

Извори

1848.

14. ЧАСОВИ БЛАГОГОВЛЕНИЈА

ЧАСОВИ БЛАГОВѢНІЯ / Превео съ немачкогъ на србскій
езыкъ... Гаврилъ Поповићъ. – У Београду : Трошком Дружества србске
словесности, 1848 (у Београду : у Правителственой Печатни, 1848. – 141 стр.
[тј: 150] ; 21 см

Новаковић 1558; Кириловић 1359; КНБС 2903.

Власништво: Историјски архив Пожаревац
5575

Извори

1848.

14. ЧАСОВИ БЛАГОГОВЛЕНИЈА

ЧАСОВИ БЛАГОВѢНІЯ / Превео съ немачкогъ на србскѣ
езыкъ... Гаврилъ Поповићъ. – У Београду : Трошком Дружества србске
словесности, 1848 (у Београду : у Правителственої Печатни, 1848. – 141
стр. [тј. 150] ; 21 см

Новаковић 1558; Кириловић 1359; КНБС 2903.

5575

Sp. 229

4/6C

919

44
8-

5575

ЧАСОВИ БЛАГОГОВѢНИЈА.

ПРЕВЕДО

СЪ НЕМАЧКОГЪ НА СРЪБСКІЙ ЄЗЫКЪ

Редовный Членъ Друж. Срб. Словесности,

ГАВРИЛЪ ПОПОВИЋЪ,

Архимандритъ.

ГС

ТРОШКОМЪ ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

У БЕОГРАДУ,

У Правителственой Печатни.

1848.

САДРЖАНИЕ:

- I. Благочестіе и Младость.
  - II. Име Божіе.
  - III Човекъ творацъ свое судбине.
  - IV. Совесть.
  - V. Управлінїе Божіє.
  - VI. Сила Истине.
  - VII. Човекъ предполаже а Богъ расположе.
  - VIII. Дарови Среће.
-

БЛАГОЧЕСТИЕ И МЛАДОСТЬ.

Теби, иѣжно, волнуюће се млађано срце, посвећуемъ я ова размыслиенія христіянске любови, освећенія и благоговѣйногъ умиленія! — Теби іи посвећує сама твоя судбина; за тебе іи в спремило отеческо провидѣніе божіе. — Заръ ћешъ іи немарљиво одбацити? Заръ ћешъ се прама себи самомъ ладно показати?

Младићу, где, ты си већь достиго оне године, у коима треба да си све више и више свой; како кои данъ, ты ћешъ све мање зависити одъ твои наставника. Оин, кои су те родили, умреће; твои сродници удалиће се одъ тебе; цело време твогъ детинства одлетиће, изневериће те. И ты ћешъ остати самъ самцитъ. Ты ћешъ текъ онда познати, шта значи: быти самъ у свету и никога свогъ неимати до себс самогъ! Одако си дошо на овай светъ па досадъ, све се другій старао о теби. Брижљива и иѣжна родительска срца лебдила су надъ тобомъ; а садъ си као зрело воће спао съ любезногъ стабла, кое те є докко на своимъ границама држало. Одсадъ морашъ се самъ за себе

бринути, да бы се тако научіо бригу водити и о другима.

Одавно су стрепили у срцу тебе ради они, кои су те свимъ жаромъ любили, босчи се, како ће ти быти, како ли ћешъ проћи, кадъ тай решителный часъ куцне. Чудно је куцало срце и у отца и у майке, кадъ су на тай часъ помышляли. Може быти, ты и не знашъ, зашто? — Ако садъ незнашъ, зна ћешъ, веруй, доцніс. Одавно си ты съ не стрпленѣмъ очекивао онай данъ, у кои ћешъ се исподъ родительске власти ослободити и живити безъ ичіегъ надзиранія. Ђдва си чекао, да се опростишъ година детинства. И оно је садъ за тобомъ. Но я ти проричемъ, да ће доћи данъ, кадъ ћешъ ты узданути за годинама детинства, и жалићешъ за ньима, као за изгубљенимъ рајемъ. Јоштъ мало, па нећешъ небой се быти тако весео, тако безбrijанъ, као што си досадъ био. Шта знамъ, можда већь ниси. Доста су те дояко чували други својомъ снагомъ и начећу одъ не надни преврата. Садъ је наступило време, да самъ себе чувашъ. Одсадъ ћешъ быти ты свой собственый покровитель. Ахъ! ты ћешъ у томъ чуванию противъ твое волје толике напасти и неволје на себе навући.

Младићу, мила душо моя, први редови ове књиге носе ти врло ирие гласове. Чуй; Ты ћешъ јоштъ много триити! Ты ћешъ быти врло несрећанъ! — Не

смей се, неверо. Может быть, да ћешь скорымъ временомъ са сузнымъ очима ове врсте читати.

Но при свемъ томъ ты си дужанъ себе чувати и бранити; ты, кои скоро юштъ никаквогъ искуства немашъ; кои сile свое юштъ нигди кушао ниси; ты, са тако ограниченымъ знанѣмъ и разумомъ! Ты си, велимъ, дужанъ себе чувати и бранити, усамљињ на стази живота, безъ сваке подпоре, остављињ, заборављињ, а можда и обманутъ одъ самы оны лица, коима си се свомъ душомъ поверјо.

Али, пытамъ те, да ми кажешъ: како ћешь се чувати и бранити? Ко ће ти дати силу и крепость противъ толики светски бура? Ко ће улiti у тебе мужество и мудрость, кадъ у теснацъ доћешъ; кадъ те непредвиђена обстоятелства обколе? — Знашъ ко? — Я ћу ти казати. Ты ћешъ све то моћи постићи, али не самъ собомъ, него помоћу Оногъ връзвногъ Суштства, кое бди надъ тобомъ, — помоћу твогъ Бога. — Было је на свету и силни и ячи одъ тебе, аљ су пропали, јеръ су Бога одбацили, а на себе и одвиде уздали се. Безъ Бога пропасћешъ и ты.

Храни, чувай себе; ты то можешъ, али не своимъ благоразуміемъ, него руководствомъ Оногъ наймудрієгъ, кои је за спасеніе твоє горку смрть претрпіо. Ты то можешъ, ве-

лимъ, али мудроſћу Оногъ преboжественогъ, кога су ово одъ две иладе година наймудрији люди Спаситељмъ своимъ називали; мудроſћу Иисуса Христа. — Было ји е, а има ји и садъ у свету мудриј одъ тебе, али су пропали, еръ су се яко уздали на свою итрость, умешностъ и искуство, а Иисуса су одбацили, нехотевши га ни познати. Веруй ми, безъ Иисуса пропасћешъ и ты.

Познаешъ ты Иисуса Христа? Ты си у детинству твомъ виђао илидама иљговы поклоника, кои се у храмовима божиимъ моляху. Виђао си именомъ и духомъ иљговы проникиуте и учене и незналце, и старешине и подвластне, и старце и децу, и богате и убоге. Сви су они съ благоговѣњемъ на уста изговарали име Иисуса. — Познаешъ ли Га ты? Почитуешъ ли Га? Имашъ ли надежду на Нѣга? Шта! заръ бы мого быти тако равнодушанъ? Или се можешъ толико заборавити, да о целомъ свету држишъ, да с узбуђенію, а само ты да имашъ право?

Ты си у име Нѣгово крштенъ и чрезъ крштень примлѣнъ си у велико и безчислено общество оны лица, коя желе быти добродѣтельна, света и срећна духомъ иљговы, иљговы животворны словомъ. Одъ иљговогъ имени и ты се називашъ христіаниномъ; но познаешъ ли ты Христа?

Ты си се више пута причестіо. Шта с

осењало срце твоје, кад је си къ светој таини приступао? Нису те скроЗъ пролазила благочестива чувства, кад је си се и сполишил унутрашнъ саединјавао съ Христомъ у једно тело и у једанъ духъ? — Познаешъ Га, Младићу?

Погле само, то је Онай, кој сачетава твоју безсмртију душу съ живимъ Богомъ, Отцемъ велене, кој је уједно и твой Отацъ. Помисли, то је Онай, кој дане твогъ живовани овде на земљи скончава съ данима другогъ живота, у који ћешъ ући, почењь овде умреши. Ето, сад ће се само каже, ко је и шта је тај Исусъ, синъ божји. — Сајузъ духа нашегъ съ Богомъ и вечношћу, то је вера, којој насеље Онъ научио; а освећено, озбиљно теженје, да се съ Богомъ и вечношћу одиста сајузимо, есть Благочестје.

Теби се чини, као да је то врло строго зактевање, да будешъ истине побожанъ, у цвету твоји млады лета, усрдъ толики забава и радостји, узрасту твомъ свойствени. Но то се теби текъ тако чини. Али разеуди, може ли се нигда рећи, да је рано: темељ положити свагдашиње спокойству духа, постојаној чистоти душе и неизменјномъ унутрашњемъ блаженству? Заиста, то је нигда рано. И нема тога узраста, ни ти година, за кое бы се могло рећи, да је рано съ вероисповедју упознавати је. Видити благочестивогъ старца, то је позориште, кое улива у насе почитанје прамањму. Видити молећу се матерј, то је позори-

ште трогателно; али, видити побожногъ младића и побожну дѣвицу, то с позориште усхитително. Неможешъ имъ одказатиуваженіе, и у очима целогъ света све су то миліе и лобезніј.

Но по чему судишъ, да је рано за твой узрастъ, за твоје године, да се са истиномъ веромъ упознашъ? Можели быти мысао каква узвишенија, — какву сртнай човекъ себи и представити а толи изрећи може, — негъ што је мысао о Богу и вечности? И башь ова иста важностъ те мысли быва источникъ пачисте радости духа нашегъ. Она насеъ предохранива одъ греха и рађа у нама спокойну совесть. Она улива у насть надежду на Бога, кои насеъ люби, а чрезъ то оружија срца наша мужествомъ спрођу свакояки напастій светски. Ко је истине благочестивъ, тай је свада весео, а које нечестивъ, тай се врти и посрђе између найразуданіј радости и найпрнѣ скорби. Онъ незна мере ни у чемъ, па башь и кадъ га видишъ весела, неверуй му, јеръ изнутра душомъ и срцемъ болуе, и пре је несрећанъ него радостанъ. Вероисповедъ, укланяюћи испредъ насеъ скучу и скорбь, даје пайболиј зачинъ свима удовольстввама нашима, а у часу страданя улива у насть оно неустранимо величје, кога осећање далеко је слађе и миліје одъ сваке на свету усладе.

Немой мыслити о друговима и приятельни-

ма твоима, да су безъ Благочестія, по томе, што једва кадъ, или можда никадъ неговоре о предметима свете вере тичућима се. Имају и они свое време, кадъ су сами, и у той самоћи склапају руке и са умиленіемъ управљају погледе на небо, у срцу тайно трепећу и душу своју предъ Богомъ изливају. Веруй, Младићу, вероисповедь је свакомъ човеку најузвишеніји, срцу његовомъ најдрагоценіји и најсветіји предметъ. Али, люди, кои су истину благочестиви, нерадо износе на видикъ своје благочестиво расположење. То они хране дубоко у срцу као најдрагоценіје благо. Свакій за себе зна, у каквомъ одношенију стои съ Богомъ. Ошто му је, да явно води о томъ разговоръ предъ другима? Зар ће тимъ себе или другогъ кога ползовати? И зар ће неможе догођити, да таквомъ беседомъ својомъ пре никоду нанесе, уколико та други или не бы разумели, или бы речи његове сасвимъ худо истолковали?

Немысли ни о онима, да су безъ Благочестія, кој се, или изъ лакомысліја, или изъ сујете, као да су незнамъ колико просвештени, онцирумни и прозорљиви, често дотле заборављају, да речи прквеногъ смисла, свештене обреде, и саму науку пркве изсмејавају. Далеко буди одъ насъ и помислити, да ће могућно издевати имена ономе, што је за све и свакога благотворно. Но башъ и ови сами изсмевачи, макаръ како да су распуштени и

несмыслени, опеть зато у дубльини душе свое осећаю гласъ вероисповеди. Дани несреће и беде, приближуја се смрть, страшна претња судбине прикланяю ји често на молитву. Они исти, кои су се изъ пуногъ грла ругали бого-мольцу, — садъ се сами моле. Они исти, кои су сиктали, одричући безсмртје душе, — съ нестрпљеніемъ очекую вечностъ, јеръ уверенъ о ињој немогу никако да искорене изъ свое мысли. Та и сами безбожницы, — ако је игда было на свету безбожника — верую у Бога. И онай найразвратнији злочинацъ верує тайно у Бога. Да, и сами ћаволи верую у Бога и стрепе. Яков. гл. 2. стих. 19.

Човекъ је одъ природе свое такавъ, да неможе обестати безъ Вероисповѣди. Није нит' је ко измыслio, па свету наметнуo, нит' је пронашао, па као свою умотворину у светъ пустiо. Она је само суште диханѣ, мысао и животъ духа нашегъ. Потоме, неможе се рећи, да она само нашемъ веку или нашемъ колену принадлежи; не, сви векови и сва колена людска имала су је, одако је света и ве-ка. Она се налази не само кодъ проевеште-ны народа, него и кодъ самы дивљи индія-наца, кои съ оне стране океана живе. Они су знали за ю пре, негъ што је осталый светъ за нын дознао. Они је имају и данда-насъ. — Истина, понятiя ныова о Богу и богоугодномъ животу сметена су и недоту-павна; но томе је узрокъ тай, што су умне

способности пъюве слабо развіене, или, што су на зло павраћене, па су заблудиле. Нъима подобни были емо и мы у детинству нашемъ, што се тиче понятія наши о вери; а садъ, почемъ емо у изображенію коракнули и разумъ нашъ изоптили, и сами се смесмо негдацнъимъ нашимъ понятіямъ. Погледай на суровогъ дивляка, было онда, кадъ тварь уместо Творца обожава, было онда, кадъ животна колъ и на жертву приноси, — уместо да свое собственно срце Божеству посвети, — аль га немой изсмеивати; бръ знай, да начело оно, кое га къ истомъ дѣлу руководи, ніє ништа друго, него вероисповѣдь; а чувство, кое га за то одушевлява, есть сама чиста побожность. Све пакъ то шта є друго, него саюзъ духа нѣговогъ са онимъ невидимымъ, вечнымъ и непостижимымъ Существомъ? У томъ се и састан заслуга Христа Спасителя, што є сиipo на землю, да изведе родъ човечій изъ tame на светлость; да га врати съ пута, на комъ є заблудіо и на путь истине приведе; да га поучи, шта є промеильво и кратковремено, шта ли напротивъ вечно и неугинуемо; да га ослободи исподъ ярма грѣховногъ и у светиню Божіє премудrosti уведе.

Управо рећи, безъ Вероисповеди може живити само онай, кои є памећу померіо, или, кои о свачемъ сумна. Но и еданъ и другій болув душевно.

Убитачна наклоность о свачемъ сумняти се, найяча є у оно време, кадъ човекъ прелази изъ година детинства у године пунолѣтства. Зна се изъ искуства, да деца, по природи узраста свогъ, и верую, и любе, и моле се детински; а после, кадъ као млади люди у светъ ступе и са себи равнина се помешаю, чимъ почну сами мыслити и испытывать, сместа падну у сумню о вери; но доцніе, кадъ уђу у године зрелогъ мужа, траже на влантъ веру, убеђеніе и изгубљено спокойство. Али съ тога, што склоность на сумню о предметима вере найсилније на младежъ дѣйствує у онимъ годинама, у коима се умне силе нїове истомъ развіяти починю, нїе заключити, да младъ човекъ или дѣвица стое већь на самомъ връзу свои сматрана и увиђеня; јеръ текъ што су се детинства опростили. Понятія нїова, собственнымъ искуствомъ добivena о свету, о природи и судбини юштъ су оскудна, а судъ нїовъ о истымъ предметима врло є недозрео. Слѣдователно, склонность нїова на сумню долази одтуда, што су понятія нїова недостаточна, и што слабачке свое душевие способности бржеболь приметима вере.

У онимъ годинама, у коима сила разсуженія починѣ се у човеку развіяти, врло често уступа се првенство и власть уображению. Што є човекъ као дете слушао или научio, и за готову истину примio, то му садъ,

ако ће и по површномъ испыту, долази као невероятио, или, као здравомъ разуму противно. Садъ се тога туђи и чисто се страши такво што више веровати. Изъ овога зачне у себи сумњу спрамъ свега, што се цркве и нѣне науке тиче. Радъ бы све то испыту подвргнути, и садъ се текъ сумњама полъ отворило. Чита књиге изреда, неразбираюћи за достоинство списателя нїовы; противна мњења држи за непогрешна и необорима; оштроумне досетљивости сматра као найболја доказателства, и оно, што се текъ чини, прима за суште и дѣйствително. Збогъ овога се замешателство у глави увеличава; сумња о ономъ, што је пре тога за истину држао, быва свејача, и пайпосле па то излази, да све изреда одриче и иншта навесрује. Садъ је безъ Вероисповеди. Но садъ је управъ у найжалостијемъ и найнесрећијемъ стану живота свогъ. Садъ је најнеспокойнији, јеръ се налази у стану, који је противъ природе. Поставио се супротъ суштства и чувства духа свогъ. Раскинуо је свезу и съ Богомъ и съ вечнимъ быћемъ. Стои самъ самцитъ усредъ вселене. Сви благочестиви люди садъ су у нїговимъ очима или варалице, или глупаци. Цео светъ са тварима на нїму долази му као нека загонетка. Скоро самъ себе неразуме. Свеколике радости живота немају за нїга усладе. У туѓи и скорби неосећа утѣхе. Садъ му је жао, што је изгубио ону слепу веру свогъ детинства; а

то му в тимъ жаліс, што види, да в немогућно вратити се више къ ньой. Тражи светлости и покоя; гади му се на сумнѣ, али не осећа у себи толико крепости и одважности, да се тихой вери у наручія баць, коя бы сумнѣ нѣгове растерала и изгубљено спокойство повратила му.

Стосѹи човекъ у овако бедномъ станю, бори се непрестано са самимъ собомъ, али нема изгледа на побѣду, потому, што изъ једногъ заблуженія прелази у друго; што све оно оће и тражи, што је немогућно и, што је радъ, да све и свашта мери меромъ свогъ чувства и уображенія, уместо да се служи меромъ здравогъ разума. И тако, немогући уображеніемъ своимъ сватити предмете, кои су по природи својай вечни, духовни и невидими, упинја се, да се о быћу нњивомъ осведочи онако исто, као што се може осведочити о существованю овы видимы тѣлеса. Съ једногъ дакле противоречіја пада у друго. Садъ га то мучи, што никако неможе да представи себи свою собствену душу, и у лютини, што му се то никако неда, одриче и быће и њено и свеколике чудне моћи и љне, само зато, што неможе да в представи себи онако, као што представља себи друге ствари.

Међутимъ Богъ съ пунимъ величествомъ и съ неисказаномъ любовју говори къ нама непрестано, ово чрезъ она дѣла, кој се у нама збывају, ово чрезъ појавленіја, кој се ванъ

насъ догађају; а у исто време явља се и духъ нашъ у нама, ово чрезъ мысли, ово чрезъ речи наше. А шта је друго природа овы видимы тварій, ако не мысао и беседа божіја къ духу човечіемъ?

Сумњачъ непрестано самъ себе обманює, тиме, што ће да види оно, што се видити неможе, и што је радъ, да обичнимъ човеческимъ начиномъ позна оно, што је надземно и више човеческе природе. Онъ бы радъ, да му је све оно подпунно истино, што жели знати; и радъ бы, да му је та ясност тако подпунно доказана, да се ништа супроть рећи неможе. — Да у нама душа обитава, то мы на себи опажамо; но чимъ је овомъ свѣдомосћу быће душе наше доказано, сместа је и быће Бога доказано. Да има Бога и да Онъ свакимъ управља, то намъ је Онъ самъ одкрио посредствомъ закона нашегъ мышленя, кои су тако устроени, да насъ свакда къ ићму приводе, и то безъ свакогъ странпутиченя или заузтезания. Тако дакле Божество је само себе одкрило нашој собственой природи. Зато су сви народи, одако је света, у Бога веровали, ако и нису знали једанъ за другога, и ако и нису имали никакви сношенија између себе.

Ни једанъ одъ мудраца, колико ји је годъ было на свету, нје умео тако просто, аље уједно и тако високо представити управљање божје са светомъ, као што је то пре три и лиде година Пророкъ Давидъ описао, и то тако разумително, да га и найученіји и найпростіји разумети може. Ево како је онъ то представио: Заръ Онай, који народе уразумљива, и

кои учи човека разнымъ знания и умѣністима, — ніе у станю накарати га и изобличити? — Заръ Онай, кои е уво саздао — нечуб? И заръ невиди Онай, кои е ово око наше тако устрою? Псал. 94. стих. 9, 10.

Да бы духъ нашъ одъ болести сумниченіи и безбожія излечили, треба пре свега да избіемо себи изъ главе сваку сумню и да и немыслимо више о ињой. На тай конацъ добро ће быти павалице тражити прилику, да се разсеемо, а поредъ тога да за неколико месецій ишта немыслимо о тайнама вероисповеди ни о предметима, кои су надземни. Тако ће духъ нашъ мало по мало къ себи долазити и у првашю свою свесть враћати се. Са овымъ повраткомъ добиће свою прећашњу независимость и свѣжесть, и постаће пріемљивъ за истине, кое су лакопостижије. Садъ ће се више пута изненада и съ усхићенемъ срести са своимъ Богомъ; наћиће сладку утѣху у вечномъ животу; стечи ће блажену надежду и успокоеніе. Што му є пре тога было загонетка, то му є садъ ясно и понятно. Неможе да дође къ себи одъ чуда, како є то было, да онъ тако просту, тако ясну истину науке Христове ніе мого разумети. Садъ є свето Евангеліје срцу и његовомъ мелемъ, којму саобщава животворну силу божију. И мы садъ текъ познаемо, да є све оно убитачно за човека, што га одъ любови къ безсмертју одвраћа.

Благочестів есть светлость, коя осветлива цео духовный светъ. Гди нема благочестін, ту є тама и мракъ, ту є сметня, передъ и пронастъ. Узвищено, благочестиво чуство подмлађує старца, а младићу, дае крепость и мужество, позаймлююћи му мудрость старости. Младић и дѣвица, докъ су у сајузу съ Богомъ и вечноносћу, дотле ће се и трудити, да онако и мысле, и говоре, и раде, као што є Бога и вечности достойно. Они у себи носе сведока, који за то награђује, то есть, совесть ныову, кој имъ дае на знанѣ, да су Богу, судији найтайнији мыслій и жели угодни; и тако се владаю предъ светомъ, како бы за свашто могли дати одговоръ Ономе, кој ће и оне найсилније на свету судити.

Што смо годинама старі, све су намъ то и понятія о благочестію ясніј и светліј; све то болѣ можемо да разумемо науку Христову; све то ясніј видимо Бога усердъ чудеса, кој и на небу и на земљи чини, и све намъ долази славніје и удивителніје управљић нѣгово са судбама нашима.

По овоме дужность је наша неговати и хранити у себи благочестива осећања, неморајући уједно износити ји свакомъ на видикъ. Она треба да се појављују у благоговѣњу нашемъ према свему што є свето; у снисхоћеню спрама туђимъ слабостима; у дружелюбномъ суђеню о ближњима; у ревностной готовости

быти одъ ползе и онима , кое познаемо, и онима кое непознаемо; у уважаваню наши стаří; у благонаклоности спрама подчинěными; у непоколебимой одважности при испуниваню наши должностí; — она, то есть, благочестива осећана треба да покажемо и посвежично умереноſчу нашомъ у живаню; спокойствомъ у беди и несрећи; подражаніемъ свему ономъ, што је добро и, наконацъ одвраћеніемъ одъ свакогъ зла и грѣха , башъ ако бы се и могли у тайности учинити.

Али, човекъ је слабъ. Благородна осећани изветре; заборавесе добра правила. Окай свакидашијій животъ, различни послови нѣгови , забаве и толике неугодности често насеь савладаю и свку доле у ниску область овогъ обичногъ животиньскогъ живота. Зато намъ се вали добро упети, ако желимо, да се изъ те нискости подигнемо. Ако ли се заборавимо и себе занемаримо , све ћемо се већма понижавати и све ниже падати, докъ се сасвимъ безсловесномъ скоту неуподобимо.

Тако дакле ако си радъ, да благочестиво чувство у теби неослаби, него да све яче и дубљ корень пунта, а ты га питай и негуй. Найдеснія прилика за ово негованѣ даје ти се у оно усамљио време, кое си тихомъ благоговѣњю твомъ посветio. Но и осимъ ове прилике подраној га у себи читанѣмъ благочестивы, зрелы саставака; читанѣмъ све-

тогъ Писма, особито житія Ісуса Христа, Давидовы и Асафовы стихова, и прилѣжнымъ посѣштаванѣмъ общтенародногъ Богослуженія.

И ове врсте, ови листови написани су зато, да породе у теби побожно чувство. Сматрай у овымъ речма гласъ отца твогъ и твоє матерє, гласъ свію добры людій, кои те любе и кои желе, да будешъ све савршени и срећніи. Познай у ньима гласъ свію предака, кои се изъ свои гробова срцу твомъ одзвило; гласъ свію блажены, кои те изъ болни светова довикую и зову, да бы и ты некада међу ньима места добіо.

Али далеко силніє одъ читанї и слушанї подѣйствоваће на тебе твоє внутреню саобщтеніє съ Богомъ, то есть, твоя Молитва. Недай, да ти и єданъ данъ прође, да се макаръ на єданъ часъ, макаръ на єданъ тренутакъ иеразговоришъ съ твоимъ небеснымъ Отцемъ, съ твоимъ безсмертнымъ другомъ. И кадъ уютру устанешъ одъ сна, кои те є опоравіо, и кадъ увече трепавише склапашъ да одпочинешъ, приступи духомъ твоимъ къ Творцу духову, кои сву вселену оживлява: помоли Му се, благодари Му, завентай Му се, да ћешъ се исправљти и болій быти. Моли Му се, као што се Ісусъ моліо, съ любовію, надеждомъ и савршеномъ преданосћу: Отче мой, некъ се у свему Твоя а немоя воля испуни! — Моли се, као што се Соло-

монъ моліо, не да ти да земна блага, коя ће нестати, него мудрость и силу, да узмогнешъ победити свое слабости и страсти. Моли Му се, да уде у тебе крепость и дати пода прилику, да што винше добра чинити можешъ, и да све болѣй и савршенији бивашъ, као што є Онъ небесный Отацъ савршень.

Христіанско Благочестів есть она найвиша мудрость, съ коюмъ smo и Богу мили, и людма повольни. Та висока мудрость неулази у онакву душу, коя є зла и нечиста, и неживи у онаквомъ телу, кое своимъ страсти-ма робує. По душе праведника у божімъ су рукама и неће іи никаква мука споности, ерь є правда безсмртна. Прем. Солом. гл. 1. стих. 15.

Вечный и праведный Боже, Боже све-
тый! Само едно христіанско Благочестів мо-
же ме извести на стазу правде, безсмртія и
спасенія; — могу ли я то заборавити? Могу
ли и кадгодъ на Тебе заборавити? Сметнути
съ ума она красна и света обећаня, коя самъ
Ти дао? Бацити за леђа она благодѣянія,
коя си изліо на мене, на мов родителъ и на
целу мою породицу? Шта, заръ бы и мого
зaborавити на Иисуса, божественогъ друга
душе мов? Чинити се певештъ спрошу О-
нога, кой ме є са одкровеніјама своима и съ
Тобомъ упознао? Спрамъ Онога, кой є изъ
любови къ мени горку смрть претрпіо?

Не, не; никакъ ни довека! Одреши се Бога, то бы толико значило, колико себе самогъ презрети и свое собственно спасеніе одбачити. Не то быти неhe! Я желимъ, да се Твой назовемъ, Боже мой и Отче мой! Усердъ толики саблазна у свету, я желимъ Теби веранъ остати. На Тебе 蠹у управлнти погледе мое у часу мои радостій, кадъ ми іи поклонишъ; Тебе 蠹у се држати у време скорби и туге, макаръ се осведочіо, да ме надежда моя изневерава; еръ самъ тврдо уверенъ, да ме Ти неhеншъ никакъ упустити и заборавити. Ово мое тврдо уверенъ усвою самъ одъ Иисуса Христа. О истини овогъ убеђенія могъ уверава ме искусство живота могъ. Па и на самртномъ часу, кадъ ће умирућа уста мои ёдва моћи Твое свето име изговорити, познаћу я и осетићу, да ме ниси одъ себе отурјо, нит' си на мене заборавио.

И доиста, лакше ће се душа моя раставити одъ тела, него и одъ Тебе, Отче мой небесный. Я 蠹у Тे тражити у стварима, кое су руке Твое саздале; у чудесама, съ коима си сву вселену испунио. Я 蠹у прилизити къ Теби стазомъ одкровенія, коя ми є мой божественный Спаситель, Иисусъ Христосъ саобщито. Приближаваћу се Теби, любећи добродѣтель а клонећи се свакогъ греха. Невидимый, али опетъ свевидечій, свуда присутствујућий Боже, кои срца наша испыту-

ешь, Теби су познате мое слабости; Ты знашъ за мое грехе и за мою лакомысленость; укрепи ме силомъ Твоемъ; помози ми Твоемъ благодатию, да непоклизнемъ, обколѣнь то-ликомъ саблазнима. Недай, да ме растави одъ Тебе ни дражесть чувствена, ни суета, ни гордость, ни сладострастіе, ни лажь, ни ненависть!

Боже детинства могъ, ты Ѳешъ быти Богъ и мое старости. Чрезъ Иисуса Христа съ Тобомъ саединїй, я вишне имамъ, нечь што ми цео светъ дати може. Докле Тебе имамъ, дотле имамъ и миръ у души моіой. Изъ мрачногъ покривала овогъ живота од-кривашъ ми сяянъ зренникъ; отварашъ ми вра-та спасенія и блажене вечности! —

И М Е Б О Ж И С.

Не козмёши ймене Господа Божа твоєгѡ веде: не
щиститъ во Господь прѣмлюща го йма єгѡ веде. Ис-
ход. гл. 20. с. 7.

Прїндите, поклонимся, и припадемъ єму, и кос-
плачемся предъ Господемъ, сотворшимъ насъ. Псал.
94. с. 6.

Има ли когагодъ на овомъ простра-
номъ свету, кои е тако великъ и славанъ,
кои е толико диванъ и милостивъ, као онай
Превѣчный, предъ кога величествомъ свака
сила и слава людска изчезава, и предъ кимъ
е свеколико великолѣпие земнородны као зре-
но песка, кое найманый ветрихъ разноси?
Гди е тай крѣпкій и храбрый; гди ли е тай
многомоћный и многознаменитый, кои и са-
мо єданъ влатъ травице произвести, кои са-
по єдну капельцу кише изъ облака изцели-
ти може? — Има ли међу людма когагодъ,
кои е у станю животъ свой, ако ће и за є-
данъ тренутакъ продолжити, кадъ се дани
живота ињеговогъ наврше и сртнији часъ иње-
говъ купне?

Зашто се размеђу и хвале безумни люди
са величествомъ своимъ, коме после неколи-

ко година неће быти ии гласа ии трага? Заштъ да се заносе и високо главу дижу, ако су у станю, да себи подобна створени угинавати могу? Заръ нису ти исти пепреолими пали подъ ударцима свои пепріятеля? Заръ нису и они исто онако синли у гробъ као и оной найсиромашній и найпемоћній човечулякъ? Да, само је једанъ великъ, свесланъ и свемогућъ, и име је Његово — Богъ!

Заштъ да се дивимо високой умѣтности духа човеческогъ и многоискусной вештини његовой? Шта су найпосле свеколика дѣла љубава, ако ће быти и она найизредніја? Онъ спує и гради, склапа и слаже, што ће се кадтадъ у пра и трулежъ претворити. Зида зданіја себи за обиталиште; тка рубину и друго платно кое за свое потребс, кое за украсеніс; прави себи подобіја одъ свега што у природи види.

Но заръ и духъ безсловесногъ скота неодкрива дивно художество, па јоштъ где кадъ у вишој мери него човекъ? Заръ и онъ негради себи обиталиште, те јоштъ како вешто и искусно? Заръ пчела и мравакъ не рада венчите одъ човека? Заръ се нећемо дивити мудрости птице, съ којомъ она бира себи место за гњиздо? или оной вештини, съ којомъ гњиздо свое гради? И заръ се нећемо чудити ономъ преселивању нјовомъ азъ једне части света у другу, кое свагда у једно исто време быва? — Занита, само је с-

данъ безгранично премударъ и непостижимо диванъ у своимъ дѣлма. Онъ неснуете нит' слаже пра и трулежъ, као што то скотъ и човекъ ради; него проницава свако зрино песка, дае му сакривену силу и животъ. И овай непостижимо - дивный и чудный зове се — Богъ!

Има ли буди шта у свету, кое мы пре-возносимо и чему се дивимо, а да не одъ Нѣга постало? Има ли што нибудъ у свету, што мы любимо и радо имамо, а да не одъ Нѣга саздано и образовано? Има ли што-годъ, што наасъ усхићава, а да не изъ Нѣгове свесилне Деснице произишло? Има ли што, чега се боимо и страшимо, а да не Нѣговой свемогућој сили подчинено? Има ли што, чему се надамо, а да Онъ сданъ не у станю учинити?

На што съ већимъ вниманиемъ сматрамо Бога, было у непрегледимомъ простору природе, было у появленіяма наше собствене судбине, све то живље и дубље страхопочитаніе у српу осећамо сирамъ Нѣга, свевишњића и пресветога, и съ усхићенемъ по-добно Апостолу Павлу записмо: О да дубока ли ти є премудрость Божіја; да преображеніе ли є врело Нѣговогъ знанія и разума! Непостижими су совѣти и умыслии Нѣгови. Ныове стазе и путове неможе нико проникнути. Ко є у станю прозрети, шта Богъ мысли и оће? Ко є јоштъ одъ сртны давао савѣта Богу? Е ли икадъ когодъ Бога напредъ задужио чимъ, па да му Богъ као дужникъ враћа? Та одъ Нѣга, и преко Нѣга све имамо. Зато буди Му слава и благодарность до века. Римл. гл. 11. §. 33, — 36.

Донеста за истину просвещеногъ мудраца, то есть, за человека Христіянина, кога неизречено величество божје скрозъ провицава, нема светијегъ имена одъ имена Божества. И кадгдъ ону кратку, али многозначењу и найсавршенију молитву, одъ самогъ Спасителя предану на Бога управља, свагда съ найдубљимъ страхопочитаниемъ и особитымъ одушевлениемъ говори: „Да склнится љма Твоје“; јеръ помысао на оногъ единогъ и найвишегъ у целой вселенной чисто га поражава.

Сви народи и сва племена людска осећаю ово дубоко страхопочитанје прама Ономъ свевишњемъ сущству, ако се и разликују између себе у начину и обичају, коимъ Га прослављају. Неки одъ ини устручавају се свето име Божје на уста и изговорити. Неки пакъ кадгдъ га спомену, свагда или смрно оборе очи доле на земљу, или ћи съ благочестивимъ чувствомъ управљају на небо, или се поклоне, или главу своју одкривену држе, да бы тиме као нѣкако и самимъ спољашњимъ знацима одкрили, шта у внутренности својој осећају, кадъ само помисле на неописано величество његово.

Да видимо садъ, каква треба да су обштества христіјанска, светомъ евангелскимъ озарена? Христіјани, имајући првенство надъ прочимъ народима, нису ли тимъ самимъ обвезани свое искрено благоговѣње спрамъ Божијемъ?

жества указивати? И заръ Богопочитаніе, кое они Творцу свомъ отдаю, не бы могло послужити за образецъ свима осталымъ, са одкровеніемъ неупознатаимъ народима? — Кадъ они свето име божіе призвіло, заръ непроницава тада и тело и душу ныову благоговѣніе, достоинство, любовь и почитаніе?

Но, на жалость, у самой ствари сасвимъ в другчє кодъ ныи. Многи христіани произносе на уста име божіе, а о нѣму и немысле. Споминю га као какву врло обичну стварь, па и сама деца, играючи се по улицама, титраю се съ тимъ именомъ. Родители ныови куцу се ныиме, и тимъ истымъ именомъ еданъ другогъ записываю. Да, да, ти исти люди, кои дркѹ одъ тежкогъ страха предъ своіомъ власѹ, ти исти, велими, люди титраю се са именомъ Сведржителя вселене! Они исти, кои предъ старіима своима пuze, кадъ што одъ ныи моле или кадъ се съ ныима разговараю, са смеомъ и у шали изброляю уобичаену молитву, кадъ се Богу моле, и тако су разсейни, да ни найманѣгъ знака страхопочитанія немож' на ныима прымѣтити, као да нема Бога ни на небу, ни на землїи, и као да с молитва на нѣга управлѣна права будалаштина!

Одкуда ли е то толико презреиie и уништа цененѣ онога, што е кодъ свію людій и народа найсветіe? Одкуда толико безчестенѣ и обезсвештаванѣ оногъ висо-

когъ имена, коме се цела вселена кланя? И, што є осимъ свега найуђе, одкуда све то међу оныма, кои еднако трубе о себи, да су послѣдоватељи и у ченици Иисуса Христа, сына божіјегъ, кога своимъ Спасителемъ зову и у чіја божествена одкровенія верую?

Доиста, мора да су за чудо глупи свини, кои су равнодушнији прама светомъ имену божијемъ негъ прама и чему! О колико то мора тиштати свакогъ човеколюбца, кадъ примѣти међу христіјанима и онакове, кои ни толико незнаду о Богу и о светој вольи нѣговој,' колико су некада язичници о свомъ злочестію знали! И мал' да неће быти истина, да се међу христіјанима доиста налазе такови, кои, ако и су крштени и, ако се и причешћију, опетъ су зато исто опако дивљи и сурое нарави као и язичници; и кои о светомъ закону свомъ, одъ кога се спасењију надају, исто онолико знаю, колико язичници о свомъ злочестію. И ови и овакови једни христіјани јоштъ се хвале, да имају законъ и Благочестіје; али, ево неволји, немају у срцу праве побожности! Издају се, да у једногъ Бога верую, али у самомъ дѣлу никакво страхопочитаніе прама нѣму непоказају.

О како је дивљи и запуштено срце и чувство таковы людіј! Да чудне слепоте и глупости ињове! Аљ тако је, кадъ се безъ мере троши на светске сјайности, на параде,

театре и друга скупа торжества, а овамо се на драмове мери, кадъ треба цркве и школе зидати. Тако је, кадъ свештеници слово божје непроповедају и немаре, да стадо шијово напредује у познавању Бога и дужностіји своји спрамъ Бога, ближња и себе самогъ. Како неће быти народъ такавъ глупъ и суровъ, и како неће забасати и противу вере и противу добры наравиј? Онъ ће, као суровъ и дивљиј стрепити одъ бича, кои очима види, а међутимъ ће явно измењавати онай бичъ Свевишња, кои очима невиди! Онъ ће винше ценити једанъ тренутакъ уживаня овдѣ на земљи, него сву безконечну вечность! Онъ ће се уздржавати одъ безаконїј само зато, да у пакао недође; дакле само изъ страха, а не изъ любови и страхопочитанїја прама ономъ Безконечномъ!

Осимъ ови дивљи, суровы, поквареногъ срца людїј, кои су единствено збогъ своеј крайњїј глупости у то худо стануј пали, има јоштъ и други, кои нису прости, ни глупи, него отмѣни и у високимъ достоинствима; али су крайњи разпуштени, развратни и сурови. Они су јоштъ у детинству слушали поучења о знанјима и уметностима, кое су за животъ човеческїј нуждне; али на велику штету и жалость нису поучени у ономъ, што је осимъ свега найпрече и най нуждније; вису сирѣчъ извештени о ономъ урођеномъ теженю духа нашегъ къ Богу, ни ти је душа нњова одкровеніемъ христовимъ

осветлѣна. — Они, безумни мысле, да су надъ прочима узвышени и одъ свюо наймудріи, єръ умеду необиновено изсмеявати оно, што є свакомъ човеку свето и неприкосновено. — Они се опазно чуваю свакогъ оногъ дѣла и поступка, збогъ кога бы осрамоћени быти могли, и то само зато чине, што ји є стра одъ поруге и срамоте; а добра дѣла само онде творе, где се користи надају. По ињовомъ миљнію и мышленю, вероисповедь ніе ништа друго разве гола гадка, кој є измышлѣна, да се прости народъ съ ньоме завараца. Они веле, да добродѣтель ніе ништа друго, разве јдна проста пристойность, коју треба наблюдавати предъ очима света, но безъ кое се може быти онде, гди светъ невиди. Јдномъ речію, овакови люди нису ништа друго, разве изображені, художественно воспитани полу-скотови, кои незнаю ни зашто друго, осимъ за ову земљу подъ собомъ. Небо за ньи ништа незначи.

Но ко сме рећи¹, да само сурово срце, глупый разумъ и слепо суевѣрје наводи човека, да обезсвѣћуе оно, што є по себи свето? Колико пута осуђења достойна лакомысленость наведе човека, те сметне съ ума оно страхопочитаніе, кое Божеству пристои! Колико ји има и таковы, кои као неко юнациство утомъ полажу и цену себи дижу, што смеду свето име Божје и у найгнусній клетви безобзирце употребљивати! А колико ји

е опеть таковы, кои ће себе да одликую одъ прочи, тиме, што ће они, было у цркви, было у дому, кадъ су сви на молитви, крайнѣ безобразне непристойности на себи показати! Найвећа пакъ часть таковы све само устма ради, и нити у срцу чувствує оно, ни ти памећу мысли о ономъ, што устма брбля.

Све ово довде казано, знатно умалива и ослабљава оно дубоко страхопочитаніе, кое лицама свете Троице пристои, и врло много приноси ко злоупотребленію ти пресветы имена, коя не бы требало никога другчє на уста изговарати, разве съ чувствомъ особите побожности и благодарности.

Више пута христијани у свакидашињемъ свомъ разговору безъ икаквогъ тако рећи даногъ повода заклинју се и богме се именомъ Божијимъ, и то више потоме, што су одъ младости тако научили, него потоме, што су поквареногъ срца. Кои се често богоими, тай нема у себи чувства за оно, што є благопристойно и честно. А друго, таквомъ човеку слабо се може и веровати. У ову погрешку падају гдикадъ и онакови люди, о коима се неможе рећи, да су злочести, нити се дас о ньима представити, да са наведенимъ пресветымъ именама подсмей воде. Обичай овай колико є по себи стиданъ и срамотанъ, толико є за благочестиво чувство вредоносанъ, и тежко ономъ, кодъ кога се сасвимъ одомаћи. Тай га се

неће тако лако опростити, разве, ако на сваку речь свою бодро мотріо буде.

Има јоштъ едно грешно злоупотребление имениа Божјегъ. Люди се по свакій часъ именомъ Божімъ куну, а тимъ истымъ именомъ еданъ другогъ запсиваю. О оваковыемъ людма пре се може рећи, да су крайњѣ лакомыслени, или да су тай злый и богохулный обычай јоштъ у детинству одъ свои старіи свики, него ли, да су посве невалили и сурови. Ко има обичай за свашто богомити се, или узъ сваку речь запсивати, тай тимъ самимъ дас о себи знати, да нема чувства за оно, што є пристойно, што є право и благородно. — Свакій онай, који истину свога казиваня са тако претеранымъ, често богохулимъ уверенияма доказує, тай тимъ самимъ приводи себе у подозреніе кодъ други, да лаже, и потоме већь напредъ зна, да му се неће веровати; јръ који свагда истину говори, томе мы веруемо и безъ клетве и проклинання; а напротивъ, ко има обичай лагати, томе мы неверуемо ни онда, кадъ се найстрашиле заклинј, или кадъ найгадніе исује, јръ га знамо, да є ветаръ и брзоплетъ.

Кадъ христіянинъ што беседи, треба да в и самъ о истини свое беседе убећенъ; и кадъ има нужду, да беседомъ својомъ што нибудъ докаже или опровергне, нека се служи са овимъ простымъ и краткимъ речма: „есть и неє“. Све друго што є преко тога,

свакій другій уметакъ, состоюо се онъ у клетви или у псовки, помрачава истину и приводи у сумню честность оногъ лица, кое што казуе.

Я вамъ велимъ, учи насть Спаситель, да се никако некунете, ни небомъ, еръ е оно престоль божій; ни земльомъ, еръ е она подножацъ ногама божіма. Него, реците просто, што есть, есть; а што ніе, ніе: све друго, што е преко овога, ніе Богу пріятно. Мат. гл. 5. §. 24. 35. 37.

Описано злоупотребленіе имени Божієгъ у обычномъ животу заслужуе не само укора, него и казни, и то и онда, кадъ небыва изъ злогъ намеренія, нити изъ пакостногъ срца; еръ кадъ ко зна, да е оно, што онъ твори, и нѣга и Бога недостойно; ако зна, да га такво дѣло безчести, да срцу и чувству нѣговомъ великій вредъ наноси; ако зна, да тимъ поступкомъ своимъ дае на себи рѣвъ примеръ, съ коимъ толике ныи развратити може; кои, велимъ, све ово зна, па опеть неће да престане одъ тога; кои неће да се одучава одъ гнусногъ запсиванія; кои неће да се остави обичая свето име Божіє лакомыслено употреблявати, заръ такавъ човекъ не греши? Заръ може лакомысленость свою извинити тиме, што ће рећи, да е то текъ лакомысленость? Заръ се може погрешка каква извинити тиме, што е погрешка?

Когодъ дакле изговара на уста имена лица свете Троице безъ свакогъ благоговѣйства, тай тимъ самимъ открива на себи, да никакву любавь у срцу неосећа прама ономъ пайсветісмъ суштству. Та гди је тай међу людма, кој ће равнодушно сносити, да ко нѣму на очигледъ безчести оно лице и оно име, кос онъ люби и у чести има? Гди је то добро дете, кос ће немарљиво слушати, да ко предъ шимъ отца или матерј пѣгову безчести? Гди је тай супругъ, кој ће ладнокрвио очутати, ако ко непристойно што о супруги пѣговой рекне? Тако ли је? Ту смо ревностни и чувствителни; а зар ћемо равнодушно сносити и допустити, да ко нама на очигледъ скверни свето име Божје и недостойно Га употребљоје?

Како бы нама было, кадъ бы ко съ нама хтео разговарати се, па бы намъ леђа окренуо, не бы насъ ни погледа свогъ удостојвао, него бы се са косчимъ забавлио, одъ насъ окренутъ? Заръ не бы сместа заключили, да насъ презире, кадъ намъ леђа окреће, и ради се са косчимъ забавли, него да намъ вдањь любовнији, братекїј погледъ поклони? — Па шта? Заръ пів истый тай случај кодъ насъ, кадъ мы свето име Божје призывајмо, а у срцу отињодъ на Пѣга немыслимо? Или, кадъ Му се молимо, а овамо и непознаемо Га? Или, кадъ Му устма благодаримо, а ср-

ще наше о томе ништа незна нити осећа? Заръ то нису очевидни знаци, да мы ни єдну искру любови и благодарности неосећамо прама Творцу и Благодѣтелю нашемъ?

И немой мыслити, човече, кадъ се прама Богу и прама свему што се на Њга односи, тако немарљивъ и равнодушанъ показуєшъ, да тиме Бога безчестишъ. Не, не безчестишъ Бога, него себе самогъ, свое срца, свой разумъ! Или, може быти мыслишъ, да Бога безчестишъ, кадъ се свакій часъ именомъ Њговимъ кунеинъ, себе или друге проклинишъ, или запсивашъ? Не, не безчестишъ Њга, него себе; еръ тиме дашъ свету знати, колико є дивља твоя наравь, како ли є гнусна твоя лакомысленость, кадъ се безобзирце титрашъ са онимъ, што є най светіе. Дашъ тиме познати, колико заслужуєшъ, да ти се верує, кадъ што казуєшъ, почемъ свакій часъ призовашъ за ємца и сведока Онога, одъ кога у целой вселенной не ма ништа веће ни светіе. Дашъ познати, колико ти є разумъ ограниченъ, кадъ неувиђа и непознае шта ради, а узъ то открывашъ, да скоро никаква, или посве опака понятія имашъ о величеству Божијемъ. Тако дакле знай, да свимъ тимъ небезчестишъ Бога ни Њгово достоинство, већъ себе самогъ и свое собственно достоинство. О ты, кои ниси ништа друго разве пра и пепео; ты, кои си изъ праа и произишао, како мо-

же твое буйство , твое безуміе обезсветити оно, што є надъ свимъ преузвищено, што є безпредѣльно и безконачно? И како бы то могло быти, да едно зрище трептећегъ у воздуху прашка помрачи оно величествено блистаюће се сунце, кое сина свое сиюће зраке на све поднебесне стране, съ коима толике светове грѣ и осветлює?

Ко свето име Божіе на уста изговара безъ свакогъ благоговѣйства, тай тимъ самимъ дас знати, да нема у себи чувства за оно, што є добродѣтельно и благочестиво; јеръ коме є мила и повольна она сурова и дивљи наравъ, коя наслађеніе неко налази у томъ, кадъ се са пресветымъ именомъ Божества онако безобразно титра! Може ли такавъ човекъ и мыслити о томъ, да срце свое укроти, наравъ свою упитоми и облагороди, и тако путь себи отвори за све, што є велико, што є красно, и што є честно? Та може ли срце њгово овакова упечатљенія у себе примити? Може ли то быти, да се онай изъ свегъ срца Богу моли и да Га призыва, кои є малопре то исто пресвето име найпоругателніе , на найнесмысленіи начинъ, и то у крайњимъ безпослицама на уста изреко?

Правый христіянинъ, коме доиста на срцу лежи , да срце и наравъ свою упитоми и облагороди, а разумъ свой просвети и изобрази; кои озбили жели да Богу угоданъ бу-

де, тай треба да укланя съ пута ове оно, о што бы се потакнути могао, а напротивъ да у свакой прилици и при свакомъ дѣлу и поступку свомъ осведочава, да срце нѣгово памти любовио спрамъ Бога, и да има чувство за све, што је честно, што је красно и што је велико; јеръ сурово срце и дивља наравь, коя се сама себи допада у продрзливымъ и нескладнимъ изразима, врло отежчава човеку трудъ, ако је радъ, да се очисти и отресе те дивљачине и суровости, и да се тако рећи сасвимъ изнутра преобрази и прероди. Окорне речи, скаредни разговори и саблазнителне беседе, замућую чистоћу срца, понижавају достоинство душе. Зато се сви добри клоне оваковогъ дружтва, а невалици се јошть больма сроћавају, јеръ имъ је ту прилика, да се узаймио раздражју и подстремкају на сваку непристойност, на свако безчинје и злочинство, и на задоволјавање сваке чувствене страсти, убитачне и за тело и за душу нјову.

На конацъ мимо свега довде реченога онай, кои свето име Божје као и све оно, што се на Бога односи, лакомыслено и безъ и найманђгъ страхопочитанія изговора, тай труе срца и квари наравь невине юности. И у овомъ случају дѣло нѣгово је право злочинство, јеръ вредъ наноси сзыкомъ своимъ незрелой юности и нарави нѣне примеромъ своимъ развраћаје. О вы, кои сте, да сте,

ви , кои свето име Божіе злоупотреблюєте ,
како можете и помыслити , да ћете кадри бы-
ти улiti страхопочитанiе прама Богу у срца
млађи ваши ? Вы , Родительни , кои се и ую-
тру , и увече Богу молите , али на Њѣга и
немыслите , како можете и помыслити , да ће
деса ваша имати повереня у Богу , и да ће
са сыновномъ срдачносћу на Њѣга , превечно-
га мыслити ? Вы Родительни , Старешине , и
ваобщите сви старiн возрастомъ , вы сами соб-
ственнымъ ванимъ примеромъ истреблюєте
изъ срца невине младежи любавь прама Бо-
гу и теженъ къ вечномъ блаженству ! Вы сте
они , кои искоренюєте изъ срца деце свое
побожность , и учите ѹи , да є вероисповедь
предметъ памтени а не предметъ срца и душе ,
и да се веронеповеди свое вали држати за-
то , што є то тако обичаемъ уведено ! Вы сте
они , кои незлобивымъ душама и неви-
нимъ срцама соблазнъ даєте ! Вы сте они , о
коима Спаситель говори : „Тежко ономе , кои
другима саблазнъ дав !

Многи измећу васъ може быти нису ни-
кадъ ни помыслили на то , каква худа и опа-
ка сљдства оставля после себе нյова несмы-
сленость , съ којомъ свето име Божіе злоу-
потреблюю . Многи измећу васъ нису може
быти никогда тако очевидно познали свеколи-
ку гнусность тога , казни достойногъ злоупо-
требленија ; но време є , да се строго испыта-
те , време є , да познате и разсудите , колика

сте зла несмысленосъу вашомъ починили, па
ако опажате, да има у срцу вашемъ юштъ
коя искра доброга, а вы се покайте, покай-
те се, и то часпре почните се испра-
вляти!

Само два спасителна средства има, по-
моћу кои може човекъ да се одучи одъ тогъ
злочестогъ и богопротивногъ обичая. Едно
средство состои се у томъ, да строго и бо-
дро внимамо на сваку нашу речь, и да се
чувамо одъ свакогъ оногъ израженија, съ ко-
имъ бы и издалека повредити и умалити
могли оно дубоко страхопочитаніе, коимъ
смо Богу, Творцу, и Испупителю душа на-
ши одужени. А друго средство состои се у
томъ, да се старамо, да величество Божје,
Његову силу и властъ, и неисказано милоср-
дје Његово све болѣ познамо.

Еръ ко Тебе, човеколюбивый, многоми-
лостивый небесный Отче добро познає, како
може онъ на Тебе и помыслити, како ли мо-
же дићи очи свое къ Теби онако текъ рав-
нодушно и немарљиво? Како ли се може
Теби молити безъ смисла, безъ сакрушенија,
безъ благоговѣйства? Ко познає Твоє ве-
личество, Твоју свемогућу силу у тварима
природе; и кои с у променама свое собстве-
не судбине Тебе познао и отеческу любовь
и милость Твою искусио, како може тай Твој
пресвето име ладнокрвио на уста изговара-

ти? Како ли сме поступати съ нымъ као са
найнезнатиомъ и наймаловажніомъ тварію?

О Ты вечный и свешишій, кога сил-
номъ имену треба сва колена да се поклоне;
Ты, предъ кимъ сви свети ангели ничке па-
даю и сви светови стрепе: чувају се, да ни-
гда до гроба неосквернимъ Твоє пресвето
име умаленіемъ страхопочитанія, коимъ є моя
грешна душа Теби одужена! Бы Ѯу точанъ
и строгъ испунитель свію они споляшни
знакова, съ коима смо мы слабомоїни люди
кадри дубоко наше страхопочитаніе прама
Теби открыти; по ньима Ѯе други люди по-
знати моїи моя внутреня осећаня, и съ ньи-
ма Ѯу я моїи другима за примѣръ и обра-
зацъ служити; да, ты споляшни обреди не-
говаће и поддржавати у мени мое собстве-
но благоговѣйство. О Отче мой небесный,
некъ се свети име Твоє овде на земљи, и
свуда, и свагда! Аминъ.

ЧОВЕКЪ ТВОРАЦЪ СВОЕ СУДБИНЕ.

Ко́мъждо, и́коже Господь даде. А́зъ наследихъ, А́поллъсъ напои, Богъ же возврасти. Тѣмже ни наследа́й єсть что, ни напа́дай, но возвраша́й, Богъ. Насаждай же й нападай єдино суть, кийждо же свое мздѣ пріиметъ по своему труду. 1. Коринт. гл. 3. стих. 6. — 9.

Колико є у свету людій, кои немаю ово, што є Богъ мени уделю! Колико є ини, кои су се спотакли, обманути желима тела свогъ! Стаза она, којомъ су корачали, била є тамомъ покривена, зато и пису могли спазити змію, коя є међу лишћемъ и цвећемъ скривена била, и коя ін є жаокомъ својомъ пецнула пре, негъ што су є они усмотрити могли.

Само є оно умојой власти, што є добро и благородно; што ће браћи мојой на ползу быти; што ће нась на стази живота сачувати, да непоклизнемо; што ће нась у беди охрабрити и, што ће намъ уваженіе кодъ свію добры набавити; само є то, велимъ, у мојой власти, и само то по себи заслужує, да се за ньимъ оддамъ.

Кадъ не бы свакій човекъ самъ у себи уверень био, да онъ може себи путь къ срећи отворити, само ако в багоразуманъ; заиста не бы ни еданъ себи дао труда, да жребіе свое овде на земљи поболша, него бы се спокойно ослоніо на Бога, очекуюћи одъ Нѣгове благости све што му је нуждно. Али, нема награде безъ труда; нема добита безъ промышлености; нема безопасности безъ предосторожности.

Божіјој премудрости ніє се свидило, да човекъ цео векъ свой проведе, ништа нерађени. Зато га је обдарила слободномъ вољомъ, да може чинити, шта оће. Дала му је разумъ, да разпозна и избере оно што је добро. А да се не бы одъ лености угњило, пустила је на нѣга многе и тежке нужде, хотећи га тиме приморати, да се помоћу добивени способностіј побрине о поболашању судбине свое. Польску зверадь оденула је она власатымъ кожама, а птице покрила је перфмъ, да ји тиме одъ сваке воздушне непогоде одбрани; али човека оставила је са свимъ нага, ничимъ неогрнута. — Свакомъ скоту и зверу дао је Богъ природно оружје, да се ныиме одъ непріјателя свогъ одбрани; једномъ је дао яку снагу, другомъ чудну хитрость и брзину; али човекъ ніје ништа получіо одъ природе, што бы, на примеръ, шилькастомъ рогу вола, или онтрымъ ноктима лава, или ячини тигра, или жаоки зміј

на супротъ ставити могао. У замену овогъ недостатка дала му є премудрость Божія разумъ и смысленость. Она є тако хотела, да онъ самъ себи набави и одећу, и оружіе, и све што му треба. Она га є принудила, да се ползуе своимъ душевнымъ способностима, како бы чрезъ то постао Господаромъ свію животиня; принудила га є, да изъ землъ цеди, што му є за ужитакъ нуждно; да у друштву са створеніяма себи подобными живи, обиталиште гради, села населява и вароши укреплива и, ради мирногъ и безопасногъ живленя, полезне законе да измыслива.

Кадъ дакле Богъ позива свакогъ човека, да помоћу свогъ разума и осталы свои сила срећу свою тражи, то бы доиста слепо и неразумно наданѣ свое одкrio свакій най, ко и бы изгледао изъ руку Промысла намиренѣ свію свои потреба, безъ икаквогъ свогъ труда и садѣйствія. — Кои є увртіо себи у главу, да ће му све за рукомъ ићи, само ако молитву и цркву непренебреже; или, кои се нада, да ће ово помоћу милости божіє, ово по срећномъ каквомъ случаю до богатства и чести доћи, о таквомъ ништа друго неможемо рећи, разве, да є по нарави лень, а по памети сметеникъ. Судимо само, каква бы то безпутина надежда на Бога была, кадъ бы ко себи у главу мечто, да є доста одъ човека, кои жели Богу

угодити и вечногъ блаженства участникъ быти, ако се тврдо пада на заслуге Христа Спасителя, на благость и милосрдіє божіє, на молитве свои пріятeli и ходатайство светы Угодника божія, а овамо бы живіо сасвимъ распустно, нецеломудрею и обштевредно!

Не, ніє намъ Творецъ нашъ текъ узалудъ дао ове способности и силе. И когодъ пропушиша прилику, гди бы се съ ньима ползовати могао, тай пренебрегава залогу, кою му є Богъ вручіо; тай презире волю вечногъ Отца; и збогъ злоудогъ правца, кои є духу свомъ дао, пада у неизбежну погибель.

Но каошто є съ едне стране безумна стварь цигло све одъ Бога изгледати а ништа одъ себе самогъ; каошто є неразумно свеколико свое земно благополучіє очекивати одъ празности и леньости, или одъ каквогъ срећногъ случая, а не одъ трудолюбія и прилѣжанія, поредка и штеднѣ: исто є тако съ друге стране безумно у свemu само на себе и свою снагу уздати се, а ништа и ни у чемъ на милость божію. Шта смо мы безъ Нѣга? Како бы мы бедни были, кадъ не бы Онъ трудове наше благосилно, кадъ не бы Онъ сва обстоятелства живота нашегъ тако управляю, да оно, око чега се мы трудимо, на дѣйствителну нашу ползу испадне! Узлудъ кваси землѣдѣлацъ ньиву свою зноемъ чела свогъ: киша, буря и градъ могу све опустити. Бадава снуємо планове, како ѡе-

мо себе, породицу свою усрећити: стали су намъ на путь страни люди, съ противнымъ мнѣніяма, и побркали намъ цео планъ нашъ, ништа о томъ незнаюћи, шта смо мы намеравали. Одтуда е и постала она стара, безчисленымъ случаема потврђена пословица: Човекъ предполаже, а Богъ расположе!

Найважнији догађаји у животу нашемъ често нису ништа друго него слѣдства таквогъ обстоятелства, кое ни у край памети нисмо имали, или, на кое нисмо ништа држали. Често се догађа, да одъ оногъ найманю ползу имамо, око чега смо се највише трудили. Да, и то не је редка стварь была, да је судба две противне войске, па боме и судба читавогъ једногъ царства зависила одъ малогъ каквогъ случаја, који је сву силу и мудрость човеческу посрамио.

Мы съ наше стране имамо свою слободну волю, свое сile и свою предусмотрительность: а Богъ са свое стране држи у десницы својој сва обстоятелства; па чрезъ, и посредствомъ ныи управля и влада съ людма, благосили или у ништа обраћа, што смо започели. — Како то? Па да шта значе ове речи: Човекъ је творацъ свое судбине? — Ђесу ли то речи, кое немају смисла? — Ђесу, доиста речи безъ смисла, но у томъ случају, ако подъ речију „судбина“ разумевамо мы такве догађаје, који нису у нашој власти, ако ћемо да распростремо господарство наше и

на оне предмете, кои су врло удалѣни одъ нашегъ уплива. Каошто неможе човекъ руку свою дотле протегнути, да ињоме сунце заустави, или да премести звезде у друге нове стазе: исто тако неможе онъ по својој воли располагати мышленѣмъ, вольомъ и дѣлама людій съ коима онъ живи. Све је то ванъ граница нѣгове снаге и моћи. Но одъ свега тога и независи нѣгова права срећа. Одъ тога зависи судба само онога, што и непринадлежи нѣму засвагда, каошто је: судба нѣговогъ тела, нѣговогъ благостанія и нѣговы одношенија грађански. Кој држи, да се у овимъ предметима срећа или несрећа нѣгова состои, тай је врло слабу подпору нашао свомъ спокойству. Онъ ће довека быти инграчка променљивы обстоятелства. Съ иницијативе се кадикадъ пеняти у висъ, а съ иницијативе падаће у бездину.

Та ије главна стварь у човеку тело нѣгово са своимъ потребама, него духъ као источникъ мышленія и дѣјателности. Али опетъ зато ни владарство духа непростиресе даље, осимъ на нѣга самогъ. Онъ може, аль и то само свою срећу, само свою судбину стварати и уређивати, а не и оны предмета, съ коима стои онъ у сношенију, докъ је овде на земљи; јеръ то је подчинено земнимъ законима. Дакле, кадъ се каже: „Човекъ је творацъ своеј судбине,“ то ће рећи: у нѣговoj власти стои быти срећнимъ или несрећ-

нымъ, и то безъ никакве зависимости одъ сполишины обстоятелства.

Идиста, то стои у нѣговой власти; еръ зато му є и дао Богъ слободну волю, смысao и дѣятелне силе; дао му є предусмотрителность, на искусству основану, да бы устанию быво набавити себи разне усладе и пріятности живота; дао му є найпосле премудрость Иисусову, да набави себи внутренъ и сталоно благополучіе; еръ човеческа мудрость са свеколикимъ благоразуміемъ може наась оманути, али премудрость Христова нигда. Човеческа мудрость меня се по обстоятельствама, а Христова се нигда неменя, него є свагда єдна и иста, основана будући на вечнымъ уставима Божіимъ, кои у свету постое.

Къ овымъ уставима Божества принадлежи и слѣдуюћий законъ: Свако добро има добра слѣдства, а свако зло ирате зла слѣдства и найпосле само себе сатире. “ Гдигодъ нравственный животъ существуетъ, ту и овай законъ господствуетъ. — Пытани ѿ, шта є добро? Добро є воля Божія, кою є Иисусъ Христосъ открыо. А зло? — Зло є презиранъ истиногъ добра, за любовь свои чувственны желїя.

Когодъ дакле оне и твори оно што є добро, тай тимъ самымъ быва виновникъ безчислены добры слѣдства. Свако честно дѣло, кое мы на подобіе семена посеемо у

ньиву живота нашегъ, донеће намъ благословъ Божіи. Мы собственимъ очима гledамо, како сазрева око нась плодъ наше христіанске любови, и самимъ погледомъ тимъ засићава се срце наше найувитијемъ удовольствомъ, самимъ чистымъ благополучијемъ. И мы смо тада сами собомъ задоволни и предовольни, и мили намъ се живити. Истина, то се лако може догодити, да ћemo мы, при свемъ томъ велику оскудицу трпити у овимъ сполашњимъ благама. А може и то быти, да ћemo се лишити и самогъ овогъ благостања, у комъ се засада налазимо, ако намъ обстоятельства буду противна. И то ће нась ико опечалити; али зато опетъ наше внутренје спокойство неће се нарушити. Скоримъ ће нась нова радость обасити, потоме, што нисмо ни држали, да је права срећа наша у овимъ непостояннимъ благама светскими. Само онай човекъ може изгубити спокойство и задовольство свое, кадъ у станю сномъ посрне, кои свое достоинство и чистоју истине непознае, и кои сву срећу свою положе у неги и угодностима. Одтуда и быва, да неки изъ очаинї сами себи смрть задају, збогъ тога, што се немогу више наслађавати благама, која су имали па изгубили.

Свако добро прате устонце добра слѣдства, и чине велику радость срцу нашемъ. И не само што нась блаженимъ чувствомъ испунивају, да смо Божја чеда; и да нась, ишто овай земнији животъ одснавамо, друг-

га боля судбина очекує у вечномъ блаженству: него юшть имаю покадкадъ якій упливъ и на овоземска наша одношенин. Заръ честна човека, човеколюбца, добротвора сирота, миролюбива и кротка християнина нелюбе сви кои га познаю? Постигне ли га каква несрећа: сви одъ свегъ срца участвују у судбини нѣговой. Свакъ радо помаже ономъ, кои є другдашь самъ другима радо помогао.

— Ко неће почитовати домаћину и матеръ, коя се окући добро брине, кодъ кое сви послови домаћи уредно иду и коя уместо преke речи, са свакимъ любовно поступа? Ко є неће уважавати, ню, коя собственнымъ примеромъ учи децу свою добродѣтельи; ню, коя и спрамъ млађи свои уме быти ласкава, безъ да се понизи; коя є спрамъ сусједны и познаты лица преучтива и искрена и, коя се кодъ свеколики свои добродѣтельный безъ свакогъ притворства смирава онде, где бы толике друге Богъ зна како сјати желиле?

Тако самъ Богъ сће: да свако добро има и добра слѣдства. Одтуда є и постала она давнашня, одъ толико столѣтія потврђена истина, да нема болѣ мудрости пегъ што є добродѣтель. Догађају се у животу таква обстоятелства, изъ кои неможемо предвидити и знати, шта ће за часъ быти полезно; али нема подъ небомъ таквогъ обстоятелства, у комъ не бы могао човекъ знати, шта є честно, шта ли праведно. Прозорљивость

наша може на съчесто обманути, али совѣсть неда се тако лако преварити. Желити оно што е добро, у нашої власти, али, како ће оно успѣти, то одъ Бога зависи.

Тако дакле ако озбильомъ желишъ быти творацъ сређе свое, а ты небери бригу о томъ, какавъ ће успѣхъ дѣла твои имати, него о томъ, да су ти дѣла добра и честна. Ты неможешъ све урадити. Само текъ єдну маюшну часть добра мошежъ ты учинити; а оно, што ты неможешъ, учиниће и урадиће други люди, прѣма сили и снаги својой, те ће тако све више быти у свету добра, кога ты желишъ. Ѕдань сес и сади, другій залива, али само ѕдань Богъ узрашћуе и дав изобиліе. Свакій начъ добиће награду прама ономъ, како се трудіо. I. Кори. гл. 3. стих. 8.

Свако зло по уставу Божијемъ има зла слѣдства, и само ће себе сатрти. Ко се сдружио са онымъ што е зло, тай е самъ себи иму ископао. Да е ово истина, уверавамо се свакидашњимъ искуствомъ у животу. Погледаймо на тврдицу: онъ умире одъ жећи украй источника. Погледаймо на честолюбца: борба и немиръ бацају га на муке. Погледаймо на развратника и блудника: улицу е пребледио, очи му упале, крвь е у њему сва отрована, живци су му разслабљени. Погледаймо на пјевницу: жигъ порока свогъ на себи носи; и паметъ и чувства затупљена су му; болести га исподиле и пре времена си-

лази у гробъ. Погледаймо на притворна и лукава човека: свакій га се клони; нема ни у комъ искреногъ друга; пострада ли што, свакій се смее песрѣни нѣговой. Погледаймо на горделивогъ трошацију и разсипача: онъ самъ себе упропашћуе и више пута принуђенъ є молякати за помоћь онс, кое в пре-тога презирао.

Одкуда ли є то, да мало има людій у свету, кои су или подпuno срећни, или сасвимъ несрећни? То є одтуда, што люди ни-су ради толико подати се, па да буду сасвимъ зли и неваљали, а овамо немаю толи-ко мужества, па да свагда честно и добро-дѣтельно живе. И тако, немогући се сасвимъ рѣшити, было на једно, было на друго, коле-баю се непрестано између спокойства и сва-кичасногъ страдања. Оно нешто мало добра, кое изъ любови творе, награђује ѹи, каошто ѹи напротивъ грѣхъ, у кои свакій часть нада-ю, наказує, навлачећи на ини сваконке беде и неволљ. Ако дакле желишъ сасвимъ и под-пuno срећанъ быти, а ты се помакни даль и небуди текъ упола добаръ и упола добро-дѣтелињъ.

Порочанъ човекъ самъ є кривъ, што є беданъ, што є болешљивъ, што є неспоко-јанъ, и што є себе до очајнїј довео. Ко може о овомъ дноумити? А исто тако прави-чанъ човекъ може доћи до постојногъ за-довольства, то єсть, онъ може самъ себи

створити такву срећу, коју никаква човеческа сила ніје у стану одъ иња отети.

Но човекъ є вреданъ и више што учинити, а камо ли то само. Онъ може, руковођенъ своимъ добродѣтальнымъ чувствомъ, не само срце свое постояннымъ благополучијемъ оградити; него може, напоенъ премудростю Исусовомъ, и ово сполјашње светској стану побољшати, па и узвисити се надъ судбомъ својомъ, ако бы ова и посве жалостија била. То є она висина, до кога се човекъ овде на земљи попети може. На той точки стон онъ увишенъ надъ свимъ земальскимъ догађајима, и рекао бы човекъ, да пробијо изъ иња зраци божественогъ савршенства. Нека хуи олуја што игда може, — онъ се нестраши ињогъ беснила връ га ни стићи ни потрести неможе.

А је ли то могућно одъ човека? Ко ће му помоћи, ко ли ће му позаймити такву душевну снагу? Заръ ова светска мудростъ? Заръ обична наша прозорљивость, снискана дуговременимъ искуствомъ? Ахъ, не она, не; него једно једино Благочестје. Само једна божествена истина када га је до те точке узвисити, ако га иначе зраци ићи скрозъ проничу. Онъ треба о томъ да размислива, чему га учи Исусъ. Онъ треба да је онакавъ какавъ је Исусъ био. Сазданъ будући по образу Божјемъ, треба да представља у себи частъ Божества, и да живи само у Богу и ради Бога. Тако текъ, подъ тимъ условљјима може онъ быти творацъ своеј больј суд-

бине, кога ће га подићи више свјо земальски приключение.

Желишь ли озбильомъ, да приспешь къ овоге божествено-великоге цѣли, а оно валя ти се упознати съ томъ мыслю, да је главни задатакъ твога жића овде на земљи: усавршенствованѣ твогъ безмртногъ духа; треба ти се привикнути на ту помысalo, да и знатностъ, и достоинство, и богатство, и знанї, и лепота, и способность, и здрављ, и болестъ, и дружба, и гоненіе, и срећа, и несрећа, треба ти се велимъ привикнути на ту мысао, да су сва ова текъ гола средства за постиженіе оне једине, више и последње цѣли. Валя ти се обикнути той мысли, да изъ свјој твоји преимущества неће ни једно при теби остати; да ти је све текъ у заемъ дано; да ће и оно проћи, што си трудомъ своимъ набавио; да ће и притељи твои, и родитељи, и браћа, и сестре, и жена, и деца твоя, да ће, велимъ, сви они текъ за неко кратко време съ тобомъ забдано по стази живота корачити. Имай на памети, да си ты съ твоимъ духомъ текъ за неко кратко време овде на земљи, не другчје, него као угостима, и да ћешь се опеть повратити у свою постойбину. Помисли, да си одозго посланъ, да извршишъ волю Отца, кој те је послao, коме ћешь се и опеть вратити, пошто наручено ти је то свршишъ. Обикни се той мысли, да само у једномъ Богу имашъ постодногъ и свагдашињгъ Отца;

да су сви духови човечески безъ разлике браћа твој; и да је ово наше тело текъ једна проста одећа нјирова, којомъ се служе, докле посланство нјиво овде на земљи траје.

Ако те је ова велика мысао, ова висока истина, која се у науки Спаситеља нашегъ налази, скрозъ проникла: то ћешъ ты са-свимъ другимъ очима светъ овай сматрати, а не онако, каошто си га досадъ сматрао. Тебе ће стидъ быти, да се дашь заробити одъ прелестій и желя, кое се у телу твомъ рађају. Ты ћешъ се стидити, што ниси извршио оно дѣло, кое ти је Богъ наложио, кадъ те је на земљу послао, него си се бринуо, како ћешъ угодити себи суетнимъ удовольствама, кои толико вреде као и онай пра, кои ногама газишъ. Ты ћешъ онда у свакомъ случају умети разпознати животъ одъ обсене; ты ћешъ се наочигледъ уверити, да те ніје Богъ послао на овай светъ само зато, да обраћајешъ поля, да куће зидашъ, да заузимашъ почетно место у садружству грађанскомъ, или да се у скupoцене аљине огрђешъ; него и зато, да будешъ сатрудникъ Божіј у великому дѣлу любови, то есть, у свеобщитету блаженству човеческогъ рода. (І. Корим. гл. 3. стих. 9.). Онда ћешъ текъ ты разумети, шта значе ове речи Христове: Уместо да се бринете, шта ћете ести, шта ли ћете нити, чимъ ли ћете се оденути; уместо овы грешни брига, болъ ће быти да се иструдите, да се съ Богомъ саедините, да

сте на суду нъговомъ оправдани и да благоволеніе нъгово задобієте. Све друге земальске потребе да ће вамъ се као прида. Мат. гл. 6. стих 33. И тако, будимо задовольни, ако имамо чимъ гладъ заситити и оденути се.

И ты ћешъ онда оживити, не збогъ тога, да благо нагомилавашъ, кое ћешъ оставити, чимъ твой сртній часъ купне; него зато, да по могућству и силама твоима помогнешъ разпрострети мудрость и блаженство међу свима людма, кое је промысао Божіј у тешњай сајузъ съ тобомъ поставіо. У срећи и благованю свју наћијешъ свою собствену срећу, и нити ћешъ хтети знати за другу какву срећу, нити ћешъ с тражити.

Случайно да бы злобни, скотскимъ чувствама oddани люди разрушили зданіе твогъ благостанія, ты ћешъ іи само смешећисе сажалѣвати, што су тиме изпустили изъ руке лепу прилику, да имъ и далъ полезаиъ буденгъ. Ты се нећешъ ни онда ожалостити, ако бы те ова непостояна земальска срећа лишила и твога достоинства, и твои почестій, и твоє власти. Шта те је стало найпосле, оје ли тело твое, пошто умрешъ, замотано быти свиленымъ ограталомъ, кадъ ће и едно и друго у гребу изтрунути. Духъ на то негледа. Предъ нъимъ и просто плачио и свила єдну имаю цену. И незнамъ ка-

кву ћешъ услугу имати одъ тога, ако те людии овде па земљи назову великоможнимъ или просіякомъ. Празио име нит' ће што додати, нити што одузети моћи достоинству твомъ у царству Божіјемъ, у области духова. Какво му драго да је твое спомињанье станѣ, опетъ зато ћешъ ты остати у очима Божіјима онакавъ, какавъ си по себи. Царь небесный несуди по ономъ, како се ко показує; то је измышиленије човеческе суете, судити по ситничарскомъ размеру и прама спомињашимъ изгледу.

Ты се нећешъ снуждити ни онда, кадъ те болесть на постелю обори; јеръ болесть у твоимъ очима нје ништа друго, него разрушеније твога тела, о комъ знашъ, да је текъ једно гњило орудје твогъ духа. Богъ га узима одъ тебе, да ти да у замену друго, далеко савршенїе. Ако ли болесть нје смртопосна, то онда знай, да Богъ, попунјајући болесть на тебе, оне да те опомене, да се на то твоје тронно тело много не уздань. Но было како му драго, ты ћешъ се и онда радовати, кадъ теломъ узбулеши, уверенъ будући, да ти је душа здрава и да духъ твой, збогъ болести тѣла никакашъ нестрада. Ты не само да се нећешъ жалити, него ћешъ и спокојниь быти у јру, ако смртъ покоси оне, кои су ти наймиліи. И они су исто тако као и ты позвани были, само је та разлика, што су они поверено имъ одъ Бога да-

ло овде на земљи са неколико дана раније свршили одъ тебе. Но уместо стазе оне, којомъ су овде на земљи корачали, и съ кое су сада позвани, указаће имъ Богъ другу, нову, преизредну. Таква и тебе очекује, кадъ у свое време тамо приспешти. И немоје се снуждавати, што ће тело ныјово у гробу изтрунити и у пра и пепео претворити се: еръ могу мислити, да си ты душу ныјову любio а не трошно тело. А та иста душа остаће ти верна и привржена и после. Сродство твоје съ ньомъ неће се разкинути. Она је у Богу; само гледай, да и ты останешъ у Богу, па се небой никда разетанка за навекъ. Ако овако будешъ мыслю и осећао, никакавъ на свету случај неће моћи твоје спокойство нарушити; никакавъ на свету догађай неће быти у стану тишину душе твоје узнемирити, твоју праву и постояну срећу узмутити. Дакле, немамъ ли право, што ти кажемъ: да је свакiй човекъ творацъ свое судбине? И можели те, буди каква земна бура залюляти или те се и дотакнути?

Такво је было овде на земљи Твоје узвишено блаженство, о преображеный Исусе! Ты си презирао ове земальске ствари, и само си се онда служио съ ныма, кадъ је човеческа Твоя природа то требовала. Ты си любio све оне, кои су те окружавали. Ты си ih називао, да су чеда Божија и Твоя браћа. Дјло, кое Ти је поручено было, кадъ си на земљу дошао, состояло се у томъ, да

грешногъ човека ослободиши оны окова, у
кое га є бацила глупость, заблуженіе и гре-
шень; и да га тако избавишъ изъ робства,
у кое є запао збогъ тога, што є страстима
тела свогъ говео. И ово званіе Твое имао
си свада предъ очима, кудъ си годъ крохіо.
Ели Те народъ хотео извикати за цара из-
раїлскогъ, или Те є хотео каменати: за Те-
бе є то было свеедно. Твой божественый
духъ ніс се на то обзирао. Ахъ, Твое вы-
соко посланство и дѣла Твоя нису разуме-
ли, ни глупа простота, ни гордосчю отрова-
ни вође нѣни. Ты се ниси узтезао сићи
доле међу насъ; нити си се устидіо явити
намъ се у овой грешной плоти. Ты вине
пута неимаћаше гди бы главу свою склоніо,
и опетъ се нигда непожали, да си несрѣ-
ћанъ. Светске ствари нису имале цене кодъ
Тебе, еръ си ты живіо као да си на небу
быо. Претрпіо си неправде,увреде; сносіо
си лютагоненія и саму найзбездобразнію по-
ругу одъ народа; али оно светло уверенъ
твое узвисило те є надъ будаластымъ
мићніемъ простоте и гомиле. О царе духо-
ва, у Твомъ духовномъ царству и честь и
стидъ сасвимъ друго нешто значи, негъ што іи
мы, полуживотна створеня разумевамо. Тво-
е бавленъ овде на земљи свршило се у три-
десетъ трећой години века Твогъ, — но Ты
си надвладао стра одъ смрти и научіо си
люде нестрашити се смрти. О Спасителю
света! та Ты си умрео, испунивши твое

посланство овде на земли сасвимъ божественнымъ начиномъ.

Допусти ми, и да живимъ и да умремъ у Теби! Допусти ми, да будемъ творацъ мое судбине, али текъ чрезъ Тебе, Творца могъ вечногъ жребія! Аминь.

С О В Ъ С Т Ъ.

Похваление наше єсть, скидѣти съкѣсти наше тѣже къ простотѣ и чистотѣ божій, а не въ мѣдости пабти; но благодатию божию жиходи въ мѣрѣ, множае же у васъ. П. Корин. гл. 1 с. 12.

Боже Светый! ништа нась у свету не може веселити, ако намъ душа ніе чиста. И злато и свеколико богатство претвориће се кадтадъ у пра'; найсніја лепота потамниће и увенути. Само једна спокойна совѣсть, неузмућена греомъ, слади намъ животъ и мири нась и са самомъ смрћу.

Свакій човекъ, био онъ кое му драго vere, чуб, у себи некій страный, некій светый гласть. Да, и сами дивляцы чую га, и ако посве ништа не знаю о Одкровенію божијемъ. Гласть овай свагда є буданъ у човеку, и ници се може обманути ласканѣмъ, нити се дае застражити гнѣвомъ и претњомъ. Никакво мудриченъ не може га надмудрити и надговорити. Онъ непрестано говори къ човеку: Човече! чини оно што є право!

Залудъ се размеће подсмевачъ Благочестія са својомъ продрзливомъ лакомысленосћу, износећи, да све у свету одъ слепогъ случај зависи; да въ света вера текъ просто

народно предубеђење, а христијанство узда државоправленіа. — Залудъ се упинѣ да до-каже, да є добродѣтель текъ једно измышле-ње или голо лицемерје и притворна побож-ностъ. Залудъ самъ себе уверава, да є све оно добро, што мудрость, лукавство и се-бичность препоручує. Залудъ се труди до-казати, да цео овай великий, безпредѣлный светъ нема свога Творца, и да нема надъ свима людма једногъ обштељ судіј и возда-теля. Залудъ му є, велимо, савъ трудъ, кадъ му гласъ онай изъ срца непрестано ви-че: Човече! ты лажежъ, кадъ то говоришъ!

Но где земля се тресе подъ нимъ; ру-щесе великолѣпни храмови и дворови; — они, кои су ериу нѣговомъ наймиліј, на нѣго-ве очи издину и у дубоко ископану раку падаю! — Где, дигла се страшила олуи, стон кука громливине по широкимъ сводовима не-ба, громови падаю на землю и домъ нѣговъ букти у пламену! Аль садъ се изсмевачъ Благочестія већь више не руга и неразмене. Има природа, има вселена свогъ Творца; има Бога! говори му ясно онай внутреній гласъ. Да, има Бога! проговара престрашеный изсмевачъ, и савъ дркне.

Залудъ и злочинацъ изсмејва свой вну-треній, светыи гласъ, и као тѣши себе, да тога у самой ствари и нема, него се текъ тако говори. Зато и презире сваку опомену тогъ гласа, кои је у очима нѣговима голо пред-

разсуђеніе, упушта се тайно у свакій грехъ и кичельиво обзирющи се гордо пыта: Гди је тай Судія, кои ће ме судити? Али му онай внутреній гласъ проговара: Човече, крый ты твои безакона дѣла колико ти драго; претрпавай твои злочинства чимъ ти драго; стой, па гледай, она ће кадъ тадъ на видило доћи! — И залудъ тражишъ дружтва и забаве, части и веселя, пламенъ онай у срцу свуда те прати, искра она паклена и тамо те же же. — Залудъ се брецашъ, трзаши и отимашъ, да се изъ общтечь, вечно утврђеногъ поредка света изузмешъ, по комъ само оно напредує, што є по себи добро; а свако зло прощастъ и погибелъ рађа: нека невидима сила вуче те собомъ, и како тебе тако и дѣла твои веже и прикива за тай истый вечно утврђеній поредакъ света. Изъ самы найтайніи сагрешенія твои клія убийство и пропасть, и ты иси у станю то предварити. Ты бы самъ одъ себе бегао, да можешъ, да, ты единако бежишъ одъ себе самогъ. Врло си неспокоянъ и то неспокойство јде ти животъ; али гласъ онай внутреній вели ти: Човече, Богъ є свуда и на свакомъ месту!

Залудъ гонишъ истину, о ты, завидльни-
вый клеветниче! Залудъ ти є сва мука око
тога, да похудишъ онай венацъ награде, коеи
праве и чисте заслуге увенчава. Све оно,
што устма твоима калишъ и оговарашъ,
самъ у срцу потайно одобравашъ, ценишъ и

почитуешъ. И ты ћешь скончати са спротомъ, коя ће на твою главу пасти!

Залудъ гонишъ и свиность, ты, свирѣпый тиране, саме да свои собствена безаконія покріешъ! — Залудъ е гонишъ и приводишъ лажна сведочанства и лажне заклетье противу иѣ! — Залудъ е страшнишъ са подмићеніемъ судовима, и претишишъ іой са мрачнымъ тавницама, тежкимъ оковима и горкимъ мука: нећешь е, небой се, побѣдити! Сва твои противу иѣ умысленія и учиння на очигледъ изсмеява, и у средъ свои горки суза и мука смешисе; а ты напротивъ у средъ твое лажне славе и привидне победе стрепишъ и презашъ! Она е спокойна и радостна и у самымъ оковима, а тебе лютый пламень жеже у средъ сластолюбія твога! Та, шта да ти говоримъ далѣ; поведи е на тубилиште, опеть знай, да е смерть иѣна уедно и иѣна победа; а победа иѣна есть твой осуда!

Сто, где, какву силу има совѣсть! Она, као некій невидимый анђeo, свагдашнімъ присутствіемъ своимъ међу людма, брани истину, правду и свиность, макаръ цео светъ на нын викао! Она гони злочинца, макаръ се онъ у наймрачніє пећине завлачио и кріо! Она наказує грешника, макаръ неброено чи-
сло оружены телохранителя око себе имао!

Богъ е у срце свакогъ човека неизглади-
мымъ писменима урезао некій законъ, кои му

казус, шта є истинито, и шта є право. И то є божественый гласъ совѣсти. Сви народи и сви дивляцы познаю и осећаю у себи овай светый законъ божіи, овай гласъ совѣсти. И кадгодъ што човекъ учини, сместа совѣсть са мыслима суди о томъ, па, или одобрава и похвалюе, или неодобрава и осуђує. Рим. гл. 2. стих. 14, 15.

Совѣсть є првый, найболій и найпоузданій учитель свакогъ човека. Она и оногъ найпростіегъ незналицу уразумљива и упућує, шта треба да чини. — Потоме некъ се нико неизвинява за учинїне свое погрешке ни предъ светомъ, ни предъ самымъ собомъ, а юштъ мањ предъ свезнаюћимъ Богомъ, као да је зато сагрешјо, што ње знао, шта є право, шта ли неправо.

Совѣсть учи свакогъ човека. Она се не да подмитити. Судъ њећи свагда є праведанъ. И доклегодъ човекъ овай њећи светый гласъ узслушаша, нека зна, да никадъ неће навалице погрешити, и бы ће у срцу врло спокоянъ и задоволянъ. — Човече, повинуй се науки тогъ внутренњегъ учителя, па макаръ те како чувственость твоя на страну мамила и одвраћала! Слушай добро, шта ће ти она рећи, кадъ у сумњу паднешъ, јли то и то право; или, кадъ двоумишъ, оћешъ ли поћи онамо, куда те желѣ и наклоности твоє свомъ силомъ вуку; или кадъ се поведешъ за корисћу, која є неправедна, и са штетомъ

ближнѣга саужена; или, кадъ наумишъ добро дѣло учинити, али те користолюбіе и своелюбіе одвраћа одъ тога, бо ћи се жертвe, за коју оно неће да зна.

Ты, може быти смышляшъ потайно, како ћешъ се осветити некоме, коме ниси добру радъ; а совѣсть ти вели: Не! немой се светити. Буди великодушанъ и покажи му, да си болый одъ ињга. Тиме ћешъ га застиди-ти. — Можетъ быти, да тело твоє непристойне желъ распиню; можетъ быти, да те прелесть сластолюбія мами на преступленіи и разпуства; али совѣсть те опоминѣ, говоре-ћи: Шта, продрзльивче! Заръ оћешъ да отру-ешъ невиность срца свогъ єдомъ пакленогъ порока? Заръ оћешъ да разоришъ твой рай у грудма, као негда сатана? — Можетъ быти, да те в срце повукло за онымъ што в туђе; ил' ти е, мож'да зинуло срце за нечимъ, што бы се съ преваромъ лако добыти могло: али совѣсть те светус, да се оканенъ тога, као и свега онога, збогъ чега бы се самъ одъ себе стидити морао! Та коя бы ти полза была, да целогъ света блага стечешъ, а да душу свою отренишъ? — Можетъ быти, да те сујта твоя голица, да оштроумињъ шаломъ и досетљивосћу твојомъ насмеши се-бе и другога, ругаюћи се некомъ одсутству-юћемъ; али те совѣсть укорава, говорећи: Увуџи тай продрзливый јзыкъ, клеветниче! Како ли бы сместа умукао, кадъ бы се тай,

кеме се ругашъ, и кога изсмеивашъ, настан-
путь до тебе створіо!

Да, совѣсть учи свакогъ човека, и то
озбильно и правосудно! И веруй, човече,
нема за тебе другогъ пута, ни друге стазе,
по којој бы до среће свое доспети могао,
разве, да се гласу совѣсти твоє свагда по-
коравашъ. Немой да самъ себе подговарашъ,
као да и мимо ове послушности можешъ бы-
ти срећанъ. Нити мудруй, нити извій садъ
ово, а садъ оно, нарочито онда, кадъ те сре-
це повуче, да запрећене в грешне жељ и
наклоности свое задоволиши; јеръ ће те
собствено твоє чувство укорити, кое ти ка-
зув, шта є право, шта ли благопристойно.
Видишъ дакле, да є твоє мудрованъ лажно! —
Тебе нешто мами, да учинишъ оно, што є
забранено и грешно; но добро знай, да те
иза тогъ забраненогъ и грешногъ дѣла оче-
кује сакривено каинъ. И немой мыслити, да
је совѣсть твоя на неко поравненіе съ то-
бомъ пристати, или да ћешъ моћи съ ньоме
уговарати; јеръ она ни једну длаку одъ
свога не уступа. И свако покушеніе твоє,
на буди какве уговоре са совѣску твоюмъ,
принеће ти срамоту и безчестіе!

Совѣсть учи свакогъ човека, и то са бо-
жественомъ силомъ! Она свакомъ просто и
разговетно каже: то чини, а онога се кло-
ни; тако є право; и башъ зато, што є тако
право, треба то да чинишъ, а онога да се

клонишъ, а не зато, што се одъ првога на-
дашъ користи, а одъ другога боишъ срамо-
те и безчестія. Ты чини оно, што є добро
и право, необзирући се, оће ли то за тебе
пробитачно быти. Найпосле, макаръ да ни-
какву користь одтуда нећешъ имати, опеть
треба да творишъ оно, што є добро и пра-
во, па нека бы было и са уштромъ твонъ.
Доста то, да те совѣсть тако учи. Доста
то, да те и самъ Христосъ Спаситель тако
учи. Брѣ кадъ ты само оно чинишъ, одъ
чега ћешъ ползу имати, губишъ свако право
на награду. Ты си тиме показао само да си
мударъ; али у дѣлу твомъ нема ни једне ис-
кре добродѣтель.

Далъ, совѣсть не само да поучава, него
јоштъ и увѣштава, опомињи и одвраћа сва-
когъ човека одъ зла. Ко є јоштъ одъ людјій
овде на земљи поживіо, а да ніје сгрѣшио?
Но, кадгодъ є сгрѣшио, свагда є чуо опомену
свогъ внутренѣгъ судіј.

Та већ и као деса осећамо неку уну-
трашњу боизливость и стидъ, кадъ што не-
пристойно или и неправо учинимо, было то у
играчки, было у некимъ наложенемъ намъ до-
маћимъ пословима, было изъ лакомисліја, или
изъ пакости, было да смо худыши примеромъ
други на то наведени.

О како силно біс срди у крадљивца,
пре него што пружи грабљиву руку на туђе

иманѣ; или у сластолюбца, пре негъ што безазлену невиностъ отровнымъ ласканѣмъ у искушеніе доведе; или у клетвопреступника, пре негъ што вероломну руку свою дигне, да се криво закуне; или у невере и издайника, пре негъ што поће на издаю свои пріятели, свога правителства и отечества, да себичность или гнусно осветолюбіе свое зајзи и задоволи. О како іи све редомъ совѣсть ныюва озбильски опоминѣ и одвраћа одъ намерены преступленія, и то тимъ живљ и силніе, што се већма преступникъ къ цѣли својой приближує!

Она борба човека са самимъ собомъ, пре негъ што се у невалилство какво упусти; она внутреня борба нѣгова са опоминююћомъ и одвраћајућомъ га совѣсћу, ніе ништа друго, него р'ванѣ нѣгово са своимъ анђеломъ хранитељемъ, кои је радъ уздржати га, да не поклизне; сачувати га, да не падне. Али, на жалостъ, сустанъ је овай трудъ анђела; безплодна је чувствителна озбильность нѣгова. Онъ мора да уступи и — преступленіе је учинено. Снужденъ и опечаленъ анђело измиче натрагъ и ћути као да је немъ. Грешникъ најпротивъ весео посрће съ једногъ срамотногъ дѣла на друго, а у внутрености својой све тавніе и слабіе чује опоминююћій гласъ оногъ небесногъ посланика, кои га садъ већъ оће да остави.

Погледаймо само на младића, на юношу,

кои јоштъ нје покваренъ, ено га, садъ оће првый путь на страну да пође! Онъ говори, но езыкъ му се заплеће. Онъ корача, али су му корацы неравни и чисто се поводи. Савъ је забленутъ и изъ свакогъ мицана и његовогъ вири недоумљене. Онъ тражи очима своима оне, коима је докако смело у очи гледао; но, где чуда, онъ неможе да издржи погледъ нјиовъ; боисе, да га собствене очи не оддаду, како је узколебанъ и како му је се вѣсть неспокойна. Она му се јоштъ и садаjavля и нуди са совѣтомъ своимъ; али онъ неможе да се разбере. Онай, кои гласа своє совѣсти нје никда преступio, бори се са самимъ собомъ и нема петљу, да је послуша, па се чисто самъ одъ себе стиди и несме да погледи на огледало, да не бы спазио предметъ свогъ гнушанија. О младињу, о юноши! ты, кои си чистоту и невиность срца свогъ све досадъ одъ сваке лиге сачувао, и кои си се са непокваренимъ твоимъ срцемъ поносио и съ веселимъ лицемъ у светъ гледао, да су ти и сами зрели люди завидити морали; — и ты, дѣво, кћери добры и честни родитеља, слушайте гласа унутрашњегъ вашегъ анђела хранитеља, да не буде принуђенъ одустати вась. Вы, Родитељи, храните у целости добре нарави у чедама вашима, и сачувайте іх одъ заразе светски страстїй и овладавши порока! И ты младињу, и ты дѣво, храните и чувайте ту внутреню светиню у себи и онда, кадъ у свезу брака ступите и

сами родительима поётанете! Веруйте, да ће тай трудъ вашъ стократно награђенъ быти! Вы ћете рай детинства вашегъ собомъ пренети у године и векъ мужества и старости ваше!

Погледай, о младићу! на оногъ измуженогъ и изцећеногъ сластолюбца и плотоугодника, кои в свое здравље и свою снагу у ветаръ разточио; погледай га само, како в пре времена остарјо, како каплюца и у мрачный гробъ зарана силази; — погледай на оногъ безчестногъ грабљивца, кои при свемъ томъ, што в лукавствомъ и преваромъ силно благо стекао, нема мирногъ ни веселогъ дана, јеръ божја проклетиня лежи на отетомъ благу!; погле онога тамо убијцу, кога сада на губилиште воде, како в пребледио!

Но совјет јошть и наказуј! Ђемо ли зло какво учинили, сместа нась оставля оной добрий анђео, и уместо ињга пробуди се у нама другиј некиј зао духъ са свима своимъ мученијама. Уместо прећапије невине и безазлене радости, грозниј стра овлада срцемъ напимъ. Ко в игда брао добра плода съ чичка и трија; кадъ ли в јошть зло дѣло имало добра сљедства! Истина, може човекъ за много година крити свои бездѣлја; али сљедства ныјова теку у саму вечношћ и она ће га оддати. — Ѓданъ случај, једно по себи врло незннатно обстоятелство, на кое не бы никадъ ни помислио, открије свету

твоя срамна дѣла. И већь онда ниси безопасанъ. О како је света истина у овој народной пословици: заклела се земља раю, да се сваке тайне знаюју. А и свето Писмо вели: Ничтоже тайно, еже не открыєтсѧ. Истину ову искусићешъ човече, на себи самомъ.

Кадъ бы могли попекогъ и некогъ човека видити, кадъ где усамљенъ, одъ Бога и людій остављенъ седи, како га внутренњи и мучи совѣсть њгова, и како је самъ себи презренија достояњ; како при сретаню погледа њговогъ са поштенимъ човекомъ дубоко осећа, да је презренија достояњ; шта више, како гдикадъ и сама јдна приста речь, кој изъ туђи уста невино излести, као истый општый мачъ срце њгово пробада; како га, найпосле свако найманъ и пайезнатніе обстоятелство обезпоконва, ако се овамо и издає, да је станъ њгово безопасно! Нема одъ свега тога ништа; далеко већиа боли, кадъ наесь каянъ са својомъ жаокомъ мучи, негъ што је у часу учинїногъ греха пріятна была уживана сласть и користь.

Нечиста совѣсть труе и огорчава намъ свако наше уживанъ, сваку нашу радость. — Пустимо злочинца, нека усредъ забаве и веселя заборави на себе; али чимъ се удали, сместа ће му изићи предъ очи сва њгова невалилства, и споменъ ныовъ као какво страшило пратиће га до у саму постелю. —

Онъ бы желю заспати; али нечиста совѣсть немириє ни онда у иѣму; она га онда са найстрашніимъ сановима плаши. — Истина, има у свету зала многоразличны; али въ свію найнесносніє и наймучителіє зло, грижа и неспокойство совѣсти. Човекъ, у кога є совѣсть неспокойна, мрзи на сунце и светлость иѣгову, еръ се бои, да оно коегодъ безаконіє иѣгово необелодани; а исто тако мрзи и на ноћный мракъ, еръ се умраку бои, да га потера каква неувати. Несме остати усамљињь, еръ онда ни о чемъ другомъ не мысли, него о своимъ безаконіјама, коя су у тай паръ у очима иѣговима далеко већа и страшніја него иначе; а кадъ є у дружтву, онда опеть гледи, да се чашь пре удали, еръ се бои, да га усрѣдъ дружтва собствена совѣсть иѣгова неодда.

Свакій чашь стрепи у срцу свомъ онай, кога є совѣсть грехомъ и злочинствама окалина, да се што о иѣму непроклюви, и чини му се, да є свакій тренутакъ последниј, кои га є заклоніо и сачувао. — Овай стра, кои човека тако страшно мучи, и онай укоръ, коимъ га совѣсть иѣгова єднако укорава, тако додія човеку, да виште пута, немогући сносити ту паклену муку, самъ себе оддае. О, колико ји є злочинаца, па и самы убійлаца, кои дотле нису имали мира ни спокойства, докъ нису сами собомъ у судъ отишли и безаконіја своя открили! Колико се ныи на

самртной постельи муче, кои су светъ варали, и немогу да умру, и неда имъ се умрети, докъ нису обиду в штету, преваромъ и лукавствомъ ближнѣмъ свомъ учинѣну, макаръ децы ныовой накнадили!

Сто, како је грудна и страшна сила совѣсти! Није може човекъ на време забунити и ослабити, али је никада неможе искоренити. Она ће се кадтада пробудити и осилити; и што се доцније пробуђује, све је то страшніје и свирѣпіје. Тежко онда грешнику! онъ ће быти жертва живогъ каиня, кое ће га потрошити; онъ ће своимъ собственимъ очима гледати плодове свои срамны дѣла, макаръ то было при самрти, на прагу вечногъ гроба свогъ.

Найпосле, совѣсть и паграђује, и тако штедро и божествено, као што живо и озбиљно сваку презрену добродѣтель одманштава!

Онай, у кога је совѣсть мирна и спокойна, сматра свакогъ човека, съ коимъ се годъ сретне, као свогъ пріјателя. Онъ се не склања нити крів одъ овогъ или одъ оногъ, јеръ нема нужде у томъ. Онъ сажалѣва свакога, кои се греху и пороку предао, а люби честнога и врестнога и свакій се може съ нимъ разговарати. И срцемъ и душомъ свакда је добро расположень. Сваку дозволѣну: радость ужива онъ у пуной мери, но напротивъ юначки сноси свако злополучіе, коб га сиаје;

еръ му изнутра неко говори: ты заслужуешь болю срећу; но знай, да то, што сносишъ и страдашъ, ніє твоимъ кривицомъ на тебе дошло: Богъ е съ тобомъ!

Погледаймо на оногъ невиногъ, како га гоне и како незаслужено страда! Но совѣсть є у иѣга чиста, мирна и спокойна! Онъ воли совѣсть свою у целости и чистоти сачувати, макаръ знао до просіячкогъ штапа доћи, него са окалиномъ и нечистотомъ совѣсћу пливати у свакомъ изобилју. Онъ се поноси са чистотомъ светиномъ своеј совѣсти, и тихимъ гласомъ вели своимъ гонительима, као што є негда преблагій Спаситель гонитељима своима у вртограду съ божественомъ претосћу реко: Я самъ онай, кога тражите! Никаква людска пакость и светска поруга не може совѣсть иѣгову обезчестити; никакво злополучје, никаква скорбь ніє у станю тишину и спокойство иѣно поколебати. Човекъ са спокойномъ совѣсћу неплани се мрака тавнице ни затвора; па и на само губилиште спокойно иде, јеръ е то за чисту совѣсть найвећа слава, найвеће прославлење. Надъ гробомъ таквогъ праведника потомство ће плакати.

Човеку совѣстномъ повѣрава се свакій радо. О иѣму се може речи, да ии одъ кога независи. Онъ є свой савришений господарь, ако се и необлачи у свилу и кадифу. И кон га годъ сданпутъ позна, неможе му

одрећи свое почитање. Онъ нестрепи у срцу, ни у суду предъ судіама, ни предъ властелъмъ своимъ, седећимъ на престолу. Онъ и самой смрти гледа у очи съ миловиднымъ погледомъ.

Благо ономъ у кога је совѣсть мирна и спокойна, у његовомъ је срцу правый рай! — Чиста совѣсть помаже човеку победити свое страсти и свое непріятель; у нужди и неволи она је правый анђео хранитељ; у очајању тврда котва (ленгеръ), а на самрти наймекше узглављ.

О Боже, источниче сваке светинѣ! допусти, да ово неоценимо благо, то је, мирна и спокойна совѣсть остане у мени свада као мое пайвеће добро! Ахъ, како бы я срећашъ быо, кадъ се збогъ мои дѣла не бы морао стидити ни предъ Тобомъ, ни предъ светомъ, ни одъ себе самогъ! Како бы я желio, да се страшила нечисте совѣсти никада у мени непояве, нити да лото каянѣ са своимъ змијнимъ зубма кадгодъ мое сице рани, него да свада чисть и иевинъ пребудемъ као исто безазлено дете!

Я признаемъ, да самъ немоћанъ. Я осећамъ мое слабости. Може се догодити, да ћу изъ неразсмотрености мое свакїй часъ у погрешке падати; може быти, да ћу у наглости, у страсти на себе и на Твою свету волю, Боже заборавити; но онда, чуй ме совѣ-

сти мои! онда ми ты буди анђео, буди чуваръ мое добродѣтельи, мое невиности, мoga спокойства! — Некъ ме свагда руководи Богомъ даровано ми чувство истинога и честнога, да не бы самъ себи отужанъ постao и самъ себе презираo; да не бы одъ Бога, да не бы одъ Искупителя мoga, Господа Иисуса Христа одпао, кои ме єдиный божественомъ наукомъ своемъ исцелити и исправити може.

Шта су свеколике радости и удовольства, коя човекъ ужива, кадъ грешне желѣ свое задовољи, спрамъ оны мука, кое му после непрестаный стра задае, и спрамъ поруге и срамоте, коя га мимоићи неће? — Како ли ће сласть една, коя се тако рећи у тренутку и са страхомъ ужива, загладити моћи оно каянић, кое ће крозъ цео животъ трајати?

Не, Боже и Отче мой! ниси Ты безъ узрока сместio у мое срце тога судио мои мысли, мои речій, и мои дѣла. Гласъ совѣсти мое есть правый Твой гласъ. И ко га сме презирати и умало ценити? Не, нека бы ме јоштъ толико горко и скupo стало грѣшне желѣ мое надвладати, мое непристойне и нескромне наклоности зауздати, опетъ зато заштавамъ Ти се, Боже, мојомъ целомъ луштомъ найторжественіе, да ћу радити свима силама, да ми совѣсть спокойна и одъ свакогъ прекора чиста остане. — Некъ ми се

цео светъ руга и нека ме изсмеява, сносићу; некъ ме она найцрня сиротиня притисне и нека ме гладъ мори, све ћу сносити, све ћу поднети; шта више, пре ћу се смрти у руке дати, него ли једанъ јединий грехъ учинити, кој ће ме са самимъ собомъ омразити; или у једну једину кривицу пасти, збогъ кое ћу се самъ одъ себе стидити! Смемъ ли се само, Боже, дрзновено на Тебе уздати, шта ми је онда стало за люде? Обећашъ ли ми само Ты Твоє благоволеніе и покровителство, па самъ онда јоштъ овде на земљи блаженъ!

Ахъ, Боже, кадъ бы ова чувствованія, која ми јоштъ садъ толику радость и милину задаю, са овако живомъ одважносћу свагда у мени, у мојој памети заостала! О како ћу онда съ радостнимъ срцемъ пріимати изъ Твоє једнадре руке свеколика блага овогъ земногъ живота! Како ћу радо сносити све, што Ты на мене попустиши! како ли ћу некада спокойно и съ пуномъ надеждомъ на Тебе очи мое на самртной постельни заклопити!

У П Р А В Л Я И Ъ Б О Ж I Е .

Безлоблю Тѧ, Господи, крѣпче моѧ: Господъ сѹтврждёне мое, и приѣжище мое, и юзбакитель м й. Бѣга м й, помѣрника м旤, сѹпокаю на Него: Защититель м旤 и рѣг спасенїя моегѡ, и застѣпника м旤. Псал. 16. стих. 1, 2, 3, 4.

А што си ми, срдце мое, тако често сужено? Зашиш да те туђа срећа обезпокојва, и да проклиниш судбу свою зато, што не машь све оно, што други срећни имаю? Зашиш да оплакуешъ свою недаћу, и што уздишишъ једнако, као да си само за тугу и скорбь створено? Та човече, заръ си ты доиста у толикой мери несрећанъ, као што себи представљашъ? Шта ти се чини, бы л' се радо меню са оныма, кое ты за срећніе дришишъ?

Ты ми одговарашъ: Я самъ несрећанъ; ерь штогодъ предузмемъ, слабо ми за рукомъ испада, и кодъ толике бриге и муке мое никадъ не постизавамъ оно, за чимъ се даемъ. Какве самъ ти златне куле у воздуху зидао о моїй будућој срећи, па єдва се текъ нешто испунило. Я број незнамъ, колико самъ пута садъ ово садъ оно предузимао, да мое собственно или мое фамиліе ста-

иѣ поболшашъ; али све узалудъ. Неда се, па неда. Куцао самъ овде онде, но нигде ми се не одзваше. Свагда самъ се преваріо у рачуну. Найсильніє жель мое останше празне; найправеднія очекиванія моя осутише се.

Я признаемъ, човече, да є све то истина, што говоришъ. Али опеть ти кажемъ, да є жалба ова твоя иста онакова, као и прочи людій, кои тако рећи из силу Бога оће оно, што є у очима ньиовима за вни найболъ и найпретежніе. Такви люди ништа друго не виде, нежеле нити очекую, осимъ онога, што су себи у главу увртили. Па су мимо тога јопить толико у томъ упорни, да више пута заборавляю на толика своя друга добра и блага, кои' се толицина вни посве лишаваю. Пьима є оно, што имаю, свакидашић, и сматраю на исто сасвимъ равнодушно; а напротивъ оно, што желе и за чимъ чезну, тако имъ є мило и драгоценено, као да се сва срећа ньиова у то једно збила. Одтуда после и долази толико нездовольство и потайно туженъ ньиово. То є узрокъ, што такви люди презиру и немаре за оно што имаю. То є узрокъ, што толике радости живота одбацују, кое бы спокойно уживати могли.

А што се свака желя наша неиспнинює, и, што свако предпріятіе наше неиспада за рукомъ, то быва зато, да се уверимо, да има некога, коме є све подчинено, и кои свачимъ управља. Ћръ, шта ти се чини, човече, бы

ли мы веровали у единогъ свемогућегъ, кадъ бы и сами свемогући были? И шта мыслишь, бы ли мы имали повереня у единомъ премудромъ, кадъ бы помоћу разума нашегъ судомъ нашомъ на наибольий начинъ управляти умели?

Човече! ты много јећешъ. Јељ твоје пружаю се на све стране; но при свемъ томъ слабо те срећа служи. Више пута мыслю си, да си већ на крају желя твои, а оно се текъ изненада појви каквагодъ маленкостъ, и на јданпутъ видишъ себе далеко удаљна одъ твоје цѣли. Више пута говорио си у себи: е, кадъ дође то и то време, онда ћу по воли живити и срећанъ быти; а кадъ је то време дошло, болестъ те је смела, или се што друго неповольно у фамилији твојој догодило. Више пута помыслю си у себи, да си ствари твоје у наибольий поредакъ поставио, а овамо си башъ онда погрешку какву учинио, која је савъ трудъ твой осустила. И никадъ ниси у пуной мери постиг и получио оно, што си желјо.

Али и напротивъ, више пута послужила те је срећа онде, где се ни надао ниси, и где ты одъ твоје стране иншта принео ниси. Више пута надао си се злу и несрећи, и стрепио си у срцу, како ће ти быти, кадъ тай страшный данъ дође; а међутимъ се изненада надъ тобомъ разведрило и срећа те је неисказано обрадовала. Више пута мыслю си

да ће ти ова или она промышленость слабо ползе принети, или си слутјо, да положенје, у кое си и противу твое волје дошао, неће быти за тебе пробитачно; па си башъ онда найболје прошао, највише користи имао и найповольније угодности уживао.

Све ово толико си пута у животу искусио. Сваке године, и скоро сваке седмице имао си примера, и уверјо си се, да се ће испунило оно, што си ты одь судбине твое упорно искао; а напротивъ приметио си, да те је више пута срећа обрадовала, одкуда се ни надао ниси. Па како то, да ниси постао мудриј, кодъ толики живы примера, кои ти тако красну науку подају? А видишъ, ту красну науку даје ти самъ Богъ. Она јединствено одь Њга долази, на кога ты пријдлима и предпрјатјима твоима може быти и найнамање немыслишъ; или, ако и мыслишъ на Њга, то зато чинишъ, да бы испросио одь Њга оно, што ты најсилније желишъ, и кое ты, по слабомъ увијешу твомъ, сматрашъ као највише и најпревосходније добро. Но кадъ је самъ Богъ твой Учитељ, и кадъ те тако отечески учи, зашто Га не слушашъ као вернији и послужнији ученикъ Његогъ? И кадъ по свакій данъ тако важну и спасносну науку одь Њга приматъ, зашто се већ једанутъ неопаметишъ, и зашто се не привикавашъ, обраћати вниманије своје на оногъ Вишњегъ, кој те одсвуда обколојава и

сва дѣла и намереня твоя руководи? Или, заръ оћешъ да изићешъ изъ ове велике школе, у којој се за целогъ живота твогъ врзашъ, па да и непознапъ ону високу цѣль, за коју си сазданъ?

Некъ ти се случи у животу, было шта му драго; знай, да ти є то одъ Бога. Некъ се неиспуне гдико је намере твоје; знай, да є то Божје промотреніе о теби. Некъ бы те изненада срећа обрадовала; знай, да є то Божји даръ. Упни се са свима силама твојима, да постигнешъ оно, што ти се чини, да ће за тебе пробитачно быти; али опетъ немой утврдо држати, да є оно за тебе доиста най-бољ и найпробитачније, што се теби као таково чини, него се ослони на премудрость Вишиња, кој съ целымъ светомъ отечески управља. Употреби свеколику твоју мудрость, брижљивость и дѣятелность, да къ добро-намеренымъ цѣлима приспешь; али опетъ немой да будешъ свое главе па да у себи рекнешъ, да є сва срећа твоја одтуда дошла, што є све онако испало, како си ты напредъ расположјо и прорачујао; јеръ треба свакда на памети да имашъ, да ниси ты самъ, него да и осимъ тебе има у свету једанъ Богъ, одъ кога све зависи, и да є за тебе свакояко велика срећа, было да се жељ и намере твоје испуне, было да се неиспуне.

Приклони се дакле већь једанпутъ и научи се почитовати управљање Божје, и зачни

у себи поверенъ прама Ономъ, кои се съ нѣжномъ брижльивосѣу старао о теби юштъ онда, кадъ ты Нѣга ни познавао ииси. Ништа непочини, ништа несвршай, никакве мере непредузимай, было за поболшанъ твое собствене судбине, было за поболшанъ судбина твое фамиліе, докъ неприведешъ себи на паметь оне златне речи светогъ Писма: Открый Богу жель срца твога, и препоручи Му се, и имай тврду надежду на Нѣга, да ће Онъ съ тобомъ онако управити, како ће по тебе наиболѣ быти. — Еръ онай човекъ, кои се неосланя на себе и на свою силу, него све единствено одъ Бога ожидава, тай неможе никадъ пропасти; тай е на правой стази, кој води къ душевномъ спокойству и къ истиной срећи, коју никаква сила оборити ни разрушити не може.

Пре негъ што ће Христосъ Спаситель са небеснимъ одкровеніјама своима на землю сићи, веровали су сви мудраци древни векова, да є премудрость Светоуправителя несравнено висока; и кадгодъ су што започиняли и предузимали, иису се толико на свою силу нити на свою мудрость осланяли, колико на благословъ Онога, кои и судбиномъ читавогъ света, и судбиномъ оногъ найманѣгъ прва управља. Па шта мыслимо мы, христијани, мы, кои знамо за откровеніја Христова, заръ ћемо се мы манѣ сећати у свему премудрогъ управљања Божијегъ, негъ што су се идолопоклоницы сећали?

Богъ управля са свачимъ. Ко сме отомъ сумнити? Но ако несумнишъ, зашто живишъ и дѣланъ онако, као да све само одъ тебе зависи? — Ако несумнишъ, зашто се толико одацирешъ и осланишъ на свою собствену силу и мудрость, као да само ты знашъ, шта е за тебе пре свега нуждно, па да споконъ будешъ? — Ако несумнишъ, а оно, што се бочишъ са судбиномъ, зашто ли ропћешъ на управленије Божје, ако се намере твоје неиспуне, и ако найтире надежде твоје недонесу зреотъ, очекиваногъ плода?

Да, Богъ све управля и руководи! Узори ты и посей ниву твою слободно; али одъ Онога одозго очекуй благословеногъ плода. Строй и зидай себи обиталиште; али одъ Оногъ одозго очекуй заштиту и одбрану противъ бурј, пожара и други споляшни зала и оскудица. — Размысливай, колико ти драго, како ћепъ благостанъ свое узвисити; али немой се тврдо уздати, да ће све онако испasti, као што ты одъ прилике мыслишъ и желишъ; него имай на памети, да се може и противно томе догодити, и не само, да се може противно догодити, него башъ да ће се и догодити: јеръ само Онай, кој све управля и руководи, савршено зна, шта е за тебе, шта ли е за друге наиболје и найпробитачне, па зато буди преправанъ, да попесешъ, ако те и зло какво снаје. Постарай се, да стечешъ богатство; али одъ Оногъ одозго очекуй, оје ли богатство твоје

за тебе спасоносно быти. Ради, труди се и
тецы колико више можешъ; али одъ Оногъ
одозго очекуй благослова и плода. Буди у-
веренъ, Онъ ће ти свагда само ово дати,
што ће за тебе одъ праве ползе быти, јръ
Онъ све и сва управля и руководи.

Богъ управля свачимъ! Нје истина, да
се ишта, ма и найманѣ у свету случайно
догађа; него све што быва и што се догађа,
управля се по оной нуждной свези причине
са дѣйствiемъ. Нема никди у свету слепогъ
случая, и то башъ ни у судбини оногъ най-
манѣгъ црва; јръ једна вечна, управљоћа
Премудрость све обима, и све руководи. По-
томе, кадъ се на какавъ посао дашъ, немой
чекати, да ти случај какавъ срећу донесе,
него се ослони на расположеније вечне Пре-
мудрости. Ненадай се, Богъ зна, каквимъ
слѣдствама одъ случаја, кој ти є мјо и пово-
линъ, него мотри, како є ишло оно, што си
радио, и у каквомъ одношенију стои са об-
штимъ приключенијма у свету. Немой у се-
би мыслити: је, и я то и то знамъ исто она-
ко као и онъ; то бы и и учило, или получио,
да самъ на његовомъ месту био, аль є њега
срећа послужила! — Не, немой то да рек-
нешъ; јръ нје истина, да га є срећа послу-
жила, него є воли вишињгъ Светоуправите-
ля хотела, да тако буде.

Богъ све управля и руководи! У целой
природи влада светый законъ нуждности, то

есть, све што у природи быва, мора онако быти по сили закона, кои у природи постое; али рећи: да међу створенима, коя разумъ имаю, случај влада, то је право безуміје. Зар је случај прописао оне безконечне путове, по коима она небесна тѣлеса тако уредно теку? Или, зар је случај обрће ову земљу напшу, те имамо тако уредно дане и ноћи? Ели то дѣло случаја, што сунце на своју пролетњу точку свагда у извѣстно време долази? што се лето, ёсень, и зима једно за другимъ поредачно изменјују? што твари земље, животна, растења у развијању сила свои напредују, до зрелости долазе, и опет у станови покоя враћају се? Ели удивителнији саставъ тела човеческогъ дѣло случаја? Ели то случајно испало, да крвь у нама крозъ толике жилице у срће утиче, а крозъ толике друге изъ нѣга излази и по целомъ телу разлази? Ели то одъ случаја зависило, да орудја наши петъ чувства буду овакова као што су? Природа наша живаца, тврда узаямноста нњова, по којој једно цело сачинјавају, и то тако, да ни јданъ другомъ несмета; е ли то стварь случајна? Зар је случај дао орлу крила, да се съ нњима у небеса пењ? Или је зар је случај дао риби меурникъ, перан и оне гладке луске, да на дно мора и реке слазити, себи рану тражити и у води живити може? Зар је случај оденуо купину са бодљикама, или воћку са плодомъ своимъ, или цбуњу ружичнији са пупольцима?

Кадъ је дакле већи и у мртвој природи свака наймана тварь по законима вечној премудрости устројена, како можешъ, човече, и помислити, да у царству духова случај влада, и да Богъ као найсавршенији Духъ, за то

царство духова ништа немари? Или ти се заръ чини, да у мртвой природи, међу тварима, кое ће се данасъ сутра у пра и пепео претворити, поредакъ живота влада; а на противъ, да у царству живота, у царству слободны, самосталны духова нема никаквогъ трага свеуправљање деснице Божије? О, да срамногъ безуміј! да грдне обмане! духъ подчинявати трулой твари, и оно, што є времено, краткотрајање, предпочтати вечноме!

Богъ све управля и руководи! Дакле је и твоја собствена судбина предметъ Него-вогъ управљања. Потоме, немой да се гордиши, и да кажешъ, да си ты кадаръ судбину твоју променути на болъ или на горе, ни-ти да мыслишъ, да срећа или несрећа твоја одъ случаја зависи; него треба да веруєшъ, да свака и найманя промена у судбини твојој зависи одъ волји и опредѣленија јединогъ найсветијегъ суштства, Бога, кои ти је животъ даровао, съ томъ намеромъ, да те воспита, да съ дана на данъ све боліј и савршениј будешъ, и да те тако за више блаженство пріуготови, кое је тако изредно и превосходно, да се речма описати неможе. И свакій поединијији човекъ, и сви люди скупа текъ се воспитавају овде на земљи за свое право опредѣленије. Воспитаніје пакъ то састои се у томъ, што Богъ на свакогъ поединогъ човека онакву судбину попушта, каква је разнимъ потребама свакогъ поединогъ човека сходна.

Народе, кои су се разнѣжили, сладострастію и леньости предали; Грађане, кои су за любовь себичности свое подли постали, пробују изъ тогъ заблужењіи ужасна страшила войне, и путь имъ отвараю, да се у првашню снагу поврате, и да опетъ прећаши просте, целомудрене нарави међу себе уведу и возлюбе. Обшта нужда истреблює себичность поедини грађана и рађа у нима добродѣтель, која обштемъ благу радо у помоћь притиче. Горделивие богатирце смирава ныово осиротенѣ. Понашливие родителѣ смирава гробъ дече ныјове. Смиреногъ и послушногъ узвишава благоволеніе Старешине, а малодушногъ воскрешава изненадно спасеніе.

Та сети се само, човече, оны твои наймиліји дана у животу, кадъ је срце твоє илвало у сластима чисте радости, јръ си срећанъ био, ако и иници самъ къ срећи својој ништа принео! Сети се велимъ, и опомени се свеуправљаюће десница Божіја, која те је уштедрила! Сети се оны блажени дана, кадъ си био пунъ усхићења збогъ оноликихъ благодѣјніја Божіјихъ, којма те је обасао! Ахъ, та и лядама ныни трудише се исто као и ты, бринуше се као и ты; па опетъ неполучише оно, чимъ се ты хвалишъ и наслађаваши! Видишъ, све је то света десница Божіја тако управила! Но сети се и оны твои чемерни дана и ужасни положења, кадъ су те тежке бриге обориле; кадъ си као малодушанъ стрепио у срцу одъ грозеће ти неизвестне будући-

ности, и кадъ си већъ и до тога дошао быо, да си смртъ себи пожелio, — та каки, човече, признай, е ли то случай быо, кои е одъ сваке стране жалостно и заплетео станъ твој размрсio, и тебе изъ крайнъгъ недоумънія спасао, у комъ си очаивао? Сети се, колико су пута ствари неке, по себи сасвимъ неизнатне, на кое ни гледао ниси, тако икій упливъ на судбу твою имале, да је течай твога живота сасвимъ другій правацъ узео и станъ твој сасвимъ се изменуло! Видишъ, и ту је рука Божја дѣйствовала и управляла!

И ако несменишъ, или неможешъ казати, да ће тако, а оно зашто тако живишъ, зашто се толико бринешъ и мучишъ, као да си самъ јданъ на овомъ свету, и као да се нико другій о теби нестара? — Као да за тебе ништа друго ће полезно и добро, осимъ оногъ, што се теби чини, да је полезно и добро? — И, као да је осимъ тога све друго, што ти се догађа, пагубно, несрећно, твомъ благополучју противно?

Онамети се већъ јданпутъ изъ толико-годишнъгъ искуства, и исповеди одкривено ту свету истину, да Богъ све управља и руководи премудро! Или, заръ мыслишъ, о несмысленый, занешеный човече, да си ты мудриј одъ оногъ Свезнаюћегъ? Каки ми, ако знашъ, познаешъ ли ону тамну и мрачну точку, одкуда те је свемогућство Творца у животъ привело? Каки ми, познаешъ ли јоштъ

садъ оно твоє високо опредѣленіс, за кое те
свеуправляюћа десница Божія воспитава и
пріуготовлява, но кое є засадъ юшъ дале-
ко одъ тебе удалѣно? Како смешъ порицати,
опорочавати и хулити оно, што Онъ, прему-
дрый къ судбини твоїй дридае или одъ ињ
одузима? Како се усуђуешъ незадовольне
погледе на небо управљати, ако Богъ, као
свезнаюћий жель твоє неиспуни, кое бы и-
наче за тебе и срећу твоју сасвимъ вредо-
носне и убиточне быле?

Предъ Божіимъ очима стон одкривена
ева безконечна прошлость као каква отворе-
на книга. Онъ познає неброене причине сві-
ю появленія и догађая, кои се може быти
дана съ у свету догађаю, еръ Онъ са теча-
емъ ныовимъ управља; а ты одъ снега тога
ништа невидишъ и незнашъ, или текъ једно
одъ иляде познаешъ. Піе ли то дакле край-
њъ безумна продрзливость одъ тебе, кадъ
ты хулишъ Божіе наредбе и дѣла само зато,
што нешто ніє испало по твоїй жељи? И,
заръ то твоє роптанѣ ніє право опорочаванѣ
Божіегъ свезнанія?

Исто є тако ясна и одкривена предъ о-
чима Божіима и свеколика безконечна будућ-
ностъ, на подобіе прозрачне росне капљице,
у којої мы, смртни ништа друго невидимо,
разве густый мракъ вечне ноћи. Мысли, чув-
ствованіи и дѣланіи само единогъ дана бываю
причине безбройны приключенія послѣдуюћи

дана, година и столѣтія. И Богъ іи све
іошть садъ види и зна, а ты ни понятія о
томъ немашь. Па іошть се ты, кратковид-
че, усуђуешъ съ негодованѣмъ претресати
дѣла и опредѣленія свеобщегъ Отца, кои
то оће, да свакій поединій човекъ приноси
къ общей срећи свю, но и опеть да сви
скуча приносе къ срећи свакогъ поединогъ?
Одкуда то толико узданѣ на себе самогъ, на
свою собствену силу, мудрость и проница-
тельность, кадъ иници у станю ни то знати,
шта ће се сутра догоditи? Одкуда ли на-
противъ тако слабо узданѣ и поверенѣ у пре-
мудро управљанїе Онога, кои ти є благопо-
лучну судбу одредio пре пегъ што си се ты
родio? Защто си незадоволянъ, слепче, са
путовима, по коима те десница Свевидећегъ
води? Защто ли варашъ себе, да ты болѣ
знашъ, шта ће за тебе добро быти, него о-
най Свезнаюћій?

Само једанъ Богъ зна све, што є до са-
да было, види све, што сада быва, и пред-
виђа све, што ће у напредъ быти; а човекъ,
онъ се поводи по внушеніјма свои нагона;
по ньима жель свое управля; по ньима и дѣ-
ла. Доста пута зна човекъ, шта ради, али
неможе никадъ знати, каква ће слѣдства дѣ-
ло иѣгово имати. Играюћи се баца човекъ
шлюнакъ на површину прозрачногъ, стакле-
ћегсе мора, одкуда се образую прстенчићи у
све већимъ и ширимъ круговима, докъ и до

саме обале не допру, и у истый ма, ако ће быти и незнатнымъ потресомъ своимъ, свалюю можда толика насѣкома у море, о коима онъ ништа и несаня.

Кадъ дакле Богъ све види и зна, то је очевидна лудость наша, кадъ оћемо Бога да надмудримо и да знамо, шта ће за насть боловъ быти; ако ли съ овогъ мудричена прећемо и на опорочавање Божјегъ управилиши, зато, што се жель наше нису испуниле, онда смо казни достойни.

Богъ све управля, и то праведно! Радуй се смирена душо, коју вера одушевљава, кадъ чуешь ове утѣшителне речи, да Богъ са свачимъ праведно управља! А напротивъ, стрени, ты ликујоћи зликовче, коме су за рукомъ испала злочинства; еръ Богъ, као пресветъ са свачимъ праведно управља!

Кроткій дуготрпельниче, ты, кои незаслужено страдашь, знай, да ніс безъ довольне причине то бреме на плећа твоя навалio чедолюбивый Отацъ. Њгова света воля тако је хотѣла; по Онъ ће ти и помоћи, да то бреме лакше понесешь. Онъ оће, да те чрезъ боолю и патњу очисти и облагороди. Садашъ твоје страдање есте велико благодѣјије за тебе, и толицина ини ползујуose одтуда, а ты о свему томе ништа и несанянишъ. Имай дакле повереня у Отцу твоме, чија је правда вѣчна! приклони се душомъ и срцемъ

Ономъ неумытномъ наградителю, и надай се,
да ће куцнути чашь твога спокойства и бла-
гополучія!

Ты, кога кивно гони зависть и клевета;
ты кога невиность угиѣтена стень; ты, кои
си кодъ толики твои заслуга и добродѣтель-
ный презрень и заборављи, исправи се, по-
дигни се духомъ и орабри се. Знай, што-
годь те у животу срета, да све то съ во-
льомъ Божіомъ быва, ёръ Онъ управля правед-
но! Пострамиће се негда твои клеветницы;
засіјаће у чистоти своїй невиность твой;
твоє добродѣтельи, твоє заслуге превозно-
сиће некада сами твои найжешћи непрія-
тельи.

Богъ управля свачимъ праведно! Стре-
ни дакле и држћи јоптъ садъ лицемерный
грешниче, ёръ ако се до данаесь гиусма дѣ-
ла твоя јоптъ инсу открила; ако и ніе по-
знато свету, шта си ты изъ освете и злобе
сладострастію свою за любовь учило, — сва-
нуће данъ, кадъ ће све то явно и одкривено
быти, ёръ у редоставу веелене све е тако
устроено, да се свако приключеніе у слѣд-
ствама кадъ тадъ обелоданити мора, као што
и море сваку трупину избацие на површіе. И
бадава се ушићи, да савладашъ обестоя-
телства, да приключенія и слѣдства ныова
зауздашъ, — то само сданъ Богъ може, у
кога свемогућой власти све стои, кои као
што е по себи светъ, исто е тако и праве-

дань и све праведно управля и руководи. О кадъ бы само мы съ већимъ вниманіемъ мотрили на судбине людске, како владѣтеля тако и просіянка; кадъ бы мы само на собствена дѣла наша болѣ пазили, мы бы се чудити и дивити морали, како є премудро, како ли є праведно управлjanѣ Божіе у свему, и са сокрушеніемъ срцемъ подигли бы очи наше къ Нѣму, непостижимомъ. А што смо мы кодъ очію елепи и невидимо чудеса, коя светоуправитель свакій часъ чини; што немамо поверени у Нѣму; што Га неправедно и несмыслено оговарамо, томе є узрокъ тай, што мы свагда, подобно безсловесномъ скоту, само на оно вниманіе наше управляемо, што є око наасъ и нама найближе и, што се надвладати даемо одъ наши свакидашни чувствены захтеванія, одъ разны, измышльны потреба и желя наши.

Богъ све управля съ благосѹ! — Наконацъ намеренъ вечно Премудрости при управлению са судбама и одношеніями людски- ма, као и намеренъ праведногъ воздателя то є, да ѿи мы будемо срећни и благополучни. По томе дакле управлjanѣ Божіе открива намъ нова чудеса непостижиме любови свое спрамъ наасъ; јерь Онъ ништа друго нежели разве то, да свакій одъ наасъ блаженъ буде; и само зато наасъ є и створіо; и само зато наасъ є удостојо, да будемо участници небесне науке Христове; и само зато наасъ крозъ страданія и пати ћъ той цѣли води.

Исто тако поступа и свакій плотскій отаць са чедомъ своимъ, кое онъ исто као и себе самогъ люби. И дете, уверено о толикой любови отчиной прама себи, неће да ропће на нѣга, нити опорочава поступке нѣгове; него се у свему осланя на мудрость и доброту нѣгову, съ којомъ га воспитава. Оно благосиля и люби родительску руку, коя му изъ любови дарове и поклоне пружа; но уедно съ благодарносћу подноси одъ исте руке и казни за свое погрешке и преступленија. Оно съ найживљомъ радосћу ужива све оне пріятности, кое му отаць на стази младости нѣгове пріуготовљива; али исто се тако радо подвргава труду и приљежанју, и съ охотомъ предузима упражненіја, за нѣгове слабачке силе и моћи одвећь трудна, макаръ да у онай паръ неувиђа и непостиизава, одъ какве ће му ползе све то некада у животу быти.

Ако е дакле Богъ отаць нашъ, зашто мы не бы пристали на све оно, како Онъ съ нама уреди, каошто бы и требало да чинимо, ако смо послушна чеда Нѣгова? Сви мы знамо, свакидашње искуство сведочи намъ, разумъ нашъ уверава насъ, Слово Божје учи насъ, да е Онъ благъ, и да у свему благо поступа. Покораваймо се дакле добровольно опредѣленіјма Нѣговима о нама и судбама нашима, и будимо задовольни са онымъ, шта имамо, нити презаймо као маловери одъ

онога, шта се уиапредъ догоити може. Небудимо до века свое главе, и немоймо са упорствомъ искати оно, што намъ е мило; него рецымо у себи спокойно: Было да се желѣ моє испуне, было да се не испуне, опеть зато Богъ мене люби, и стара се о мене онако, како ће за мене найболѣ быти.

Да, мой великий и вечный Боже, и мой премудрый Отче, я самъ спокоянъ, и спокойно ћу сносити све, што ме у животу снаће, и нећу се узтезати ићи онамо, ни я, ни мои присни, куда намъ Ты рекнешь, и куда настъ Ты опредѣлишь. Я ћу се за Твою руку крепко држати, и Ты ћешь ме свагда правымъ путемъ водити. И нека бы стаза она, којомъ ми ићи заповедишь, била како му драго трудна и мучна, опетъ ћу я быти спокоянъ, ёръ самъ уверень, да ме Ты, вечна доброто и благости, къ срећи моїй водишь. Но ова срећа несостои се у богатству, у достоинствама, у уваженію и слави людской; ёръ каква ми є полза одъ свега тога, кадъ ћу и после неколико дана, неколико месецій и година бездушилъ трупъ быти? Не, та срећа узвищена є надъ свима земнымъ благама; она є вечно гъ порекла, она є срећа духовна. И я не умемъ срећу ову другчіе опредѣлити, и немамъ другогъ имена за ю, него кадъ кажемъ: Кодъ Бога быти.

Зато Ты, благоутробный Боже и одевашъ въ китиши ову землю нашу са толникимъ прі-

ятностима и дражестима, да бы мы у свему и свачему благость Твою познали. Зато намъ и есте стаза живота нашегъ тако яко триѣмъ и бодльикама засута, да се не бы слепо прилюбили овой землии нашей; но да бы тиме као некако одъ нѣ одбіени, сећали се надземногъ нашегъ порекла и будућегъ вечногъ живота.

Зато, благо ономъ, кои седи подъ кро-
вомъ Вышиꙗга, и кои проводи дане свое подъ
сенкомъ Свесилнога. Онъ са одушевленіемъ
воніе къ Нѣму: Заступникъ мой еси, и при-
бѣжище мое, Богъ мой, и уповаю на Него.
Псал. 90. стих. 1, 2, 3.

СИЛА ИСТИНЕ.

О кћери небесногъ порекла, света Истино, слово изъ уста Божији, сяйна звездо утавной ноћи! Ты намъ даешъ животъ, утьху и ясность! Тебе је Спаситель нашъ предъ самымъ престолъ Вишња привео! Сила твоя сможди власть тирана и одкры лукавство и хитрость твои назови приврженика! Куда зракъ твой заблиста, ту претваранје неможе обстати и, испредъ твоје сјайности пада у несвесть назовимудрость човеческа. — Я ћу се тебе држати; за тебе ћу се борити, за тебе ћу и умрети. Цео светъ некъ пропадне, али Слово Божије остане до века.

Старешина юдейскій Никодимъ долазаше ноћу къ Спасителю света, Исусу Христу, да се наукомъ његовомъ ползув. Дошаошемъ једномъ изговори Христосъ слѣдуюће дубокогъ смисла речи: Сеј єсть ада, јкш скѣтъ прииде въ міръ, ље возлюбиша чловѣкѣцы паче тмѣ, не же скѣтъ: је ћша ћо љхъ дѣла зла. Всакъ во дѣланї зла, ненакидитъ света ље приходите ка скѣту, да не щбличатса дѣла єгѡ, јкш лбака суть: твораи же истинѧ, градите ка скѣту, да је скѣтъ дѣла єгѡ, јкш ће ћо содѣлано. Јоан. гл. 3. стих. 19, 20, 21. — Каква красна, каква ли

оживляваюћа утѣха лежи у овимъ речма небесногъ Учителя за све оне, кои су добри и честни!

Да, красна је и единствена утѣха свію добродѣтельни людій, кои ушима слушати и очима гледати мораю обште разпростирућу се развратность и у ништа цененъ свете вере; — единствена је, велимъ утѣха ныова у томъ, што ће некада засійнути светлость дана надъ дѣлица мрака, коя ће сва злочинства и свеколике скаредности, у потаи чинѣне, у пуной ныновој гнусности одкрити и обелоданити; што ће истина, за дugo обожавану лажь некада надвладати, личину съ гордогъ лицемера скинути, притворну побожность сребролюбца заслуженомъ срамотомъ наказати; оштроуміе изсмевача свете вере посрамити; тврдоглаву гордость властолюбивы фарисея до земље понизити; продрзливостъ ненаказаногъ нарушителя брака сатрти; похоть богатогъ сластолюбца наказати; сузе обезчешћене невиности утрти; лукавогъ варалицу и отимача туђегъ добра на поруганіе извести; лжемудрацу и злурадомъ клеветнику уста запушити и, изданицу свое браће проклетству потомства предати.

Есть, есть доиста, сви добродѣтельни люди у томъ налазе једну едину утѣху, што ће се истина кадтадъ на връ попети, за дugo презрена добродѣтель подићи и, ногама погажена правица опеть исправити. Они же

5375

тиме тъще, еръ очима виде, како ништа не-
остає на миру, ни на небу, ни на земљи, што
несташно мудриченѣ и, све и ква презирује
свободбие ніе окалило и обезсветило. Виде,
како већа часть христіјана презрительно гледа
на свое јдноверне, такође христіјане, и како
се стиди свое вере исто онако, као што се
зрео човекъ стиди будалаштина свое младо-
сти. Виде, како друга, млого већа часть
христіјана, немарносѹ Правителства и Учи-
теля у найглупіјмъ суевѣрјю и незнанию чами,
и нити познає свое природно достоинство,
нити мысли о Богу онако, као што је Бога
достойно, нити има ясно понятје о вечности.
Виде, како мложи одъ служитеља светогъ ол-
тара, преемници Апостола, проповедници на-
уке Христове, сами неверую оно, у што дру-
ге веровати уче, и примају тай светији чинъ
на себе текъ да у њему свое пристойно ужи-
вленїе нађу, а не по унутрашњемъ позиву, па
зато га съ найвећимъ лакомыслемъ и од-
прављају, еръ високо свое званје не иначе,
нега као занатъ какавъ сматрају. Виде, да-
ље, како ови исти люди башъ съ намеромъ
простъ народъ у глупости и суевѣрјю утвр-
ђую, а овамо га у срцу изсмејавају; како смер-
ност и братолюбие препоручую, а сами се
разменју, кавгу заменју, злобе, завиде и непрі-
јателюю.

И опетъ велимъ, да се сви честити ти-
ме тъще, што ће макаркадъ сванути данъ, у

кои ће истина као казнителька свјо одпадника ињи на среду изићи и вечной срамоти и поруганију предати све оне, кои су е кинили и притеснявали; — што ће сванути данъ, у кои ће сви ласкатељи и удворице жигомъ вечите ляге жигосани быти; они, кои до неба дижу онога, кои е за данасть у чести и власти; кои пузе и стопу любе данасть онога, кога су юче изсмејавали, и на кога ће сутра хулити и плювати, макаръ да имъ е и благодѣтель био, само ако случајно пострада и у несрећу падне; што ће, велимъ, сванути данъ, у кои ће крвопе народа збогъ грабежа и отимани; лажљиви судије, кои су за дарове правду продајали, и сви вообщте чиновници и званичници, кои су се у званију свомъ неверни и небрежљиви показивали, и себи подручне злоставили, заслужену казнь искусити! Све васъ, о презренія достойни люди! васъ христијане, али безъ науке Христове; васъ користолубце, кои осимъ свое користи за другогъ Бога незнатае; све васъ скупа чека једанъ страшанъ и ужасанъ данъ, данъ Суда! — Сей же ће сеј, ћако скјетг прииде као мірз.

И овай „Свѣтъ“ доиста пришао! — Задудъ дакле ласкаю себи они, кои су до ушију пороцима окаляни, да се брука ныјова неће чути. Чуће се и веће се зна. То ће показати сравненіе ныјове прошлости, какви су сирѣчъ негда били, са садашносћу, какви

су садъ. — Зна светъ за васъ, какви сте, но какви не бы требало да сте. Немойте дакле мыслити, да ћете ваша порочна дѣла вештымъ изговорима одъ очію света сакрти моћи. Не, не; лукавство ваше свету в познато, а оногъ „свѣта“, кои са на земљу пришао, има већь прилично. Не питайте се дакле томъ празномъ надеждомъ, да ћете ово личносћу, ово достоинствомъ, ово упливомъ власти ваше застражити мони оне, кои су се једномъ крепко одважили, да гнусно и скверно лукавство ваше одкрјо; ёръ, ако за данасъ јопшть ћуте, али, чимъ се исподъ власти ваше отму и одтргну, знайте утврдо, да ће проговорити. Но ви съ те стране необсјавайте себи победу, што ћете саучастнике тайны злочинства ваши ово прјателствомъ, ово богатымъ даровима, ово штедрымъ наградама обвезати, да ћуте. Не, не; варате се. Они ће примити ваше дарове и заклеће вамъ се, да ће вамъ до смрти верни и привржени остати; али ће васъ преварити, и како имъ се прилика за болъ изгледе укаже, издаће васъ и изневерити.

И козлюбаша чловѣцы паче тмѣ, наже скѣца, рекао је Христосъ; бѣша бо йхъ дѣла зла. — У оно време, кадъ је Христосъ на земљу сишао, већа часть людји предала се била сасвимъ чувствености и само је за свое тело знала. Слобода је била саранћна, и на целомъ по-вршњу земљу живили су само тирани и робо-

ви. Судба овы робова была в плачевна. Ово угаћаху незауданой воли свои неограничены Господара, ово двораху ныювой похоти, ово до неба превозношаху найскареднія безчинія ныюва. Али ови ядни люди нису заонда ни знали за болѣ. Држали су, да све то тако мора быти, и да є тако свагда было одкако в света. — Владаоцы и великаши имаћаху на своїй страни само права и преимущества, а народи ништа друго осимъ голы дужностій наспрамъ ньи. За любовь гордости и славе свои царева ратоваху сданъ противъ другогъ и крвь човеческу узалудъ проливаху, па узъ то юштъ се и радоваху, што су тако срећни, да за честь и славу свои тирана крвь браће свое проливати могу. Безбройнымъ ложнымъ боговима подизаху се храмови и олтари одъ обожателя свакояке скотске похоти и телесне нечистоте; али на оногъ единогъ, невидимогъ, свудаприсутствујоћегъ Бога, Творца вселене сдва є ко и мыслю. — Књижевници и Законоучительи препираху се између себе хитроумнымъ извртанимъ и изопачавањемъ речій и смысла светогъ Писма; али, како треба Бога духомъ и истиномъ почитовати и Нѣгове спасителне заповеди испунявати, то є была ньима стварь споредна и ни одъ какве ползе. Фарисен смиреномудрствоваху у храмовима и по домовима, и засеняваху очи простоте са притворнымъ добродѣтельима, а овамо, гди су заклонѣни были одъ очио света, раскоше-

ствоваху и неистовествоваху у пуной мери. — Прилѣжно су людма напоминяли, да вали у цркву ићи, жертве приносити, постъ и друге прописане обреде наблюдавати; али говорити о томъ, како треба срце свое одъ нечисты желя и мыслей чувати, никомъ ніє ни на умъ падало. — Бедна простота чамила је у густомъ мраку, глупости и сукњрјю. И кой бы се годъ усудио ю просвещавати, тай бы зло и наопако пролазио. Таквогъ су старешине съ найвећомъ ненависићу гонили, окивали, у тавницу затварали и на пенић отрова приморавали, износећи на њега часть то, да богове и обреде почитаніја нызовогъ изменива, часть то, да народъ разврштава, часть то, да је бунтъ подићи намеравао. „Безљесиша бо чловѣць паче тмѣ, неже скѣтъ: бѣша бо љхъ дѣла зла.“

На то ће сићи Христосъ на земљу са одкровеніјама и истинама Божіјима. Онъ донесе собомъ свѣтъ, да засветли свима, кои су у мраку лежали. Онъ је разговетно пртолковао и права и дужности свакогъ човека; изисніо му његово опредѣленіе и казао, чему се може надати. Дакле ніје казао, да само научени и они, кои су у власти имају права, свое нарочито опредѣленіе и свое надежде; него је рекао, да свакиј живиј човекъ има права, свима общта; има опредѣленіе, свима общте; има надежде, свима общте. И потоме да свакиј поединиј човекъ као членъ

народа єдногъ, и сви на свету народи имаю
своя права и дужности, свое опредѣленіе и
свое надежде. И овай даръ науке Христове
приміо є свакій, и онай последній просіякъ.
И ово по себи тако просто ученіе разумео є
и онай найпростій.

Садъ се упрепасте пороцьма oddani
Властицы, ёръ су предвидили свое паденіе.
Препаднуше се и мучительни народа, тирави,
ёръ се побое, да неизиђе некако истина на
видикъ и слободу собомъ недопесе. Да се
помаме одъ једа фарисействомъ преиспунѣни
жреци, видећи, да ће се недостойность ны-
ова открыти и да светъ неће вишне толико
гледати на альину, него на мудрость и чисто
срце. Да побесне злочинцы свакогъ рода,
предузнавши, да произвольне повелѣ ньове
неће вишне моћи силу и обvezателство зако-
на и правице имати, нити да ће се греси и
безаконіја постомъ, одъ срца непроизтичу-
ћимъ молитвама и другимъ голымъ обредима
на небу загладити и опроштеніе за нын по-
лучити моћи. Зато се сви скупа договоре,
да Иисуса гоне, збогъ тога, што є наукомъ
своемъ целомъ свету, то есть, свему люд-
ству заеветліо и царство истине основао. И
гонили су Га дотле, докъ Га нису на крстъ
распели. Ёръ „всакъ дѣлалъ зла, ненакиди
скѣта, ѕ не приходитъ къ скѣту, да не ѿблачатъ
дѣла єгш, тѣкш лѣкака суть.“

Али сущно є было ово свеколико озло-

бително и ненавистно гоненіє! јръ башъ у томъ и лежи сва сила истине, што она и наймоћнієгъ владаоца обара, найнеустрашијегъ војника обезоружава, илядугодишње ланце робства раскида, уста лжемудраца запушава и речи и пророчества нјюва деци на подсмей износи. — Срушіо се храмъ Ерусалимскій; сурваше се жертвеницы язычески богова; сломи се скиптъ силиогъ Рима, владавшій целимъ светомъ; толика царства пропадоше, — па при свеколикимъ тимъ бурнымъ променама оста наука Христова победоносна. Све ће проћи; али Слово Божіје, ова спасавајућа Истина остаће и траје до века!

Но чеда мрака, люди, кои су одъ давни времена страстима своима угађати навикли, борише се, те яко, и одапираше се, да светлость Божијегъ свјета земљу неозари. И овомъ безчестномъ дѣлу нјювомъ премлого поспѣществова населеніе дивљи и глупы народа, кои изъ непознаты предѣла у Европу насрнувши, поплавише исту као скакавцы, разрушише и спалише све, штогодъ су лепо и спомена достойно нашли, и то на неколико столѣтія после Христа. Наравно, да је беснило овы дивљи чета врло добро дошло онима, коима се у мраку живити омилило. Све што је древность доброга, лепога и краснога имала, бы разорено и уништено. Да, ни само христијанство ніје остало на миру, јръ се неки у недру нѣговомъ поневидише и

уобразише себи, да су кадри Божів место на земљи заступити. Узъ ны появе се нови фарисеи, кои нове обреде установише и рекоше, да одъ испуњавана тім обреда спасење душе зависи. Препираху се Богослови о известнымъ свойствама Христовима, а заборавише скоро сасвимъ на научу Нѣгову, којомъ је онъ све люде къ Богу привести намеравао. Надметаху се у говорливости, текъ да предъ светомъ сяю, а о исправленију срца пастве Христове једва што поревноваше. Изъ препирке ове роди се раздоръ, а изъ раздора цепанъ на ереси. Но и само ово свеколико вренъ и таренъ бы суетно; ѕръ је и опетъ сила истине победу одржала, и не мало свакогъ столѣтія нове победе торжествовала. Пропаде у море заборавности свеколико суемудреје людско; али Слово Божје, ова истини живота остаће и трајаће до века.

Јоштъ и дандана се бори се свѣтъ науке Христове са глупосћу мрака; бори се непобедима истина са заблуђеніемъ незнани и хитросплетенымъ мудриченемъ страстиј, ѕръ и дандана се мрзи на светлость онай, кои зло ради, да га казнь непостигне.

Кадъ бы преблагій Спаситель нашъ у данашня времена у своїй божественой плоти на землю сишао; кадъ бы Онъ, живый образъ найсavrшеније добродѣтельни, срдечногъ смиренія и чистъ одъ сваке светске су-

сте, за коюмъ мы као за найвећимъ благомъ чезнемо; кадъ бы, велимъ Онъ данаеъ по землыи ходіо, шта мыслите, колико бы се ныи између садашнии христіјна на Нѣга угледали? Колико ли бы одъ ныи за ньимъ пошли? Колико бы царева и кралѣва, и то башъ христіјински царева и кралѣва, кои храмъ Христовъ посѣштаваю, добровольно одрекли се славе у вођеню ратова и освојканю земаља, а напротивъ свесрдио данно ћи бринули се о благостаню подданы имъ народа? Колико бы се ныи између оны, кои науку Христову проповедаю, оканули користолюбія, суете и сјайности, и постарали се, да буду штедри добротвори, смерни, преподобни и свети, каопшто є ныјовъ Учитель? Колико бы ныи између Судіја, кои по миту суде, колико ли лицемера, плотоугодника, сребролюбца и пјаница одустали одъ свои порока, и по примеру Христовомъ живили? Колико бы ныи између богаты и имућни людіј ктели одъ блага свогъ штедре милостиња давати, само да ученици Христови постану? — И шта мыслите, кадъ бы Христосъ усрдъ храма, усрдъ собранія свои верны дао чути свой укорителный гласъ збогъ явногъ обезсвєћенія храма Божіјегъ као дома молитве, ово дogleданъмъ, ово намигиванъмъ, ово разговоромъ и другимъ непристойностима? Па кадъ бы фарисействуюће проповеднике изобличіо, што добро уче а зло раде? Кадъ бы оныха, кои осветомъ дышу, рекао: любите

враги вашя. И кадъ бы се простомъ народа окренуо и овако му проговорю: Приближаются мнѣ людіе сии сусты сконими и сустнами чтѣтъ ма: сердце же їхъ далече ѿ мене. Ессе же чтѣтъ Ма, сущаще оученїемъ, заповѣдемъ человѣческимъ? Мат. гл. 15. стих. 8, 9. — Шта мыслите, како бы Христосъ прошао? Зарь не бы сви тіи повикали на Нѣга? Зарь не бы изнели на Нѣга, да въ лицемеръ, да народъ буни, да постоеће обреде Богопочитанія нарушава, да въ противникъ светогъ олтара Божієгъ и непріятель царске власти? И зарь се не бы появили тужительни противу Нѣга? Зарь се не бы нашао какавъ Каїфа? Па башъ и да бы се нашао какавъ Пилатъ, кои бы руке одъ нѣга опрао и рекао: Наскиненъ єсмъ ѿ креке праведнаго сегш: вы ўзрите; азъ во не ѿбрѣтаю въ немъ ни єдинаго винаго; зарь не бы наученъ и подговоренъ народъ изъ гърла повикао: Распни, распни ёго?!

Да, да, юштъ се и дана се бори свѣтъ истине са мракомъ заблуденія и своеестрастнымъ желяма! Па зато и дандана се мрзе на светлость сви они, кои зло чине, еръ се боязни, а овамо ін сама совесть изобличава, да су невалили и да казнь заслужую. Али Слово Божје остаће до века. Истина ће свое противнике надвладати. Царства земна разрушиће се; одличіја ће изгубити свою важность; заборавиће се оно што се у училиштама научило; найизвестніје надежде отићи

ће у ветаръ: али она вечна истина остаће
стална и судиће свима противницима. Суди-
ће имъ не само у срцу праведника, него и у
совести нјовы савиновника. Судиће имъ и
надъ самимъ гробовима нјовынъ устма по-
томства, па и у самой вечности устма об-
штегъ, найправеднијегъ Судије. — Нека, нека,
гоните вы онога, кои истину говори; али до-
бро знайте, да истину нећете моћи у тавни-
цу бацити, ни оковати, ни прогнати, ни изъ
царства духовна пртерати. Убийте онога,
кои се истине дражи. Шта сте тиме учини-
ли? Тело сте нѣгово умртвили. А душу?
Душу нисте могли убити. Тежке жалости
ваше. Но ни истину неможете умртвити, јеръ
ни она не може умрети. И она је безсмртна,
и она ће вамъ судити.

Творај же йстинѣ градета къ скѣту, да пѣкатса
дѣла ёш, пакш ѿ Бозѣ суть содѣланы.

Тако є. Кои люби, говори и твори истину, тай ће приспети къ свѣту, јеръ онъ у томъ случаю ніе самъ, него је съ Богомъ, Богъ је съ ныиме и самъ Богъ преко нѣга ра-
ди, јеръ је истина Божијегъ порекла. Одъ Нѣ-
га произлази. — Тако є, онъ ће приспети къ свѣту и неће се бояти суда истине, јеръ су дѣла нѣгова съ Божијимъ садѣйствомъ у-
чинијна. — Шта бы се дакле плашио и сне-
бивао одъ людіј? Онай, кои истину твори, неплаши се ни найлюђи зликоваца. Онъ не-
ма стра одъ ньи. Шта више, сами исти-

зниковци бое га се и плаше, јръ ји є стра, да имъ овай са истиномъ недосади и личину имъ нескине.

А у томъ се и состои сила Истине, што она свакога, кој се нѣ држи, издземнимъ мужествомъ испунијава, и учи га презирати и са-ма страшила смрти. Она слабоме дае кре-пость и рабри га, да и самомъ найсилнијемъ властителю смело у очи погледати може. Она ономъ последњемъ и найнижегъ станај човеку дае достоинство, одъ кога и самий гресима окаллий тиранъ преза. Она дае благоглаголивость и красноречје устма, кој се нију учила, да посраме хитрость и лукав-ство на обсени почивајући доказателства. Зракъ светlostи нѣне брзиномъ мунѣ сева по целомъ царству духова, и на земљу оба-ра све оне, кој бы се нњой противити усу-дили. И ако ће злочинацъ таити истину, а-ли ће је у исто време у себи признавати и осећати, како му скрзъ срце пробада.

Иляду је пута више добра учијо роду човеческомъ онай, кој је нову какву истину пронашао, него онай, кој је читаво једно цар-ство освојо. Јръ земно царство проћи ће и пропасти, као и све остало, што је земно, а-ли истина траје до века у царству безсмр-тни духови. Ко истину люби, говори и тво-ри, тай ће изићи на светлостъ и дѣла ће се његова видити, јръ су съ Богомъ учинјена.
— Шта дркћешъ, малодушни човече? Бо-

ишъ се, да се точнымъ и совестнимъ испу-
ниванѣмъ твои должностій незамеришъ? Не-
бой се одъ людій! Знай, да су должности
твое божествене! Што бы се стидіо предъ
светомъ показати се, да си честанъ, праве-
данъ и побожанъ, каошто бы и мogaо та-
кавъ быти? Што ли бы се узтезао казати,
шта мыслишъ и какавъ си? Изићи слободно
на среду и дай видити твоя дѣла, кои су съ
Богомъ учинѣна.

Да, да, изићи ће на светлость онай, кои
истину люби и твори, и светъ ће дѣ-
ла ићгова познати. Зато неочаявай, ты
врестный, кога угиђтаваю, еръ честность
и невиность твоя иће остати сакривена.
Светлость истине засијаће и надъ самимъ
гробовима. Па нека бы умукли подли люди,
Богъ ће и самимъ мртвацыма уста дати, те
ће проговорити и тебе оправдати. Неуни-
вай духомъ, јоншь иће Богъ добродѣтель о-
станіо. Неда Онъ ићой, да пропадне, еръ
е свака добродѣтель сама истина. Она ће
наћи обрану у совести башъ оногъ истогъ,
кои се изъ све снаге упео био, да јој доса-
ди. — Немой да клонешъ духомъ, ты, кога
светъ непознае и опорочава. Еси ли само
за користь истине радио, дѣла ће те твои
одкрити, еръ су Божіимъ садѣйствомъ учи-
њена. Светъ ће кадтадъ увидити и призна-
ти, да си праведанъ и невинъ био. Твое
ће се опомене испунити и яту твои против-
ника судиће сила истине.

О светый, првобытный и чистый источниче свѣта и истине, Боже мой и Отче мой, къ Теби се подиже духъ мой, да га осветишъ, очистишъ и оснажишъ! — И я ћу, на Твою заповесть, дѣла истине творити безъ никакногъ стра одъ людій; гонићу изъ себе адску власть заблуженія и страстій и, остави у томъ себи веранъ, каопшто и треба да самъ спрамъ Твое свете волѣ, кою намъ въ Иисусъ Христосъ одкріо. — Нећу се ни озврати, шта светъ говори и шта бы онъ радо слушао, нити ћу подражавати ономъ, съ чимъ се савестъ и убеђенъ мое неслаже. Чуваку се, да ме подло лукавство света неокуји, кои и найхуће дѣло явно похвалює, само да изъ милости и благоволенія неиспадне, а овамо га у себи строго осуђує. — Не, не, ођу сасвимъ истине да се држимъ и речма и дѣломъ, ињой, која ће ме судити; ињой ћу цео животъ мой посветити; за ињи ћу до нужде и погинути, каопшто въ Иисусъ Христосъ, Спаситель мой, за ињу умрео и млоги одъ послѣдователя Иѣговы.

Освети ме, Боже, оснажи ме у Твоїй истиинѣ; Слово Твое истина есть. Аминь.

ЧОВЕКЪ ПРЕДПОЛАЖЕ А БОГЪ РАСПОЛАЖЕ.

Шкрай ко Господу пѣть твой, и упокай на Него: и тоби сътвориша. Псал. 36. стих. 5.

Препоручи се у свему Богу и неосланяй се на руке човеческе. Уздай се слободно на благость Нѣгову: спрошу Нѣга нема ништа и великогъ ни трудногъ; нема ништа, што Онъ не бы могао учинити ради прославленія имена свогъ.

Што си годъ кадъ Нѣму, Нѣговой управи оставио, све є Онъ то онако устроио, како с по тебе найболѣ; што ты памећу твојомъ ииси могао ни сватити, то є Онъ давно и давио предвидио. Како є Онъ рѣшио у свомъ совѣту, тако ће и быти; безъ Нѣгове волѣ иништа догодити.

Кои се на туђу речь, на туђу помоћь ослања, тай є прошао. — Ово є тако ясна и осведочена истина, као што су два путъ два четири. Ту нетреба многогъ и дуговременогъ искуства. Проведи само неколико година съ людма, па ћешъ се уверити, да є тако. Већъ и сама деца, кадъ се често заваравају, починю двоумити и неверую одма на

пруву речь . было да имъ се што пружи, было да имъ се што обећа. И будући су деца по самой природи беззлена, простогрдечна , дакле на верованју готова, то ји до ста скуно стас јоштъ у детинству свомъ зачети непокеренј къ людма. Но мало доцнје, кадъ изъ детинства у юношескій возрастъ дођу, оживи у ныма са обновљеномъ силомъ нагонъ, по комъ су склонени и готови све и свашта веровати. Садъ имъ долази, да су у детинству одвише глупи были, и да по глупости својой нису ни умели людма веровати, па зато су и претрпили многе непріятности. И да бы ову погрешку загладили, почну се ватreno людма прилюбљавати, верую имъ, повераваю имъ се, ослањаю се на ныову речь , слушаю саветъ ныовъ, ступаю у пріятельство съ ныма и утврђую то за до века. О, како имъ је садъ мило ! Они држе у памети, да су се са тако добрымъ, тако краснымъ людма сдружили, тако верне и услужне пріятель стекли, и одъ срца сажалъваю оне , кон еу цео векъ свой съ людма провели , па ни у комъ вере ненашли, ни у комъ повереня неискусили.

Али време лаковерногъ юношества брзо пролети. Оне байне , много обрицавше надежде ватрене младости ступанјимъ у зреліе године сасвимъ другій видъ , другу бою добију. Они негдашњи верни пріятельи растопише се , променуше се. Ђданъ је отишао на край света да срећу свою тражи; други

гій је пострадао и пропао; трећіј се прославио и неће ни за кога да зна; четвртиј је заблудио, а петиј умрео. И тако одъ толикогъ ята пріятеля неоста башъ ни јданъ. Сирома онай, кои се на свое пріятель толико осланио и уздао, остале самъ самцитъ, преваренъ, изневеренъ, поруганъ. И само јоштъ у томъ утѣху налази. ако је у својој деци стекао верна и искрена друга, кои ће му до гроба привржени и постояни остати.

Право је дакле рекао царь Давидъ, мужъ, кој је у животу свомъ много искусio и претрpio: Благо је ћсть надѣатися на Господа, нежели надѣатися на човека. Псал. 117. стих. 8. Болј је уздати се у Бога него на човека. — Речи ове изникле су изъ дубљине срда нѣговогъ. Съ вњима је онъ изразио мудрость живота свогъ.

Лепа је, благородна је стварь, любити свогъ ближњија, помагати му саветомъ и дѣломъ, жертвовати се за њега и срећу његову; али, ты, кој све то радо чинишъ, немой се обзирати, да ти ко рекне: „Фала“, а јонити манъ очекуй, да ти се заемъ врати. Ђерь, видишъ, люди су ваобште себични и, свакиј само себе гледи и само свое користи има предъ очима. Све друго, што у рачунъ ныовъ неиде и што је далъ одъ њи, ради су као средство за свое цѣли употребити. А јесу ли јданпутъ до пожелане цѣли дошли, презиру средства, коима су се служили, као

исто блато. Ова себичность, коя очиршћує срца єдно прама другомъ, и суровосћу и не-милосрдјемъ испунива га; ова себичность, ко-я наводи човека, да задату верностъ погази, и да се у грехъ и порокъ заглиби; — та и-ста себичность искоренява изъ срца њго-вогъ веру и поверенѣ у свомъ сабрату. И будући по већој части свакій само за себе и за свое користи живи; и кадъ другоме у помоћь притиче, было саветоиљ, было де-ломъ, было каквомъ му драго услугомъ, оби-чно чини то изъ споредни себичны узрока: зато и есте право пріјательство врло редка стварь на свету, ако не ређа одъ беле вра-не. — **Е л'** те срећа на високо понела; запо-ведашь ли млогима; **е л'** ти власть у рукама; имашь ли блага у изобилју; если ли прозор-львив одъ млоги други; — знай напредъ, брате, да ће већа часть твои савременика завидљињимъ и ненавистнимъ окомъ на те-бе гледати, а друга маня часть чисто свое користи ради лепићете се и обожаваћете. Если ли напротивъ у нискомъ и незнатномъ станю; если ли слабији дарова душевны, а къ томе јоштъ сирома, — е, мой брате, да ви-дишћ, како ће те свакій потрлати и као съ некимъ правомъ услуге одъ тебе изискавати!

Неузмогне ли те као средство за свое цѣли употребити, а они ће те или презри-тельно погледати, или ће ти равнодушио ле-ћа окренути. — Редки су они, кои ће те це-нити по твојој внутренњој вредноћи, а јоштъ

ређи, кои ће ту твоју внутреню вредноћу признати и тебе спрамъ те цене уважавати и почитовати. — Та и поданици се одричу свогъ владателя, кои єдномъ съ престола свогъ посрне. — Ученицы се стиде свога Учителя и избегавају састанакъ съ ниме, само ако је безчестно прошао, было у свомъ рођенији месту, было у отечству. — Питомци забораве на свогъ Благодѣтеля, само ако је пострадао и у сиротинју пао. — Ништа ће у стану победити себичностъ; она је старја, преча и претежња одъ благодарности, одъ високопочитанја, одъ найтешнѣ свезе сродства, одъ свое собствене крви; тако је она силна!

Зато неверуй речма и обећанияма людскимъ; или баремъ немой имъ одвећь веровати; јеръ треба да знашъ, да је испостојанство природно свойство свакогъ човека. То му је урођено. Колико је је, кои у подне већъ поричу и одричу, што су тай истый данъ изјутра обећали. Ништа ће стално кодъ људји; ништа неостас кодъ ини истоветно. — Прама промени стани на болѣ или на горе, менѧ се и ињово внућење убећење. Съ годинама менѧ се самъ човекъ, менѧю се жеља, наклоности и ћуди, најпосле и сама основоположења његова. Та и самыј гласъ у човеку мешаје, каошто се и ликъ његовъ менѧ. Какавъ је ко био лане у ово доба године, садъ већъ ће такавъ. На шта мыслишъ о себи, човече, заръ си ты сталанъ

и постоянъ? Заръ се и ты неменишъ, ты, кой се на людеко непостоянство жалишъ и ядикуешъ? Заръ си ты данасть онакавъ и стый, какавъ си юче и пре тога быо? Са променомъ твои обстоятелства променуле су се и мысли твое. Ступанѣмъ у друго станъ приміо си на себе друге дужности. Што си старіи и зреліи, све то другчє мыслишъ и чувствуешъ — Одтуда долази то, што люди безобзирце газе найсветія обећанія, за коя су утврдо дали речь, да ће іи испунити; — одтуда и оно свакидашић нарушување клетвомъ утврђене свезе супружества и пріятельства, за кон целостъ бисмо готови главомъ нашомъ смстровати.

Неуздайсе dakle и неосланяйсе на човека, на иѣгову речь и помоћь, кадъ добаръ саветъ и благовремену помоћь узтребуешъ; еръ су одвећь редки онакови, кой о теби, о твомъ станю, о потребама и желима твоима честно и некористолюбиво мысле. Редки су, велими ти, тїи благородно и безкористно мыслећи. И шта ти се чини, оћешъ ли іи моћи свагда разазнати, кадъ є число ныјово тако мајушно? Па нека бы было да іи познаешъ, пытанѣ є: оће ли они кодъ природногъ непостоянства людскогъ, остати спрамъ тебе постоани, непроменъльви? — Чувайсе, неверуй слепо никомъ! Судбу твою никогда неповеравай једномъ единомъ човеку — Вишне пута притворна хитростъ и лукавство говори съ тобомъ подъ видомъ найискрені-

егъ добросречія, и гді бы рекао, да поште-
но срце біе, и да онако збори каошто осе-
ћа, ту в сама сушта накость и злурадость.
Зато узми се у паметь и не буди никомъ са-
свимъ одданъ. Чунаи свое тайне за себе,
срь незнашь, какво ѿ ћешъ іи врагу одкри-
ти и воверити Ахъ, колико в пута добаръ,
простосрдечанъ човекъ быо жертва потай-
ногъ лукавства и преваре!

Но већъ ако си у тако тежку нужду пао,
да безъ туђе помоћи быти неможешъ, (као-
што в сви ваобиле и потребуемо), немой,
молимъ те, зидати на доброту срца оногъ
лица, кое молити мыслишъ, да ти помогне;
нити варай себе, да ће онъ изъуваженія
твоє врлости и твои заслуга теби у помоћи
притећи; а юшть манъ држи, да се срца нѣ-
говогъ коснула твоя честность, твой добро-
дѣтель, твоє потребито станѣ; — ая, одъ
свега тога нема ништа, и съ те стране сла-
бо се надай; него пре се надай, да ћети по-
моћи у томъ случају, ако нѣгова собствена
користь такову помоћь одобраа. Зато не-
ма на земљи постојаће пріятельства одъ
оногъ, кое в сама природа основала. По то-
му в найдуговечнїј свеза између родителя и
чеда ныовы, и између мужа и жене; срь ту
нема цепанїя ни раздвایня, него што једногъ
боли, то боли и другогъ; што једногъ радує
и весели, у томъ и сви прочи участвују.
Срамота и безчестіје једнога уедно в срамо-
та и безчестіје свію. Праведно в давле да

између ових лица буде савршено и подпuno узимно повериње, и да сданъ другогъ тайне знаду.

Но да видишъ, како је и у овомъ случају непоуздана помоћь човеческа! Зато умери свое надежде, свое узданје на њу, и не мой, да јој се слепо предашь. Незидай ништа утврдо за твою болю будућностъ на име те помоћи; јеръ да ти је знати, како је по себи слабачко и непоуздано на овомъ свету и само оно, што ти се чини, да је као стъна тврдо и непокретно! Некъ најће болестъ, некъ доће црина смртъ на оне, на ког си ты сву твоју надежду возложио, шта ћешъ онда? — Некъ случај здружи децу твоју са злочестимъ дружтвомъ, кој ће ји сачувати одъ пропасти? па кудъ су онда твоје бывше радости, твоје праведне и топле надежде? Некъ ко облаже кодъ тебе твогъ найвернијегъ и найискренјегъ друга и пріателя, камо, гдји су ти онда радости живота?

Зато ти и опетъ велимъ, да је свакій ојак прошао, кој се само и чисто на човеческу помоћь осланя и узда. Онъ је већ тимъ самимъ прошао, јеръ је свою собствену цену и вредноћу програо, коя му је превећь нуждна, ако жели любавь свои ближни за добити. Та цео светъ обично презире онога, кој нје قادرъ самъ себе држати, него за свашта туђу помоћь требује и ништа самъ о себи нје вреданъ извршити. Зато ономъ

свакій радіє и усрдніє помаже, кои пореће туђу помоћь тражи. Кои внутренње осећа у себи снагу и мужество, да и найчемерніјо судбину спокойно поднети може, тай ће обште удивљенje и почитанje у людма побудити; а кога люди почитую, томе су боме и пріятельски наклонѣни и готови руку помоћи пружити. — Ко има доста, томе се радо дае, връ се съ временомъ подобна помоћь одъ нѣга очекивати може.

Ни у комъ случају, ни у коимъ му драго обетонтелствама неуздай се толико на туђу саветъ и туђу помоћь, колико на свое собствено мужество и бодрость. Кои себе тако лако неподае, тай јоштъ ће изгубљи. Свеколико теженје твоје тамо некъ се клони, да будешъ самосталанъ и независимъ: то ти є главна христијанска дужностъ. Обикавай се живити безъ туђе помоћи, па ћешъ онда быти крепакъ и силанъ. Научи се съ малымъ быти задоволяњу, па ћешъ богатъ быти.

Правый Мудрацъ учиниће другима све и свашта, али неће одъ нъи за себе ништа искати. Тако је радио преблагай Спаситељ нашъ. Кудгодъ је пролазио, помагао је и умольи и неумольи, али одъ людји ништа за себе ће тражио. — Што је више руку на твојој срећи радио, све је то срећа твоя непоузданја. Ты само онолико имашъ, колико самъ себи у твоимъ собственнымъ очима вредишъ. Ты са самимъ собомъ еси себи вай-

всій пріятель, а Богъ є общтій пріятель свію людій. Па шта тражишъ веће и болѣ? Ко съ тиме ніє срећанъ, него іоштъ нешто више тражи, да срећанъ постане, тай є правый робъ света и светски обстоятелства.

Имай тврдо узданъ у себе самогъ, кадъ срећу свою тражишъ и станъ свое поболашти трудишъ се. Надежда на туђу помоћь нека ти буде стварь узгредна, па ћешъ, веруй, манъ потреба имати. — Но, послушай ме, шта ћу те пытати. Да ли ты познаешь свою собствену силу и снагу? то есть, знашъ ли, шта можешъ и колико си кадаръ? Млоди су люди пропали и затрли се само збогъ тога, што нису себе познавали; што нису знали, гдји и у чему лежи снага ныова.

И шта мыслишъ, коя є твоя найболи, коя ли є твоя собствена снага? Да ли богатство, кое си стекао? или наслѣдіе, кое получить надашъ се? или ступанъ у сродство са каквомъ сяйномъ, многоможномъ породицомъ? Или, може быти, твоя наука, твоє знанъ и способность? или заръ твоє званіе или твоє достоинство? О како се люто варашъ, брате! Та све то, што си садъ изброяо, туће є, ніє твоє благо и пуно є неверства и издае. Зло за тебе, ако су стубови твоє среће на овымъ лажливымъ благама основани; то си ты на песку зидао, и то зданіе неће се одржати; пасће, срушиће се! Веруй, доћи ће таки дани, у коима свеколи-

ко богатство твоє неће ти ништа помоћи; дододиће се таква обстоятелства, у коима ће те баштъ истый твой найвернін и найрођенін оставити и изневерити; сији ће те лота неволя, одъ кога неће моћи одбранити ни твоє званіе, ни твоє достоинство. Видишъ ли, да нема снаге ни у новцу, ни у пріятельнима, ни у званију, ни у достоинству, ни у способностима. Све су то текъ узгредиа, па поредъ тога јоштъ одъ случаја зависећа спомагателна средства, кога те могу у свако доба издати и изневерити, па шта ти онда остава?

Труди се, да познашъ себе, свое собствене силе, и моћи, оне те неће никадъ издати, каошто ни ты самъ себе нећешъ изневерити. Те силе есу: Благоразуміе и Добротель. Съ ньима двема победићешъ цео светъ. Исполинска снага лежи у ньима. — Никакавъ радъ незапочини пре, докъ се найпре зрело непромыслиши, а што једномъ смыслишъ и наумишъ, извршиу то съ найвећомъ точносћу и съ найсвестнијимъ поштенимъ. Настой, да помоћу твога благоразуміја сачувашъ себе не само одъ уплива туђе помоћи, него и одъ вредоносногъ уплива твоји собствены страстій, кога ће ти илидама неугодностіј проузроковати. Упниш и поревнуй, да помоћу твоје добротельни узвисишъ себе и надъ туђомъ чувственосћу; јеръ правой добротельни свакай се радо кланя и неможе јој своје високопочитаніе и любавъ одрећи.

Али є човекъ одвећь слабомоћанъ и памећу својомъ кратковидъ! Колико га пута и найсмысленіе благоразуміе и найнесумниtelніе увиђенъ обманути може! Ахъ, да слабачакъ ли є, да немоћанъ ли ти є чочекъ! Колико пута и найчистіа добродѣтель Њгова посрне! Наше дакле собствене сile одвише ту непоуздане. — Но има једна већа, крепчін сила, кој вити ослабљава, нити уступа. — Има јоштъ једна виша мудрость, која никога и ни у чемъ погрешити неможе. Има једна обшта, свеобимаюћа любавь, која у снаги својой никога неослабљава и трае за све векове! О христіянине! было да си срећанъ, было да си несрећанъ, изаборави обратити очи твоє на ову крепку силу, на ову найвишу мудрость, на ову свеобимајућу любавь! Нека бы было, да те се сви люди одреку; нека те све остави и изневери, опетъ зато буди утѣшенъ, јеръ има једанъ, кој те никога оставити неће. Онъ ти є Отацъ, а ты си чедо Њгово. Онъ се неће тебе одрећи, нити ће те презрети и одбацити. Та Богъ нашъ може више деломъ учивити, негошь што є човекъ у станю и помислити. Зато и уселица пророкъ Давидъ: Благъ єсть надѣжати-
са на Господа; нежели надѣжати-
са на члекъка. Псал. 117. стих. 8.

О како бы човекъ усердъ себи равны створеня, кодъ толики свои моћи и сила бедашъ, очаний животъ проводити морао, кадъ бы самъ себи оставилъ био и, не бы смео са узданъмъ очи свое управити на оно-

га, кои га је саздао и кои се тако отечески о њему брине! Сујетно је свеколико твоје на-
диманје, Богатију; празно је твоје самоузда-
ње. Ты мыслишь, да је све то, што имашъ,
твоя мудрость стекла, твоя јштедња сачувала;
али, веруй, то је текъ мечта твоја, твој
обмана; то је текъ празна слава. Куцинуће
часъ, и то кадъ се ненадашъ, и, твоје толи-
когодишње тешиво растопиће се и стане
твоје преврнуће се. Но знай, да има једна
свемоћна десница, коя судбама людскима у-
правља! За њену свесилну моћ зна и самъ
найсилнији царъ и освојитељ. Истина, да чи-
тави народи имају стра одъ њега, и боје га
се; али онъ истый стрепи у срицу и страши се
гњива и казни одъ Онога, кои је изнадъ зве-
зда, изнадъ сунца и месеца; кои за наасъ не-
понятнимъ начиномъ руководи судбомъ ка-
ко найсилнијегъ земальскогъ владаоца, тако и
найсиromашнијегъ његовогъ поданика! — И-
стина, да лакомысленъ човекъ свакій часъ
на Бога заборавља, — али зато опетъ Богъ
живи и дѣла! Истина да ће зломудранъ Богу
маане наћи и хулу на Њега рећи, као: да
Онъ немари за наасъ нити се стара о нама;
— али Богъ је зато опетъ живъ и стара се
отечески башъ и о самомъ томъ зломудрцу

Далеко је узвишеније и претежније дѣло
Божје него што су мысли и мудрованја люд-
ска! Зато неуздай се много на човеческу
речь и помоћь, јер ћешъ пропасти съ ињо-
ме заедно, него се придржавай и уздай у

Бога. Само се Њега тврдо држи, нећешъ пропасти. Колико смо пута имали прилику осведочити се, како су најболъ смышлена предпріятія, наизреліи умыслии людски тако рећи у ветаръ отишли; колико ли смо се пута уверили, да є наше смыслено суђенъ, кое смо мы за непогрешно држали, было право заблуђеніе! Мы се мучимо и усиливамо, печалимо и промышливамо о нашей и колена нашей будущности, а Богъ текъ малымъ престомъ макне, и мы смо са свеколикомъ мудрошю и прозорльивосю нашомъ посрамлѣни! Но при свемъ томъ опетъ є све боль испало, негъ што смо се мы надали! И онда текъ видимо, како є излишна была оношка брижљивость наша. Колико смо пута сузе жалости ронили, кадъ наась в люта неволя одъ свю страна притисла. Али тай стра био є излишанъ; те сузе могле су изостати; еръ се Богъ болъ старао о нама, негъ што смо мы у стану были за себе старати се. И текъ у доцніе време, после толико година прогледамо и осведочимо се, да є мудрость Његова на најбольій начинъ съ нама расположила и поступила. И ово осведоченъ некъ намъ буде доволянъ емацъ и за оно, што засада юштъ неувиђамо и непонимамо.

Дай даље люди и браћо, да овомъ Отцу духова, овомъ, до у безконечность пре мудромъ Богу чуно наше поверенъ поклонимо и, да сву надежду нашу безусловно на

Нѣга возложимо; ѿръ само Онъ савршено зна, шта є за нась пайболѣ! И нико, осимъ Нѣга єднога, неможе тако бистро прозрети и целу будућност предвидити. — Векъ Нѣговъ неможемо мерити по дановима и годинама, ѿръ є за Нѣга све садашњость, а ова безконечна садашњость зове се вечностъ. Клубче свію судбина на свету одъ Нѣга є смотано! Ова играчка безчислены слу чаева у свету; оно узаймично утицање стотаљтія и тренутака између себе; онај утакмич ный уливъ и найсилнијегъ на свету парода, и оногъ найнемоћнијегъ на сиси детенџета, све є то, човече и брате, само Нѣму једномъ познато и ясно, ѿръ Нѣгова света воля свуда и у свему влада. Зато, велимъ, ослонимо се на Нѣга, Господа нашегъ у свему. И маймо поверија у Нѣму, Свеждитељу и Све тоуправитељу, ѿръ Онъ зна и за оногъ по следићегъ у пра'у прва. И за гвѣза се Онъ стара.

Я реко малопре, да Онъ једанъзиа, шта є найболѣ; по Онъ може и учинити оно, што є найболѣ. Та разсуди, шта є кадаръ немоћнији, тупоумији човекъ? Заръ може онъ продужити животъ свой, ако ће быти и са једнимъ даномъ, са једнимъ часомъ, са једнимъ тренуткомъ? — Па шта су найпосле и тіи славни мужеви, кое светъ преко звезда диже и обожава? Шта ли су владаопы и властници вијови спрамъ Бога? — Ништа! Пра и пепео! — Они могу, исти на са читавимъ народима изо са мртвимъ о-

рудіемъ, ово претньомъ и страомъ, ово благосѹ и мудросѹ дрмати. Могу великолѣпна зданія и читаве градове сазидати; — премда и еданъ мравиникъ у художеству свомъ тимъ великолѣпнымъ зданіяма неуступа. — Могу споменике подићи, којма ће се потомство дивити; — премда је еданъ влатъ травице далеко удивителни него найболіј производъ свеколикогъ художства людскогъ. — Могу небросно благо разсuti и разпокланити. Све то могу они. Али кодъ свеколикогъ и толикогъ створа свогъ немогу сами себе усрѣдити. Немогу одклонити одъ себе толике немоћи и болести. Да, они ако и су силни, опетъ су зато подчинjenи вечнимъ законима природе исто онако, као и опо зрење пра у сунчаномъ зраку. Ни једна волна на реци пепокорава имъ се, нити престаје ветаръ одъ дуванja на речь пљову.

Само Онъ еданъ, коме се све и свашта повинује, може учинити оно, што је найбоље. Съ Нѣговимъ свемогућствомъ неможе се никаква сила успоредити. Нѣговой воли неможе ништа на супроть stati; еръ Онъ све може!

Но Онъ оће и жели опо, што је найбоље! И ко може чистје, искренје и, безкористнје любити одъ Нѣга саздане твари? И, чимъ смо мы кадри блаженство Нѣгово увеличати? И, има ли на целой вселеной тварке, коя нје изъ Нѣговы руку произишла?

Онъ, велимъ, оне оно, што е найболѣ. И ко сме о томъ сумнити? Смело управляй очи твое на Творца твогъ о Маловерче! ни-си изгублѣнь, небой се; Онъ те люби и же-ли ти оно, што е за тебе найболѣ. А да Онъ доиста жели теби оно, што е за тебе найбо-лѣ, о томъ некъ те увери Нѣгова доброта и благость, коїй мере и края нема; некъ ти ємствує за то твое собственно быће. Заръ ніе у Нѣговой власти стаяло, учинити, да ты никадъ овай светъ неугледашъ? Безъ Нѣго-ве волѣ ты бы быво ишта. Али, Онъ е, видишъ хотео, да се и ты у числу небросны створения Нѣговы нађешъ. И тебе е хотео чудне свое благости и милости участникомъ учинити. И ты си дошао на овай светъ, и ето живишъ. Ты Га познаешъ; именомъ Га именуашъ, и славишъ и преузносишъ свето име Нѣгово. Онъ ти се обећава и тако ре-ћи иуди, да ти буде Отацъ и жели, да ты будешъ чедо Нѣгово. — На страну дакле са свима твоимъ немоћима и несavrшенства-ма; одбаци све твоје нечисте желѣ и накло-ности; отреси се бриге и стараня о насупт-номъ лебу; о спољшињимъ твоимъ одноше-нијама; о твојој судбини и, о жребио оны, ко-и су срцу твомъ наймили и найближи. Све твоје бриге и потребе одложи на Бога и о-слони се на Нѣга, съ тимъ тврдымъ увере-њимъ, да ће Онъ найболѣ о теби промыслити.

Бољ е, по идиу пута бољ е и проби-
тачије уздати се у Бога него на човека. —

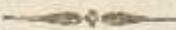
О ты свемогућа сило, коя све садржавашъ и любовио Твојомъ обиматъ! Ты, кога ме је Спаситељ мор, Исусъ Христосъ Отцемъ моимъ звати научио, коме другомъ да се поверији ако не Теби? На кога другогъ да се уздамъ, ако нена Тебе једнога? — Ты си ме возлюбио пре него што самъ на овай светъ дошао, зато си ми и дао быће и животъ, и, нека бы судбина моя у животу била коя му и каква му драго; и нека бы и себе несрећнимъ називао, было по томе, што ми је срце ранено збогъ иениспуньни жели ињговы: опетъ је зато стане оно, у комъ се налазимъ, за мене наибољ, бръси ме Ты, човеколюбче, премудрый и многомилостивый Отче и Боже мор, у то поставио!

О како самъ ведаръ и са самимъ собомъ помиренъ; милина нека тече ми крозъ све жиле. Я осећамъ на себи, и знамъ, Боже, да самъ Твое чедо! Отче духови! Ты живиши у мени и у моима; душе наше текъ онда ће подпнуо Тебе и путове промысла Твогъ познати, кадъ се одъ овогъ трулежу подложногъ тела разреше. Онда ће и себе и овай поредакъ у свету дубљ и ясніје прозрети.

Нека бы светавно и мрачно предамномъ было, али предъ Тобомъ, Боже, нје пишта светавно ни мрачно. — Нека бы се мени чинило, да се никако и нећу моћи опрости беде, у којој се давимъ, нит' да ћу моћи поврати-

ти се у прећашнъ спокойство; али за Тебе,
Боже, ніс ништа немогућно. — Нека бы ср-
це мое у тежкай неволини уздануло и запла-
кало се — кое сузе испримени ми Боже и
Отче мой за грехъ, сръ самъ слабомоћанъ
човекъ; — опетъ ћу зато и са сыновнимъ
на Тебе узданјемъ вонити: Буди воля Твоя
у свему, сръ што Ты оћешъ, оно с найбољъ.

Благо мени, докъ се Тебе еднога др-
жимъ! Благо мени, кадъ ме Ты самъ об-
дравашъ, да сву надежду мою на Тебе ј-
днога возложимъ, сръ тако самъ говоришъ у
светомъ Твомъ слову: Можајася ће крѣпіја, не
вбиса, ни ўжасајася, ни ўстрашајася: Јако Господь
Богъ теки из Штепитъ ће тибѣ, никако ће јеставитъ та.
Второзак. гл. 31. стих. 5, 6. То есть, раби
се, небой се, нестрашише; сръ Творацъ твой
и Богъ твой неће те самогъ оставити, нити
одъ себе одбацити.

ДАРОВИ СРЕЋЕ.

Којждо је кога пристаје даровање, међу себе сима
слажаје, иако добрин стројитеље различнија благодати Божје. Ј. Первово гл. 4. стих. 10.

Немолимъ ти се, Боже, да ми дашъ богатства и чести; јеръ и да самъ Господарь надъ целымъ светомъ, а да немамъ Тебе, Отче мой, о како бы и беданъ био! Но молимъ ти се, да ми разумъ просветишъ, да Те познамъ; а узъ то, да ми дашъ срце, пуно смерности, кое ће и у добру и у злу Тебе Отцемъ звати; да канешъ у мене по коју капљицу крепости и мужства, кадъ ме тежка неволя притисне; да ме научишъ смиравати се, кадъ ме срећа у паручја своя узме и, да уліешъ у мене живо саучастје спрамъ горки рана мои ближњи. — Ко све ово има, браћо, тай је богатъ, преображенъ; тай је велињъ, превеликъ!

Зашто ли је промысао Божји тако нееднако поделје ова земна блага? Зашто су дарови среће често у рукама онаквогъ човека, кои је тогъ благодјавља сасвимъ недостојанъ? Зашто ли је напротивъ честна и добродјельна породица често леба жељна? Зашт' да се мударъ и способанъ човекъ у сиротини дави? За-

што ли се напротивъ незналица и леньивацъ слави, у свили и кадифи шири и, надъ толикима способными узноси? Зашто провидѣніе Божіе добру волю ближнѣлюбца толико пута безъ подпоре оставля? Зашто ли не-праведника и злочинца обасина найсияніемъ даровима душе и найизобиліемъ даровима среће? О какавъ бы то рай быо овде на земљи, кадъ бы добродѣтель, побожность и мудрость јопшъ овде са найвећомъ срећомъ и благополучијемъ сајожена и спарена была!

Овакова пытани често предлаје себи човекъ, кадъ види, да порокъ и грехъ го-сподствує и царує, а добродѣтель до земље понижена у пра'у лежи. Да, овако пыта себе човекъ особито онда, кадъ є са судбомъ својомъ незадоволињ, и кадъ себе, свое и-манѣ и станѣ сравнива са станѣмъ онаковы лица, о коима є подпuno уверенъ, да нису боли одъ ињга, ни по доброти срца, ни по свойствама и даровима душе. Са оваковимъ одприлике речма ядикун се човекъ, гдикадъ и преко волѣ свое, на благость и премудрость промысла и, жао му є, што и ињга ніе обда-ріо и надгледао као толике друге.

Но заръ є провидѣніе Божіе при деленю свои дарова доиста тако неправедно? Гди є тай любимацъ Божіи на земљи, милосеђу и благодѣяніјима ињговима толико одлико-ваный, коме бы ты праведно завидити мо-гао?

Прибери, молимъ те, твое мысли и утишай свое срце, па онда почни испытывать и претресати дѣла промысла Божіегъ, и то озбильно и съ найвећимъ вниманиемъ, у колико око слабомоћногъ и кратковидногъ човека у дѣло светоуправљия проникнути може. Свако овакво размышленіе увериће те, колико су жалбе твое неправедне, и, осведочићешсе, да те тужбе нису изъ разума твогъ произипле, него изъ претеране желѣ за богатствомъ, изъ честолюбія и незауздане чинѣ за плотоугодіемъ, и ово осведоченѣ помирїје те са наредбама несравнено мудрогъ промысла Божіегъ.

Теби је криво на Бога, што ова земальска блага тако нееднако дели. То је, ты се жалишь, што и теби ніје дао онолико чести, среће и богатства, као толикима другима. Лепа стварь. Ты дакле неговоришъ то, што жалишь оне, кои су кудикамо сиромашні одъ тебе, него говоришъ, што завидишъ оныма, кои више имаю одъ тебе. Дакле туђе благостанѣ раздражава у теби зависть, и ты одъ муке вичешъ на Бога! Стидъ тё было! Кадъ бы ты знао, колико је благотворна, колико ли нуждна ова иста нееднакость стана! Да ти је знати, како млого приноси къ облагорођеню рода човеческогъ ова многоразличность судбина: ты не бы никадъ у срцу пожелio, да се та велика и красна наредба Божіја промене. Ты истый не бы желio у таквой земли, у таквомъ свету

живити, гди бы свакій теби раванъ быо, и по разуму, и даровима душевными, и по богатству, и по чести и уваженію; ие бы, вслімъ хтео живити ондс, гди сданъ другогъ помоћи нетребує; гди нема нико прилике свое умне дарове развити, свое богатство умложити, свое уваженіе увеличati и узвисити. Заръ ти не бы дотужала та непримельчивость, то вечито на единомъ истомъ mestу станић? Заръ бы ти се милило живити онде, гди је сданъ одъ другогъ сасвимъ независимъ, гди се нико твојој помоћи ни надати неможе и, гди сданъ за другогъ исће ни да зна?

Ако се дакле жалишь на Бога и премысао Нѣговъ само себе ради, то есть, ако ти је жао, што ти Богъ юе што веће и више уделio, зашто се уедно несетиш и оны, кои су кудикамо мањ добили него што ты имашъ, а можда су кудикамо заслужни и достойни одъ тебе? Заръ да се поремети оиай вечный поредакъ света за любовь твою суете и твога малоумія? — Ахъ, та твоя су зактеваваня сасвимъ продрзльива и високоумна. Она сведоче, да ти је умъ болестанъ, ёрь га је своєлюбіе и себичностъ заразила. Ты несмешъ одъ стида казати предъ светомъ, шта желишъ и зактевашъ, ёрь бы люди и тебе и жель твог презирали. Шта мыслашъ, кудъ си заблудio? Заръ то оћешъ, да оиай премудрый са своимъ свемогућствомъ твоимъ лудостима угаћа?

Ты се лотишъ и говоришъ: зашто да срећа служи онога, кои је незаслужује? И, зашто да има свега онай, кој је тога недостојанъ? Но молимъ те, кажи ми, ко је тай недостојанъ? Ты одговарашъ, да је онай недостојанъ, кој неуме получену срећу и иње дарове полезно уживати и употребљавати. Добро. Но питање те, еси ли ты у томъ случају званъ судиј? Знани ли све, што ти је знати нуждно, да безпристрасташ судъ изречешъ и, да кажешъ, кој је тай недостојанъ? Шта ти се чини, да ли су ти познате све тайне светоуправљања Божијегъ, и да ли можешъ известно казати и опредѣлити, колика је полза, колика ли штета разны устроенија Божија? Ко ми стоји добаръ, да толико милиона људиј мудриј, честитиј и полезије дарове своје среће употребљају него онай, кога ты осуђујешъ? Ты само иња једногъ видишъ и само на ињму једномъ то примѣчавашъ, јеръ те светлостъ стана, богатства, уважења и достоинства ињговогъ заслепљава; али ты ишиша незнашъ о толикимъ милионима, шта раде и шта нераде; незнашъ, велимъ, јеръ кругъ дјятелности нјове непознаешъ. Можешъ ли самъ себи добаръ stati, да бы тако исто мыслјо и дѣлао, да ти се садашъ станаш на болј или на горе окрене? О, та помисли, колико си пута променујо разговоръ и другчиј се разговарао, другчиј се показивао и другчиј мыслјо, чимъ су се обстоятелства твоя текъ у нечемъ променула! Заръ се и

съ тобомъ нів догодило, и то юштъ колико
пута, као съ Апостоломъ Петромъ, кои се у
ватреной ревности са одушевленіемъ зари-
цао Учителю и Господу свомъ Иисусу Хри-
сту, да ће животъ свой за Щага положити; а
кадъ є дошло време искушенія и, кадъ є на-
ступило време страшны мука Христовы, а
онъ се упорно одрицао, да Га непознае? —
Не буди никомъ судія и несуди га, па неће
ни тебе други люди судити. — Неосужда-
вай човека, кои сасвимъ у другимъ обстоятел-
ствама живи; кои є сасвимъ другчје воспитанъ,
кои сасвимъ другчје страсти и другчјя по-
нятія има, и, кои потоме сасвимъ другоячје
и ради и дѣла него ты. Да ти є мати знат-
на каква особа а не проста жена; да се о-
бличишъ у свилу и кадифу; да су около те-
бе уместо искрены пріателя, све саме удво-
рице, кои гордости твоїй ласкаю; шта мы-
слишъ, брате, какавъ бы ты онда био? шта
бы и како бы мыслю, осећао и дѣлао?

Шта мыслишъ, заръ се ты у саданѣмъ
твомъ благополучномъ станю зато нализишъ,
што си вѣга достоянъ и предостоянъ? Можешъ ли съ чистомъ савесчу казати, да си
дарове и блага среће твое свагда мудро и
съ ползомъ употребio? О мой брате! да ви-
дишъ, како бы другій, да є на твомъ месту,
съ коимъ се поносити можешъ, далеко муд-
ріе, благотворніе и общеполезніе са тво-
имъ благама расположio! Зашто дакле да
осуждавашъ друге, кадъ си ты првый на ре-
ду, кога бы требало да осудишъ?

Зборишь далъ: зашто в провидѣніе Бога добру волю човеколюбца безъ подпоре оставляло, а напротивъ пороку на руку ишло и пружало му іошть и средства да се размѣре? — Можешъ ли поуздано рећи, да бы породица она, коя давасъ доста потребито али добродѣтельно живи, знала, шта є добродѣтель и душевно блаженство, да є у богатству и раскошеству одрастла и, да є искушеніяма сластолюбивогъ живота изложена была? Колико пута ропћешъ на судбину, тупумый човече, изъ кое, самъ не знашъ, како, свако добро и срећа извире, и уместо нѣ, желишъ и предпостављашъ іой светску сlijность, съ нѣномъ сенкомъ, едомъ и чемеромъ. А ако си се кадъ осведочio, да є порокъ на земљи доиста са знаменитымъ средствама снабдѣвенъ био, знай, да є то врло нужно было, да добродѣтель у себи самой већу силу развіе и порокъ тимъ успѣшие савлада. Толико сlijни таленти остали бы непознати, неупотребљни, уснавани, да ии ніє цриа нужда пробудила и изъ мртвила у животъ привела. Илиду добротворны изобретенія и одкровенія осталы бы непозната, сакривена, да ии ніє сиротини и потреба изъ tame на светъ извела и одкрила!

Погледай добро на све стране па ми реци: кои су тіи дарови среће? И есу ли они доиста тако неедиако подсльни, каошто се ты съ незадовољствомъ ядикуешъ и жалишъ?

Нема у свету зла, кое не бы пробитачносиу каквомъ заглађено было; нема те оскудице, коя не бы одчасти и добра слѣдства имала. Нема тога предѣла на свету, у комъ све оно рости што и у другомъ, али зато опетъ свакій предѣль има свое особите природне дражести, свое нарочите пріятности. Истина, има у свакомъ предѣлу и непріятностій и зала, али се човекъ по дугомъ времену привикне на иши, збогъ чега престаю быти текка, зато и есте свакомъ човеку отечество и њгово миліе него икое друго. Истый је тай случај и при поедињимъ породицама, и са поедињимъ човекомъ.

Гдикоја, на примеръ, породица богата је живи у свакомъ изобилію, али је несрећна иначе, кадъ погледашъ на судбину поедињи и љеви членона, па зато завиди далеко сиромашњој породици, коя у любови спокойне и неузмућене дане проводи. — Сожалениј је достојанъ онай човекъ, који је памећу тако слабъ и плитањ, да безъ туђегъ надзиранја и руководства быти неможе; али съ друге стране има онъ толико богатства, да се ни глади, ни нужде бояти нема. — Ђданъ је богатъ пре богатъ, и могао бы се Богъ зна како проводити, али је слаба здравља и повећој части болешљивъ. — Другій напротивъ живи лоста нуждно, али опетъ има што му треба, јеръ је раденъ и усталашъ, и тай радъ дае му и обдржава здравље. — Некај нема ни новаца, ни званіја, али има осо-

битый умъ. Знанѣмъ и способносћу своюъ превосходи друге илидама и, не бы дао оно што зна, за читаве гомиле блага.

Изъ овога шта найпосле дознаешъ? Ели то, да Богъ ніє доиста ова земна блага тако нееднако поделю, каошто ти се то у првый ма учинило? Веруй, нема па земљи человека, о комъ бы могао рећи: овай є найбогатиј, а овай є наисиромашниј; јеръ нико віе ни найбогатиј, ни наисиромашниј, почемъ свакій налази у другомъ нешто, кое онъ нема и кое текъ жели. Свакій човекъ има понеко преимућство, кое другомъ оскудѣва. Но ни сдань човекъ нема све; али свакій има понешто. — Богъ є свакогъ человека нечимъ обдарю, и то на особитый начинъ; по томе може се свакій сматрати као домаћинъ и пртижатель неки особиты дарова Божији, кои су му уступљени. Зато и советује светији Апостолъ Петаръ, говорећи: Койждо јако же прѣати дарованіје, међу себѣ сима саджаше, јако добрим стратигијама различним благодати Божија. I. петр. гл. 4. стих. 10. То есть, Будите једанъ другомъ услужни са онимъ, што вамъ є Богъ уделю.

Немой се дакле више ядиковати на то нееднако делењи многоразлични дарова среће, јеръ ніе башь тако нееднако, каошто ти се чини. Негледай ты на оне, кои су, по очима твоима судећи, много више добили него ты; но погледай на оне, кои ни толико

добра неуживаю колико ты. Сувише, имай на памети, да ће башь онай, коме ты садъ завидишъ, нахи у теби онаква свойства и преимућства, коя онъ самъ нема и за коима бадава чезне, еръ іи неће никадъ имати. Ты завидишъ нѣговомъ богатству, а онъ твомъ здравлю; ты бы желio итѣгову паметь, а онъ жели твою добру наравъ, твоб безазлено срце; ты желишъ, да си онако у чести и да си чуvenъ као онъ, а онъ завиди твомъ иискомъ станю, у комъ си срећанъ, ако и ниси чуvenъ, еръ што си манъи, манъ имашъ и непріятеля. Веруй нема тога човека на свету, кои у свему оскудицу трпи, али свима и свакоме понешто оскудѣва.

И што дуже будемо сматрали на ову деобу разны дарова среће међу людма, све ћемо се болѣ о премудрости и благости Божијој уверити, и быћемо све то спокойнї и задовољнї са онимъ, што намъ је при овай деоби у частъ допло. Еръ нема тога човека, кои бы доволица и основана узрока имао проклинати свою судбу, башь и у томъ случају, да је својомъ собственомъ кривицомъ судбу свою тако горкомъ и несносномъ учинio. — И найпосле, кажи ми, кои је тай найсиromашни на овомъ свету? — Ћ ли, да је онай, кои је са становищемъ своимъ найнезадовољнији? — А кои је напротивъ найбогатији и посве независимъ? — Ћ ли, да је онай, кои је са онимъ што има, найзадовољнији?

А да бы са онимъ даровима среће, кое ти є отеческа милость Божјя уделила, задоволяњъ быти мogaо, треба да имашъ свагда на памети ову велику и вечиту истину, да срећа людска овде на земљи независи одъ блага земальски. — Ние, небойсе, онай срећанъ, кои има оно, што є найболѣ, него є онай найсрећни, кои є найболѣј.

Кадъ бы се право благополучје людско у ейномъ станю, у богатству и излишеству, у достоинствама и одличњимъ душевнымъ даровима состояло, то бы онда тимъ самимъ онай бедный надничаръ био найнесрећни, а онай богатый и великоможный, найсрећни. Али у самой ствари, да видишъ, не тако! — Шта ји є у свету богаты и славны людји, кои одъ тежке бриге и туге горко уздишу, а међутимъ они, кои ты за несрећне држишъ, съ радосћу уживаю плодъ свои трудова!

Ты тражишъ срећу свою и мыслишъ, желима твоима обмануть, да ћешъ ту срећу само помоћу сјайны средства получити. Али, уразуми се, човече, неможе быти срећа у средствама, нити она штогодъ къ срећи твојой приносе; јръ има ји илидама, кои све оно уживаю, зачимъ ты чезнешъ и уздишешъ, па су опеть несрећни. Зато, нетражи срећу у сполијанимъ благама, него у себи самомъ, у доброти твога срца и у мудрости, па ћешъ быти узвишенъ надъ онимъ, што є по себи пра и пепео, и што ће пра

и нецео остати. Я ти реко мало пре, нів онай срећанъ, кои има оно што є найболъ, него је найсрећнији онай, кои је найбољай.

Да бы пакъ са онымъ, што ти є провидѣніе уделило, спокойно и задовољно поживити мogaо, треба пре свега да познашъ оне удобности и користи, кое у саданъмъ станю твомъ уживашъ; затимъ треба да оценишъ вредность твои саданыи одношenїя. И немой да презрешъ и подъ ноге бацишъ оно добро, ону срећу, коју ти је благай Богъ дао, па да се предашъ незаизимой жеђи за онымъ, што немашъ, еръ ћешъ онда быти найнесрећнији. Незадовољство твоє са онымъ, што имашъ, кое те наводи, да на поступке Божијегъ промисла хулишъ, недолази одъ разума, него одъ твоје чувствености, која поставе у теби ича и силија и надвлађује веру у Бога. По томъ се можешъ познати, да ли ти в срце болестно и душа немојна. Но неоклевай, него се лечи заранје, па ћешъ благосилити и судбину и твоја одношenїя, кадъ сравнишъ твоје станје са станѣмъ толики милiona твоје собраће. — Невелимъ, да твоје саданъ станје нема понеке неугодности; али испытай себе, да не будешъ самъ својомъ кривицомъ учинјо, што те данасъ ово или оно зло жуљи и мучи. Упитай се, да ли си озбильно покушао сва она средства, која су ти у власти, да спасешъ себе одъ неволје, која те тишти. Па ако доиста трпишъ и страдашъ твојомъ собственомъ кри-

вицомъ, и ако немашь оно што желашъ, само по томе, што ниси покушао сва она средства, коя су ти у власти била: то, коимъ правомъ зактевашъ одъ Бога, да Онъ чудомъ своимъ немарность и неатанъ твоје на-кнади, или кривицомъ твојомъ причинијна зла поправи? — Поправи се и буди болји, па ће ти болјъ быти.

Да бы са онимъ даровима среће, кое ти је благость Божја удејла, спокойно и задовољно поживити мogaо, постарај се, да облагородишъ све што имашъ, па ћешъ быти богатъ! Украси срце твоје добродјетљи-ма, кое ти оскудјевају; обогати свой разумъ лепијимъ знанима и искуствомъ; улепшай и облагорди свеколико твоје имање трудолю-бјемъ, радиосју, поредкомъ и птедљивос-ју. Уместо злата и драгогъ камени заве-ди найвећу чистоју, а уместо раскошества прјатију простоту, и некј ти је свагда прече оно што је нуждно одъ оногъ, што је сјајно. Предходи у спему добрымъ примеромъ тво-имъ домаћима, люби ји, нази ји. Небуди сурољи ни речма ни дјломъ, а малого манји о-светолюбивъ. Владай се честно и буди по-штенъ у сношенију са твоимъ сограђанима, а спрамъ твоји предпостављени буди при-стојнији и учтивъ. Клонисе као исте куге развратногъ дружтва и, старај се, да люб-косју и услужљивосју твојомъ задобијешъ благонаклоност твоји сажители. Кадъ ко помоћи требуј, буди првый на помоћь, али

самъ за себе нетражи туће помоћи, манъ ако те ика нужда примора. Гледай, да у саданѣмъ твомъ станю и прама твоимъ одношенијма и обстоятельствама будешъ найбољій, па ћешъ имати све оно, што е найбољѣ; имаћешъ сва найпретежніја блага, а та су пре свега: спокойство душе и совести; задовольство съ Богомъ и са својомъ судбиномъ; обита благонаклоность людска и благословъ промысла Божијегъ!

Али свеколики дарови среће нису ништа друго, разве дарови Божији, и Богъ ти дає одъ овы спомишини блага онолико, колико је за твое и твои близни благостанѣ нуждно. — О ты у прау цузећи прве, неосуждавай премудрость Божију збогъ оны средства, којима се служи на ползу целогъ света! Неочајавай о любови Божијој, која нема предѣла ни границе, нити ослабљавай у надежди на промисао Његовъ, који је о теби знао пре него што си на овай светъ дошао.

Гледай даље, да се покажешъ честитъ Домостроитељ у ономъ, што ти је Богъ изъ пуноће свога благослова и изобиліја испослао, и да мудро и верно расположешъ са онымъ малымъ благомъ, кое ти је воверено. Свануће данъ, у који се о свему одговоръ одъ тебе искати, и тай данъ бы ће за тебе данъ награде и воздаянїји. Онда ћешъ текъ познати, како је судбина твоја сјайна, кадъ изъ уста Судије вселенскогъ чуешъ ове речи:

Добрый рабе, благій ѿ кѣрный, ѿ малѣ Ми былъ
ѣси кѣренъ, нада многими та поставлю: Ениди къ
радость Господа твоєш. Мат. га. 25. стих. 23.

Буди мударъ, добаръ и веранъ Домострои-
тель са полученыъ даровима среће и, чувай-
се, да іи на зло неупотребишъ. Ненаруша-
вай свое здравље плотоугодіемъ, разнѣженос-
ћу и пресиливанѣмъ; неразсипай твое има-
нѣ неуреднимъ и раскошнымъ живленїемъ и
леньствованїемъ; неразбій главу и незаба-
вляй паметь твою са безислицама и буда-
лаштинама. Ако си у званію, у чести, у у-
важенію, не буди гордъ и суетанъ, но гледай,
како ћешъ на томъ меству и своима и це-
ломъ свету полезанъ быти.

О Боже, источниче свію добры и савр-
шены дарова; благословеный, преблагій и
млого милостивый Творче, премудрый Упра-
вителю света, Создателю вселене, Отче сві-
ю народа но уедно и мой Отче! Ты иници-
зaborавіо ни едину тварку, кою си саздао!
Свакой си дао онолико, колико є нуждно.
да и она сама срећна буде, и друге твари
усрећи! Зачудо су млого различни дарови,
које Ты делиши; али башъ са томъ истомъ
млого различносћу скопчао си народе съ па-
родима, люде съ людма; тимъ си учиніо, да
єданъ другогъ требаю и да се узаимно пазе
и любе. Што си једномъ дао, у томъ дру-
гій нужду трпи; и у чемъ єданъ оскудѣва, у
томъ ће му другій помоћи. Ни єданъ нема

све; ни єданъ нів савршень; ни єданъ нів тако снабдъвень, да никадъ туђе помоћи не требує. И, уколико є єданъ другомъ у помоћи са онимъ, што му є дано, то є тимъ самимъ обште благостанъ свю основано и утемелено.

Задовольни и благодарни быћемо Ти, Боже, на онимъ благама, кои си намъ ниспослао, и чуваћемо се, да ін на зло неупотребимо. Сии скуча тамо ћемо тешити, да обште задовољство и благополучје людско умложимо. Ерь коя бы намъ полза была одъ блага, и да намъ се пресипа, кадъ је не би умели мудро уживати и употребити! Та и съ малымъ може човекъ богатъ быти. Али, ко Тебе, Боже, има у срцу, тай в стекао богатство, кое неможе пропасти!

